

1168/2000

KASVATUKSELLINEN TOIMINTA JUNIORIJÄÄKIEKOSSA

Petri Vienola

Pro gradu -tutkielma
Lokakuu 2000
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto

Jyväskylän yliopisto

Opettajankoulutuslaitos

VIENOLA, Petri: Kasvatuksellinen toiminta juniorijääkiekossa

Pro gradu -tutkielma: 85 s., 26 liites.

Kasvatustiede

Lokakuu 2000

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen lähtökohtana on holistisen ihmiskäsitys, jota täydennettiin lasten ja nuorten urheilua käsittelevillä teorioilla ja malleilla. Pääongelmana olivat lasten ja heidän vanhempiensa käsitykset juniorijääkiekossa tapahtuvasta kasvatuksellisesta toiminnasta. Tutkimusaineisto kerättiin pelaajilta ja vanhemmilta strukturoidulla kyselylomakkeella ja valmentajilta avoimilla kysymyksillä. Kohderyhmänä olivat Suomen Jääkiekkoliiton Keskimaan alueella jääkiekkoa pelaavat 86- ja 88-syntyneet juniorit sekä heidän vanhempansa. Pelaajat olivat tutkimusajankohtana iältään 13- ja 11-vuotiaita. Otokseen valittiin eri kokoisista seuroista 23 joukkuetta. Helmi-maaliskuussa 2000 kerätyssä aineistossa pelaajien lomakkeita palautettiin 367 (88,4 %), vanhempien 278 (70,4 %) ja valmentajien 29 (63,0 %). Pelaajat vastasivat kyselyyn joukkueen tapahtumassa, vanhemmat ja valmentajat kotonaan. Samaa asiaa mittaavat kysymykset yhdistettiin aineiston tilastollista analyysia varten. Päätuloksena voidaan pitää ikäluokan ja seurakoon välillä ollutta yhdysvaikutusta: 88-syntyneillä kasvatukselliset asiat huomioitiin 86-syntyneitä paremmin, kuitenkin niin, että suurissa seuroissa ikäluokkien välillä oli useampia eroja kuin keskisuurissa ja keskisuurissa taas oli useampia eroja kuin pienissä seuroissa. Seurakoon suhteen asioiden koettiin olevan lähes aina pienissä seuroissa paremmin kuin suurissa ja keskisuurissa. Poikkeuksen teki sääntöihin ja tapakasvatukseen liittyvät asiat, jotka sinettiseuroissa (tässä tutkimuksessa myös suuret seurat) koettiin olevan paremmalla mallilla. Tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että jääkiekkoilu on vielä E-junioireissa huomattavasti kasvatuksellisempaa ja lapsilähtoisempää kuin D-junioireissa. Suurissa seuroissa erot korostuvat, koska toiminta on tavoitteellisempaa ja kilpailu käydään korkeammalla tasolla. Toiminta käy totisemmaksi ja leikinomaisuus katoaa liian varhain. Annetuilla toimenpide-ehdotuksilla (sääntöjen ja kilpailu-

järjestelmän muuttaminen, taso- ja kehitysjoukkueiden poistaminen junioreilta, ihmishdevalmennuksen osuuden lisääminen valmennuskoulutusohjelmissa) tähdätään siihen, että juniorijääkiekosta saataisiin liiallinen totisuus pois. Kaikille lapsille ja nuorille olisi taattava tasavertaiset mahdollisuudet osallistua toimintaan oman inostuksen ja motivaation mukaan.

Avainsanat: jääkiekko, lapset ja nuoret, kasvatuksellisuus, lapsilähtöisyys, holistinen ihmiskäsitys

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	8
2. LAPSEN ELÄMISMAAILMAN JA KEHITYSVAIHEEN KUVAUS ONTOLOGISENA RATKAISUNA HOLISTINEN IHMISKÄSITYS	10
2.1 Situationaalisuus	11
2.1.1 Perhe	12
2.1.2 Kaverit	15
2.1.3 Koulu	16
2.1.4 Joukkoviestintä	17
2.1.5 Vapaa-aika ja harrastukset	18
2.2 Tajunnallisuus	19
2.2.1 Tajunnallisen kokemuksen ulottuvuudet	21
2.2.2 Tajunnan kanavan kautta vaikuttaminen	22
2.3 Kehollisuus	23
2.3.1 Urheilevan kehon mahdollisuudet	24
2.3.2 Lapsen ja nuoren kehon fyysinen kehitys	25
3 URHEILU LASTEN JA NUORTEN MAAILMASSA	26
3.1 Lasten ja nuorten urheilun periaatteet	28
3.1.1 Lapsilähtöisyys	29
3.1.2 Leikinomaisuus	30
3.1.3 Kasvatuksellisuus	32
3.1.4 Tasavertaisuus	33

3.2 Urheilu kasvun ja kehityksen tukijana	35
3.2.1 Minäkäsitys ja identiteetti	35
3.2.2 Sosiaaliset taidot	37
3.3 Lapsilähtöisen urheilun mahdolliset esteet	38
3.3.1 Vanhemmat	38
3.3.2 Valmentaja	40
3.3.3 Kilpailujärjestelmä	41
3.4 Nuori Suomi -ohjelma	42
4 TUTKIMUS	45
4.1 Tutkimusongelmat	46
4.2 Tutkimusmenetelmät	47
4.2.1 Otoksen valinta ja kyselyn toteutus	47
4.2.2 Kyselylomakkeen laadinta ja luotettavuuden tarkastelu	49
4.2.3 Tutkimuksen kulku	51
4.2.4 Aineiston analyysimenetelmät	52
5 TULOKSET	55
5.1 Lapsilähtöisyys	56
5.2 Tapakasvatus ja sääntöjen noudattaminen	59
5.3 Joukkueen ilmapiiri	62
5.4 Ajankäyttö ja viihtyminen	64
5.5 Monipuolisuus	67
5.6 Valmentajan esimerkki	69

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOSTEN POHDINTA	71
6.1 Junioritoiminta koetaan jo D-junioreissa suuremmissa seuroissa melko totiseksi	72
6.2 Tulosten yleistettävyys ja luotettavuus	76
6.3 Toimenpide-ehdotukset	78
6.4 Jatkotutkimushaasteet	80
LÄHTEET	82
LIITTEET	86
Liite 1: Pelaajien kyselylomake	86
Liite 2: Saatekirje ja kyselylomake pelaajien vanhemmille	88
Liite 3: Ohje tutkimusapulaiselle	91
Liite 4: Saatekirje ja kysely joukkueiden valmentajille	93
Liite 5: Yksittäisten muuttujien keskiarvot, keskihajonnat ja frekvenssit pelaajien aineistossa	96
Liite 6: Yksittäisten muuttujien keskiarvot, keskihajonnat ja frekvenssit vanhempien aineistossa	98
Liite 7: Yksittäisten muuttujien kommunaliteetit rotatoinnin jälkeen	100
Liite 8: Suorakulmaisen faktoriratkaisun tulokset	101
Liite 9: Vinokulmaisen faktoriratkaisun tulokset ja faktoreiden korrelaatiomatriisi	102
Liite 10: Vinokulmaisen rotaation faktoreiden ja muuttujien väliset korrelaatiot	104
Liite 11: Summamuuttujien keskinäiset korrelaatiot ja niiden merkitsevyydet	105

Liite 12: Lapsilähtöisyyden keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi	106
Liite 13: Tapakasvatuksen ja sääntöjen noudattamisen keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi	107
Liite 14: Joukkueen ilmapiirin keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi	108
Liite 15: Ajankäytön ja viihtymisen keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi	109
Liite 16: Monipuolisuuden keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi	110
Liite 17: Valmentajan esimerkin keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi	111

1 JOHDANTO

Jääkiekon ja junioriurheilun uskotaan yleisesti olevan hyvin kasvattavaa. Etenkin, kun valmentajat korostavat kasvatuksellisten asioiden tärkeyttä keskusteltaessa junioritoiminnasta. Ottelun alkaessa arvot sumenevat: menestyminen on tärkeintä, yksittäinen ottelu on voitettava, vaikka sitten parhaita pelaajia pelkästään peluuttamalla. Vanhemmat ovat ylpeitä, kun heidän lapsensa ovat taas kerran vastustajia parempia. Tätäkö on kasvatuksellisuus ja lapsilähtöisyys junioriurheilussa?

Viime vuosien aikana on käyty laajasti keskustelua lasten ja nuorten urheilusta ja sen tavoitteista. Aihe on erittäin merkittävä, koska tutkimusten (mm. Nurmela & Pehkonen 1998) mukaan lähes puolet 7–14-vuotiaista harrastaa urheilua seuroissa. Nuori Suomi -ideologian ja Operaatio Pelisääntöjen avulla on alle 13-vuotiaiden urheiluun yritetty saada valtakunnallisesti enemmän leikinomaisuutta: toimintaa lasten ehdoilla. Myös tasavertaisuuden, monipuolisen liikunnallisuuden ja kasvatuksellisten arvojen on toivottu saavan jalansijaa perinteisessä voittoja korostavassa ajattelussa. Tavoitteissa on edistytty, mutta kuinka syvälle ja laajalle. Miksi noin hyvät tavoitteet kohtaavat edelleen vastarintaa? Ainakaan ne eivät konkreettisesti toteudu kaikkien seurojen toiminnassa. Tässä kyselylomaketutkimuksessa selvitettiin pelaajien ja heidän vanhempiansa käsityksiä jääkiekkoseurojen kasvatuksellisesta toiminnasta. Faktorianalyysin ja tutkijan harkinnan perusteella kyselylomakkeiden väitteistä muodostettiin summamuuttujia. Eroja vertailtiin vastaajien seurakoon ja ikäluokan (86- ja 88-syntyneet) suhteen sekä pelaajien ja vanhempien välillä. Menetelminä käytettiin varianssianalyysia ja t-testiä sekä varmistuksena vastaavia nonparametrisia testejä.

Teorian avulla aiheeseen syvennytään holistisen ihmiskäsityksen (Rauhala, Puhakainen) kautta, koska lapsen ja nuoren elämismaailmassa vaikuttavilla tilanteilla on tiiviit yhteydet toisiinsa. Mikään valmennuksellinen tai ympäristöön liittyvä ratkaisu ei vaikuta lapsen tai nuoren elämismaailmassa vain yhteen asiaan, sillä pienetkin tekijät vaikuttavat monitahoisesti ja niillä saattaa olla suuria seurauksia. Urheilun kautta yksilöön voidaan vaikuttaa monin tavoin. Ratkaisevaa kasvatuksellisten tulosten kannalta on, millaiset arvot ohjaavat junioriurheilua ja millaisia menetelmiä käytännön tilanteissa hyödynnetään. Lapsilähtöisyyden, leikinomaisuuden, tasavertaisuuden ja kasvatuksellisuuden tulisi olla tärkeimmät lasten ja nuorten urheilua ohjaavat periaatteet. Vanhemmat, valmentajat ja vallitsevat kilpailujärjestelmät voivat kuitenkin olla esteinä edellä mainittujen asioiden toteutumiselle.

Nuori Suomi ja Suomen Liikunta ja Urheilu ovat teettäneet kartoittavia tutkimuksia, joissa on selvitetty urheilua harrastavien määrää ja vanhempien tietämystä urheiluseurassa vallitsevista säännöistä. Myös opetusmenetelmän vaikutusta prososiaalisten taitojen oppimisessa (Kahila 1993), valmentajien käyttämiä ohjausmenetelmiä (Telama & Laakso 1995) ja jääkiekkoharrastuksen lopettamisen syitä (Lämsä 2000) on tutkittu. Juniorijääkiekkoa kasvun kenttänä on myös tutkittu (Kuisma 1998), mutta kyseisessä tutkimuksessa kaikki joukkueet olivat hallisarjan joukkueita. Vastaavan laajuista lapsilähtöisiä ja kasvatuksellisia asioita kartoittavaa tutkimusta, jossa huomioidaan myös eri kokoiset seurat, ei ole aiemmin tehty. Tämän vuoksi aihetta ja ongelmakenttää on pyritty kartoittamaan laajasti. Siitä, millaiseksi urheilijat ja heidän vanhempansa kokevat kasvatuksellisen toiminnan, pyritään tällä tutkimuksella antamaan jääkiekon osalta ajankohtainen perusselvitys. Tutkimuksen toivotaan palvelevan jääkiekkoseurojen, Suomen Jääkiekkoliiton alueiden sekä Nuoren Suomen parissa tehtävää juniorijääkiekon kehittämistyötä.

2. LAPSEN ELÄMISMAAILMAN JA KEHITYSVAIHEEN KUVAUS ONTOLOGISENA RATKAISUNA HOLISTINEN IHMISKÄSITYS

Kannanotto siihen, mitä tutkimuskohde perusluonteeltaan on, eli ontologinen ratkaisu, tulee Rauhalan (1983, 10) mukaan aina tehdyksi. Tässä tutkielmassa holistinen ihmiskäsitys on valittu tietoisesti ontologiseksi ratkaisuksi. Sen mukaan ihminen on kokonaisvaltainen yksilö, jonka tajunnallinen, kehollinen ja ympäristöön liittyvä (situationaalinen) olemismuoto ovat kietoutuneet erottamattomasti toisiinsa. Kaikki olemismuodot on huomioitava, jos ihmisen ongelmaa halutaan syvällisesti ymmärtää.

Rauhala (1983) arvelee kysymyksen ihmisestä olevan vaikeimpia ontologisia probleemoja, eikä empiirinen tutkimus voi antaa vastausta kysymyksiin, mitä ihminen on tai millaista tutkimusta tarvitaan ihmisen kokonaisuuden ymmärtämiseksi. Tämän vuoksi tarvitaan ontologis-filosofista analyysia vastaamaan edellä mainittuihin kysymyksiin. (S. 12.)

Empiirisen tutkimuksen kannalta Rauhala (1983, 13) tarkoittaa ihmiskäsityksellä kaikkia niitä tutkijalla läsnäolevia oletuksia ihmisestä, kun hän rajaa ongelmansa, asettaa hypoteesinsa ja valitsee menetelmänsä. Esimerkiksi tätä tutkimusta tehdessä ei enää pohdittu, osaavatko vastaajat ajatella, vaan oletettiin ihminen tajunnalliseksi olennoiksi, jolla on ajattelutoimintoja.

Ihmiskäsityksen ja ihmiskuvan erona Rauhala (1983) pitää sitä, että ihmiskuva on osittaiskuvaus ihmisestä jonkin empiirisen tieteen alueelta. Se on kokonaisuutta sektoroivaa. Esimerkiksi biologiset menetelmät antavat biologisen ihmiskuvan. Ihmiskäsityksen ensisijainen tehtävä on määrittellä, millaisissa olemisen perusmuodoissa ihminen on todellistunut. Se voidaan esittää vain ontologisen analyysin avulla. Ihmiskäsitys on ikään kuin palapelin kehikko, joka antaa suuntia empiiriselle tutkimukselle ja johon tiedon antamia ihmiskuvia sovitellaan. Niiden suhde on rinnakkainen ja myös ihmiskuva voi velvoittaa täydentämään ihmiskäsitystä. (S. 14–17.)

Rauhala (1983) korostaa holistisen ihmiskäsityksen perustelevan erityisesti kokonaisvaltaisuuden ihmisessä. Ihmisen problematiikkatyypeissä on kuitenkin perustavanlaatuisia erilaisuutta, joten empiirisessä tutkimuksessa kukin olemismuoto on kuvattava ja selitettävä sen perusstruktuuria vastaavasti. Holistisessa ihmiskäsityksessä

ihmisen olemassaolon nähdään jäsentyvän kolmeen olemassaolon perusmuotoon: situationaalisuuteen, tajunnallisuuteen ja kehollisuuteen. (S. 21–25.)

Ihmisen olemassaolon holistisuutta selvittäessään Rauhala (1983) vertaa ihmiskäsitystä säveleen. Se reaalistuu ainakin korkeutena, kestona ja sointina. Mitään näistä ei voida tuottaa erillisenä, mutta kustakin voidaan puhua erillisenä problematyyppiä vastaavasti. (S. 44.) Näin on ihmisenkin laita: mikään ulottuvuus ei esiinny yksinään, vaan ne kietoutuvat jatkuvasti kokonaisuudeksi. Kuitenkin niiden erottaminen on empiirisen tutkimuksen kannalta välttämätöntä ja mahdollista, kun muistetaan, etteivät ne todellisuudessa ole erillään toisistaan.

Holistisen ihmiskäsityksen avulla lapsen ja nuoren elämismaailmaa ja kehitysvaihetta voidaan valottaa kokonaisvaltaisesti. Seuraavaksi niiden käsittely jatkuu situationaalisuuden, tajunnallisuuden ja kehollisuuden alaluvuissa Rauhalan problematyyppien jakoa vastaavasti.

2.1 Situationaalisuus

Ihmistä ei voida ymmärtää maailmasta erillisenä. Situationaalisuudella ihmisen olemassaolon muotona tarkoitetaan ihmisen kietoutuneisuutta todellisuuteen oman elämäntilanteensa kautta (Rauhala 1983, 33). Puhakaisen (1995) mukaan situationaalisuus on kaikkea sitä konkreettista (ilmasto, harjoituspaikat) ja ideaalista (arvot, valmennuksellinen kulttuuri), mihin yksilö voi olla suhteessa. Elämäntilanne eli situaatio on osa ihmistä ja se tarjoaa olemisehdot, joiden varassa ihminen voi olla olemassa. Situaatio ikään kuin asettaa ihmiselle rajat, joiden sisällä on eletävä. (S. 55–62.)

Situaation rakenteistumisesta Puhakainen (1995, 62–64) nostaa esiin kaksi kohtaa: ihmisen aktiivisen rakentajan roolin ja historiallisen kokonaisuuden merkityksen prosessissa. Ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa elämismaailmaansa aktiivisesti ja toisaalta todellisuuden käsittely tapahtuu historiallisten kokemusten valossa. Ihmisen vaikutusmahdollisuus elämismaailmaansa on kuitenkin rajallinen. Rauhala (1983, 33) jakaa situaation rakennetekijät komponentteihin: kohtalonomaisiin ja valittaviin. Kohtalonomaiset ovat niitä, joihin ei ole itse voinut vaikuttaa, kuten biologiset vanhemmat ja vallitseva valmennusjärjestelmä. Valittavissa ihmisellä on mahdollisuus valintaan. Niitä ovat esimerkiksi harrastukset ja kaverit.

Rauhala (1983) kutsuu holistisessa ihmiskäsityksessä esiymmärrykseksi sitä välttämättömyyttä, että ihmisen tilanteen olemusehdot rajaavat ja suuntaavat hänen kehollista orgaanista tapahtumistaan ja tajunnallista kokemustaan. Esiymmärrys on ihmisessä oleva valmis rakennetekijä, jonka mukaan yksilö kokee asian tai ilmiön tietyllä tavalla. Esiymmärtäneisyyden vuoksi ihminen saattaa kokea esimerkiksi jääkiekko-ottelussa suurta jännitystä tai ahdistuneisuutta. Tällöin hänen tilanteensa on valikoitunut jokin jännittävä tai ahdistava komponentti, josta on näin ollen tullut esiymmärrystä hänen tajunnalliselle kokemukselle. Tällaisia negatiivisen esiymmärryksen tiloja ihminen saattaa tietoisesti pyrkiä välttelemään ja näin ne rajaavat hänen kokemistaan. Tilanteen konkreettisisissa rakennetekijöissä olevaan esiymmärrykseen ihminen suhtautuu pääasiassa kehon kanavan kautta, kun taas tajunta on altis ideaalisille rakennetekijöille. (S. 34–35.) Esimerkkinä kehon kanavan kautta ihmisen olemassaoloon tulevista konkreettisesti tekijöistä käy lenkkikengät, jotka aiheuttavat kehoon hiertymän. Tajunnan kanavan kautta siirtyvät ideaaliset tekijät ihmisen kokonaisuuteen, esimerkkinä valmennuskulttuurissa vallitsevat käsitykset.

Ihmisen identiteetin muodostuksessa tilanteellisuuden tärkeys näkyy Rauhalan (1983) mielestä selvästi. Kun ihminen suhteutuu johonkin tilanteensa rakennetekijään, hän saa aina sitä vastaavan ominaisuuden, esimerkiksi jääkiekkoa pelatessaan yksilö on jääkiekkoilija. Näitä tilanteellisuuden yksilöityjä muotoja ihmisellä on lukuisia ja kun ne kaikki kootaan yhteen, ei varmastikaan löydy kahta samanlaista ihmisen tilanteellisuutta. Se on ainutkertainen. (S. 35–36.) Seuraavaksi syvennytään tarkemmin merkittävimpiin lapsen ja nuoren tilanteessa vaikuttaviin rakennetekijöihin.

2.1.1 Perhe

Perheellä tarkoitetaan dynaamista systeemiä, jonka yksilöiden lukumäärä voi vaihdella ja jonka yksilöt muuttuvat ollessaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja samalla he myös muuttavat toisia perheenjäseniä (Hurme 1995, 141). Vanhemman ja lapsen välillä on voimakas molemminpuolinen kiintymys, johon Hurme (1995) sanoo vanhempien vaikutuksen lapseen perustuvan. Vanhemmat vaikuttavat tahtomattaan lapseensa mallin kautta. Sukupuoliroolit, parisuhdemallit, lasten kasvatuksen,

työnteon, vapaa-ajan ja rahankäytön mallit, sekä arvot ja asenteet opitaan kotoa sosiaalisena perintönä, vaikka vanhemmilla ei olisi niitä aikomustakaan opettaa lapsilleen. Tietoisesti vanhemmat voivat vaikuttaa lapseensa mallin kautta tai opettamalla heille asioita. Vanhemmat toimivat suhteessa lapseensa myös merkittävänä sosiaalisen kehityksen ja siihen liittyvien taitojen vaikuttajana: he joko mahdollistavat tai rajoittavat, jopa estävät lapsensa kontaktit muihin ihmisiin ja virikkeisiin. Vanhemmilla on merkitystä lapsen kaveripiirin ja harrastusten valintaan keskimäärin sitä enemmän, mitä nuoremasta lapsesta on kysymys. Myös lapsen itsetuntoon vanhemmilla on vaikutusta: he toimivat lapsensa toiminnan vahvistajina tai rankaisijoina ja samalla ehkä tahtomattaankin vaikuttavat siihen, millainen usko itseensä ja kyky selvittää tilanteista lapselle kehittyy. (S. 148–150.)

Länsimaisessa kotikasvatuksessa on todettu lapsia kohtaan osoitetun lämmön ja kontrollin määrän nousevan keskeisiksi ulottuvuuksiksi ja niiden yhdistelmää pidetään parhaana kasvatustyylinä, demokraattisena kasvatuksena (Hurme 1995, 154). Muun muassa Keltikangas-Järvinen (1985) korostaa lapsen tarvitsevan itsenäistyyssäänkin valvontaa ja rajoja, joissa aikuiset sanovat, mitä saa tehdä ja mitä ei. Rajat ikään kuin tarjoavat turvallisen viitekehyksen, jossa itsenäistymisprosessin on mahdollista tapahtua. Joskus vanhemmat toisaalta vaikeuttavat lapsensa itsenäistymispyrkimyksiä rajoittamalla hänen omia valintoja liikaa, tai asettamalla hänelle liian suuria odotuksia. Tällöin lapsen ei ole mahdollista toteuttaa omia valintojaan, vaan kaikki energia menee vanhempien asettamien odotusten täyttämiseen. (S. 110–114.)

Pulkkinen (1996) ilmaisee vanhempien välinpitämättömyyden olevan vahva ennuste sille, että lapselle tulee vaikeuksia sopeutua yhteiskuntaan. Vanhemmat on suomalaisessa yhteiskunnassa ikään kuin pakotettu välinpitämättömyyteen lapsia kohtaan, koska koululaisten huoltoa ei ole järjestetty iltapäivisin. Monissa maissa vastaava ongelma on ratkaistu kouluun yhdistettyjen harrastusten ja iltapäivätoiminnan tai toisen vanhemman lyhennetyn työpäivän avulla. (S. 41.) Vuoden 1999 alussa opetushallitus käynnisti Suomessa laajan, kolme vuotta kestävä peruskoulun kerhotoiminnan kehittämishankkeen, jonka tavoitteena on kehittää erilaisia malleja ohjatulle iltapäivätoiminnalle.

Mannerheimin lastensuojeluliiton puheenjohtaja Tamminen (Wuolio 2000) on huolissaan lapsen ja aikuisen yhteisen ajan vähyydestä. Tuonkin ajan täyttävät aikuisen tärkeänä pitämät asiat. Kun lapsi haluaisi puhua omista asioistaan ja tunteistaan, ei aikuisella olekaan aikaa kuunnella. Tamminen pitää itsenäisyyden oppimisen rin-

nalla myös riippuvaisuuden oppimista tärkeänä. Kun lapsena saa olla riippuvainen, luodaan samalla pohja sille, että voi vanhempana ymmärtää jonkun todella tarvitsevan itseä läpi vuorokauden. (Wuolio 2000, 6–9.)

Keskustelun tärkeyttä perheen vuorovaikutuksessa korostetaan eri yhteyksissä (mm. Keltikangas-Järvinen 1985, 113). Rauhala (1992) kirjoittaa pienten valintojen suurista vaikutuksista, kun tarkastellaan perheen kaltaisia läheisen yhteiselämän muotoja, missä pienet kohteliaisuudet ovat ilmapiiriä luovia. Raja sen välillä, mikä koskee vain itseä ja mikä myös toisia, katoaa erottamattomaksi. (S. 119.) Nuoren tunnekohteiden murros on Vuorisen (1997) mukaan 12–15 vuoden iässä. Tällöin on ominaista, että tunteet heilahtelevat suhteessa vanhempiin ääri rajoilla: yhtenä hetkenä nuori kaipaa hellyyttä, heti perään hän kiukuttelee kuin lapsi. Vanhempien voi olla vaikea suhtautua siihen tapaan, jolla nuori syyttää vanhempia omista ongelmistaan. Viisas vanhempi ymmärtää, että tunteiden heilahtelun taustalla on nuoren yritys irrottautua niistä tunnesiteistä, jotka sitovat häntä vanhempiinsa. Nuori tarvitsee edelleen vanhempiaan kovasti, mutta myös uudet ihmissuhteet tulevat kehityksen suotuisuuden kannalta tärkeiksi: erityisesti suhteet ikätovereihin, mutta myös suhteet kodin ulkopuolisiin aikuisiin, kuten valmentajaan. (S. 212–213.)

Keltikangas-Järvinen (1985) painottaa aikuisten mallien olevan nuorelle välttämättömiä. Suhteet samanikäisiin ovat myös välttämättömiä, mutta ne eivät korvaa suhteita aikuisiin. Tasapainoisen kehityksen kannalta on tärkeää, että nuorella on malleja, kuinka asiat kypsästi ratkaistaan aikuisten maailmassa. Tällöin hänen on mahdollista myös itse tehdä kypsiä ratkaisuja ja myös kantaa niistä vastuu. Pelkkien tiedotusvälineiden kautta syntyvä kuva eri sukupolvista ei ole alkuunkaan riittävä, sillä varsin usein se on joitakin epäkohtia painottava. Vanhempien tehtävä on olla esimerkkinä ja antaa turvaa lapselleen, häntä ei saa jättää liian varhain yksin. (S. 107–109.) Vanhemmat ovat tärkein aikuisen malli, sillä esimerkin avulla oppiminen on sitä voimakkaampaa, mitä enemmän valtaa mallilla on havainnoijaan nähden (Kuusinen & Korhokangas 1991, 45).

Karin ja Sauvalan (1980) tutkimuksessa 7 738 peruskoulun ja lukion sekä 7 874 ammatillisten oppilaitosten opiskelijaa arvioi viisiportaisella asteikolla 140 kasvatus tavoitteen saavuttamista. Tiedot kerättiin luokkakyselyinä kouluissa. Tutkimus kattaa koko Suomen Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Nuorimmat vastaajat olivat neljäsluokkalaisia. Tutkimuksen mukaan aikuisten hyvää esimerkkiä seuraavat aina, usein tai paljon noin kolme neljästä viidesluokkalaisesta, mutta vain noin yksi kol-

mesta seitsemäsluokkalaisesta. (Kari & Sauvala 1980.) Vaikka tutkimus on pari vuosikymmentä vanha, on huomionarvoista, että ikävaiheessa aikuisen hyvän esimerkin seuraaminen vähenee oppilaiden oman arvion mukaan noin jyrkästi.

2.1.2 Kaverit

Kaverit ovat 11–14-vuotiaille erittäin tärkeitä. Pojille liittoutuminen ikätoverien kanssa ryhmiin on Vuorisen (1997) mukaan tärkeä askel kohti miehuutta. Samalla kaltaisten seura vahvistaa tyytyväisyyttä omaan sukupuoleen ja lisää ryhmän yksittäisten jäsenten rohkeutta. Ikävaiheelle on tyypillistä, että nuori vertailee itseään paljon tovereihin ja samaistuu niihin piirteisiin, jotka haluaisi ystävältään itselleen. Myös samastuminen ryhmän ulkoiseen yhdenmukaisuuteen on tärkeää. Samaan aikaan kapinointi vanhempia kohtaan lisääntyy: lapsi alkaa havaita, etteivät hänen vanhempansa olekaan läheskään täydellisiä. Silti väite, että ikätoverit olisivat nuorelle vanhempia tärkeämpiä, perustuu Vuorisen mukaan virheelliseen vertailuun. Nuori tarvitsee ikätovereitaan irrottautua vanhempiensa suuresta vaikutuspiiristä, ja juuri tuon seikan takia ikätovereihin kohdistuu suuri tarvitsevuus. (S. 207, 213–214.) Vielä pari vuotta aiemmin samastuminen omiin vanhempiin ja lapsen kokemana tarve aikuisen läheisyydelle olivat merkittäviä (Dunderfelt 1990, 88–89).

Vertaisryhmissä nuoret asettavat toisilleen vaatimuksia ja arvioivat toistensa käyttäytymistä (Lehtovirta, Huusari, Peltola & Tattari 1996, 160). Yhteisesti luoduilla säännöillä Lehtovirta ym. (1996) toteavat olevan suuren merkityksen. Nuoret tarkkailevat omaa ärsykearvoaan toisten kautta ja reagoivat samalla toisten käyttäytymiseen. Otetut ja saadut roolit toveripiirissä toimivat merkittävänä tekijänä nuoren rakentaessa käsitystä itsestä. Ryhmästä alkavat erottua johtajat, myötäilijät ja lukuisat muut roolit. Valitettavasti yhdenvertaisuuden paine on usein niin kova, että moni nuori joutuu kokemaan kiusaamista. Jo pienetkin yksilölliset poikkeavuudet saattavat herättää kiusaamisilmiön. (S. 160–161.) Nuorelle on tyypillistä tietynlainen arkuus sosiaalisissa tilanteissa ja oman häpeän pelossa on helpompi saattaa muut häpeään kuin joutua siihen itse (Turunen 1996, 105).

Seksuaalinen vertailu toveripiirissä on yleistä ikävaiheelle (Vuorinen 1997, 213–214). Seksuaalinen kehitys aiheuttaa muutoksia kehossa ja hämmennystä mielessä,

mutta asioista puhumista Turunen (1996) väittää nuorten arastelevan. Nuori kohtaa paljon uutta itsessään ja punastelu onkin varsin luonnollista normaalin kehityksen näkökulmasta. Seksuaalisuuteen liittyy myös monia pelkoja: täytänkö vaatimukset, tulenko hyväksytyksi? (S. 105–106.)

2.1.3 Koulu

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden (1994) mukaan peruskoulun tehtävänä on edistää oppilaitensa persoonallisuuden kehittymistä, antaa tarvittavia valmiuksia jatko-opintoihin ja luoda edellytykset sosiaaliselle kasvulle ja yhteistyössä toimimiselle yksilölliset erot huomioiden. Opetus- ja kasvatustyön perustana on myönteinen ihmiskäsitys, jossa oppilas oletetaan aktiiviseksi, oppimishaluiseksi ja uteliaaksi. Opettajan merkitys korostuu oppilaan ohjaajana, tukijana ja kannustajana. Arvopohjan täsmentämisessä on työvälineenä eettinen pohdinta, jossa annetaan tilaa oppilaan omalle pohdinnalle ja valinnoille. Kouluyhteisö pyrkii selkeyttämään arvojaan huomioimalla muun muassa ihmisen suhteen omaan itseensä ja toisiin ihmisiin, suhteen työhön, yhteiskuntaan, uskontoon, kulttuuriin ja luontoon. Arvoperustan määrittämisen jälkeen yhteisöllä on edellytykset ohjata oppilaidensa arvovalintoja. (S. 11, 13.) Koulussa pyritään yleissivistyksen lisäämiseen laaja-alaisesti käsittelemällä myös niitä asioita, jotka eivät arkielämässä sillä hetkellä ole oppilaiden tilanteissa.

Noin 12 vuoden iässä oppilaan ajattelu siirtyy konkreettisten operaatioiden vaiheesta formaalisiin operaatioihin. Ajattelu on näin mahdollista abstraktilla tasolla. Samaan aikaan tapahtuu muitakin merkittäviä muutoksia, kuten siirtyminen uuteen kouluympäristöön kuudennelta seitsemännelle luokalle. Myös monet murrosiän fyysiset muutokset ajoittuvat tuohon ikään. Ei ole siis ihme, että nuoren mielessä kuuuu joskus kovastikin.

Edellisessä luvussa käsitellyt toverisuhteet ovat koulussa jatkuvasti läsnä. Toki oppilaalla voi koulussa olla eri kaveripiiri kuin vapaa-ajalla, mutta suhteet koulussa ovat myös merkittäviä, vietetäänhän siellä jo ajallisestikin suuri osa vuorokaudesta. Keltikangas-Järvinen (1994) toteaa, että ryhmän vaikutus itsetunnon ja identiteetin kehitykseen on ollut vähemmän esillä, kuin vaikutus sosiaaliseen käyttäytymiseen. Yksilö kuitenkin tarvitsee varhaiseen aikuisuuteen asti selvärajaisen vertaisryhmän

kehityksensä tueksi. Luokattomuuden suunnittelussa jopa peruskoulun alimmille luokille ei ole huomioitu, ettei ole mitään muuta yhteisöä, joka kasvuvuosina pystyisi täyttämään kaikille lapsille ja nuorille vaatimuksen kuulumisesta johonkin. (S. 59.)

Siirtyminen seitsemännelle luokalle aiheuttaa usein kaveripiirin muutoksia, kun osa entisistä kavereista menee toiselle luokalle ja osa jää vanhaan kouluun. Oppilaalle olisi aikuisen tuki tällöin tärkeää, mutta valitettavasti ainakin opettajan kohdalla tilanne menee heikompaan suuntaan: seitsemännellä luokalla on käytössä aineenopettajajärjestelmä ja luokanvalvojalla on vain pari oppituntia viikossa oman luokkansa kanssa. Muutos on melkoinen luokanopettajajärjestelmään verrattuna.

Karin ja Sauvalan (1980) tutkimuksessa havaittiin opettajan kunnioittamisen vähenävän jyrkästi yhdeksännelle luokalle saakka. Neljäsluokkalaisista noin neljä viidestä vastasi kunnioittavansa opettajaa aina, usein tai paljon, kuudesluokkalaisista reilu puolet, mutta yhdeksäsluokkalaisista vastaavaa ilmoitti vain noin yksi kolmesta (Kari & Sauvala 1980). Kunnioittamiseen oletettavasti vaikuttavat pysyvän luokanopettajan vaihtuminen aineenopettajiin ja yleisesti muutos suhtautumisessa aikuisiin. Heinonen (1976) toteaa kymmenvuotiaiden osoittavan tyytyväisyyttä tovereihinsa, vanhempiinsa ja opettajiinsa ja heille on ominaista myös pyrkimys saavuttaa toisten arvostusta kuuliaisuudella. Sen sijaan viisitoistavuotiaalle on tyypillistä halu vastustaa auktoriteetteja. (S. 166, 171.)

2.1.4 Joukkoviestintä

Joukkoviestintä lisääntyy yhä kiihtyvämällä tahdilla. Usein taustalla ovat kaupalliset yhtiöt ja tarkoituksena taloudellisen voiton tavoittelu. Lapset ja nuoret ovat nykyaikana median suurkuluttajia. He altistuvat viestintävälineiden kautta niiden luomalle nuorisokulttuurille ja arvomaailmalle. Mainonta luo jatkuvasti uusia tarpeita kulutukselle. Joukkoviestinnän lisääntyvästä vallasta on seurannut monia lieveilmiöitä.

Turunen (1996, 110) pitää nuorta hyvin alttiina ulkoapäin tuleville vaikutteille, koska tunteet ovat voimakkaita ja nuorella on välitön tarve seurata niitä. Tyypillistä on myös idolien ihannointi, jota mainonta käyttää häikäilemättä hyväkseen. Tuskin mikään on eettisessä kasvatuksessa niin tehokasta kuin esimerkki (Rauhala 1992, 128). Telama (1995) mainitsee joukkotiedotuksen olevan myös urheilun osalta mer-

kittävä kasvatustekijä, sillä sen kautta siirtyvät mallit idoleista ja se muokkaa asenteita ja arvostuksia. Joukkotiedotuksen varaan ei kuitenkaan voi suunnitella lasten urheilun kehittämistä, koska se toimii suurelta osin kaupallisin perustein. (S. 57–58.)

Viestintävälineiden kautta leviävät nykyään myös slangit: parhaimmillaan ne rikastuttavat kieltä, mutta pahimmillaan ne ovat kaupallisesti ohjattua, mekaanista, asenteellista ja sovinnasta (Leiwo 1995, 208). Keltikangas-Järvinen (1985) muistuttaa television olevan vain väline, jonka vaikutus riippuu yksinomaan ohjelman sisällöstä. Väkivaltaviihde aiheuttaa käyttäytymismuutoksia pienissä lapsissa ja psyykkisesti häiriintyneissä, mutta asennemuutoksia kaikilla ihmisillä. Kun ihminen jatkuvasti altistuu väkivallalle television välityksellä, hän turtuu siihen. Näin väkivalta yleisesti lisääntyy, kun väkivaltaan ei enää reagoida, kuten siihen tottumaton reagoisi, esimerkiksi kokisi fysiologisia reaktioita tai hakisi apua. Lapsella ei ole valmista kuvaa todellisuudesta ja väkivallan näkeminen vääristää hänen kuvaansa lähemmäs television esittämää kuvaa. Käsitusten virheellisyys ilmenee esimerkiksi siitä, että väkivaltaa paljon nähnyt ei ymmärrä, mitä ihminen todella kestää. Hän ei ymmärrä, että lyönti päähän voi tappaa. (S. 189–192.)

Televisiota, kuten muitakin viestintävälineitä, voi käyttää mainiosti myös hyväksi lasten kasvatuksessa. Ainakin television kohdalla hyväksikäyttö kuitenkin helposti unohdetaan, koska väline itsessään tuomitaan ohjelmien väkivaltaisuuden vuoksi. Vanhemmilla on vastuu siitä, mitä heidän lapsensa katsovat ja kuuntelevat. Vaikka vanhemmat asettaisivat lapsilleen selkeitä rajoja television katseluun liittyen, he eivät kuitenkaan voi kontrolloida täysin laajalle levinnyttä viestintää. Tämän vuoksi tärkeässä asemassa ovat arvokeskustelut, joita ainakin kouluissa pyritään käymään.

2.1.5 Vapaa-aika ja harrastukset

Monet vanhemmat tuovat lapsensa Närhen ja Frantsin (1998) mukaan urheiluseuraan saadakseen heille mukavaa vapaa-ajan puuhaa ja iloista mieltä. Joskus lapsen harrastuksesta tulee tärkeä koko perheelle: uusia ystäviä, iloista yhdessäoloa ja aktiivista osallistumista eri tavoin. Lapsen harrastuksen lisäksi perheellä voi olla myös todellisia yhteisiä harrastuksia, joissa jokaisen rooli on yhtä suuri. Järkevät vanhemmat

ymmärtävät, että heidän tehtävänsä on ohjata lasta nauttimaan muistakin lapsuuden puolista, vaikka urheilu olisikin lapselle kaikki kaikessa. (S. 140–146.)

Harrastamisessa tulee Arajärven (1988) mielestä tukea keskitietä. Harrastava lapsi on aktiivinen ja yleensä koulussakin menestyvä. Jos harrastukset vievät paljon aikaa, tai niihin liittyy suuria vaatimuksia, ne vievät lapselta liikaa energiaa. Elämästä tulee tällöin kiireistä, levotonta ja lyhytjänteistä. Lapsi tarvitsee myös koti-iltoja ja todellista vapaa-aikaa, jolloin voi leikkiä tovereiden kanssa. (S. 117–118.)

Vanhemmilla tai valmentajalla ei saisi Närhen ja Frantsin (1998) mukaan olla oikeutta estää lasta tai nuorta menemästä ikäistensä vapaa-ajan menoihin harjoittelun kärsimiseen vedoten. Päätöksen näiden asioiden välillä tulisi olla nuoren oma. Hän saattaa muuten tuntea jäävänsä paitsi tavallisesta elämästä ja kokea erilaisuutta ja pelkoa ryhmään kuulumattomuudesta. Joillekin kurinalainen harjoittelu sopii jo varsin nuorena. Tällöin yksilö voi kokea saavansa harrastukseen panostamalla sellaisia elämyksiä, joita ei ilman suurta sitoutumista olisi mahdollista saavuttaa. Nuoren omaa päätöstä ajankäytöstään on kunnioitettava. (S. 147.)

Kolmannessa pääluvussa tarkastellaan lähemmin urheiluharrastuksen vaikutusta lasten ja nuorten elämään. Monet muut harrastukset toimivat samojen yleisten lainalaisuuksien mukaan, vaikka tietysti kullakin harrastuksella on myös sille ominaisia piirteitä.

2.2 Tajunnallisuus

Tajunta käsitetään holistisessa ihmiskäsityksessä inhimillisen kokemuksen kokonaisuudeksi (Rauhala 1983, 27). Puhakaisen (1995, 27–31) selostamana tajunnallisuus eli psyykkis-henkinen on sitä, että ihminen kokee normaalitilassaan aina jotain ja siinä on kyse ajan ja paikan rajoituksia ylittävästä olemassaolosta. Tajunnallisuuden olemus on mielellisyyttä ja Rauhala (1983) tarkoittaa tällä sitä, että kyseinen ihmisen olemispuoli tulee olemassa olevaksi mielen ilmenemisessä ja niiden keskinäisessä organisoitumisessa. Mielen avulla ymmärrämme (esim. tiedämme ja tunnemme) ilmiöt joksikin. Mieli on merkityksen antaja, joka koetaan aina jossakin tajunnan tilassa eli elämyksessä. Elämys ja mieli ovat tajunnallisen tapahtumisen eräänlaisia pe-

rusyksiköitä ja ne ovat aina yhdessä. Tajunnan tapahtumisperiaatteiden analyysin on aina lähdettävä näistä perusyksiköistä. (S. 27.)

Mieliä on suunnaton joukko ja Rauhala (1983) sanoo niiden liittyvän toisiinsa mielellisyyden eli sisäisen merkitsevyyden sitomina. Kun mieli tajunnassa asettuu suhteeseen jonkun objektin kanssa niin, että mielen avulla ymmärrämme tuon objektin, on syntynyt merkityssuhde. Tällöin ihmisellä on ymmärtävä suhde omaan tilanteeseensa. Merkityssuhteet muodostavat verkostoja, joista syntyy maailmankuvamme ja käsitykset itsestämme. Maailmankuvalla tarkoitetaan kaikkea, mitä maailma yksilölle merkitsee. Väljästi ymmärrettynä maailmankuvan käsitteeseen kuuluvat myös ihmisen käsitykset omasta itsestä, sillä mitään erillistä ihmistä ei voi olla olemassa, vaan aina on kyseessä ihmisen käsitys itsestä suhteessa maailmaan. (S. 27, 138.)

Rauhala (1983) toteaa tajunnallisuudessa tapahtuvan jatkuvasti merkityssuhteiden unohtumista, tiedostamista ja uudelleen jäsentymistä. Vanha kokemustausta toimii ymmärtämisyhteytenä, horisonttina, kun uutta mieltä tulkitaan ja sijoitetaan. Tämän vuoksi tajunnan kautta vaikuttaminen tuntuu usein niin kovin hitaalta. Tajuntaan ei voida vain laittaa uutta tai ottaa vanhaa pois, kaiken on tapahduttava ihmisen oman historian varassa ymmärtämisen kautta. Arvostavasti käsitellen tajunnallinen tapahtuminen voi olla kehityssuunnaltaan positiivista tai negatiivista. Positiivista se on silloin, kun tajunnassa ei esiinny karkeasti vääristyneitä merkityssuhteita ja kukin kokemuksen laji (esim. tieto ja tunne) on omalla paikallaan jättämättä jotain toista varjoonsa. Negatiivinen kehityssuunta on silloin, kun jokin kokemuksen laji on korostuneessa asemassa tai tajunnallisissa merkityssuhteissa on selviä virheitä, puutteita tai negatiivinen asia vallitsevana. (S. 28–29.)

Seuraavissa alaluvuissa selvitetään tämän tutkimuksen kannalta merkittäviä kokemuksen ulottuvuuksia ja tajunnan kanavan kautta vaikuttamista. Tajunnallisuutta pyritään havainnollistamaan jääkiekkoon liittyvien esimerkkien kautta. Taustalla ovat koko ajan erilaiset mielet ja merkityssuhteet, joiden verkostoista maailmankuvamme syntyy. Kaikki tajunnallinen tapahtuminen ja vaikuttaminen lähtee edellä kuvatuista peruskäsitteistä, minkä vuoksi niiden lyhyt kuvaus oli tärkeää ennen juniorijääkiekon maailmaan syventymistä.

2.2.1 Tajunnallisen kokemuksen ulottuvuudet

Rauhalan (1983) mukaan inhimillisesti rikkaassa maailmankuvassa kaikkien kokemislaatuisten merkityssuhteiden tulee esiintyä omilla funktioillaan niissä tilanteissa, joita ihmisen maailmasuhde edellyttää. Yhdeltä osin epäinhimillisestä maailmankuvasta on kyse esimerkiksi silloin, kun ihmissuhteissa kaivataan rakkautta ja välittämistä ja ihminen reagoikin tilanteeseen rationaalisella tiedolla. Tajunnan tasolla vaikuttamisessa pyritään ennaltaehkäisemään jonkun kokemuksen laadun korostunutta asemaa, ettei maailmankuvasta tulisi tältä osin yksipuolista. (S. 139.) Seuraavaksi tarkastellaan kokemuksen laaduista tunteita ja tahtoa, jotka ovat tämän tutkimuksen kannalta merkittäviä. Näiden lisäksi kokemuksen ulottuvuuksia ovat muun muassa tieto, intuitio ja usko.

Tunteesta löytyy se voima, joka saa ihmisen päivästä toiseen urheilemaan (Puhakainen 1995, 139). Tunteilla on oma historiansa ja ne ovat pohjimmiltaan hallitsemattomia (Lehtovirta ym. 1996, 79). Tunteiden ilmaisun sensitiivisyys taas kuuluu hyviin ihmissuhdetaitoihin. Kehityksen nopeus tunteidenkin alueella on yksilöllistä. 12 ikävuoden tienoilla Turunen (1996) pitää lapsen tunne-elämä suhteellisen rauhallisena. Lapsi ei vielä koe ympäristön houkutteita niin voimakkaasti kuin seuraavassa vaiheessa. Nuoruudessa (Turusen mukaan 13 tai 14 vuodesta eteenpäin) tunteet muuttuvat persoonallisemmiksi ja syvemmiksi. Nuoret ovat alttiita vaikutteille ja usein toiminta tapahtuu tässä ja nyt vallitsevan tunteen mukaan. Usein nuoret myös haluavat kokea suuria tunteita; he etsivät tällaisia kokemuksia ja nuorisokulttuurit ja musiikki heijastavat tätä tunteiden nälkää. (S. 94, 109–112.) Vuorinen (1997, 212–215) nimittää tunnekohteiden murrokseksi ikävuosia noin välillä 12–15 vuotta, ja viittaa tällä ihmissuhteissa tapahtuvaan muutokseen, mikä ilmenee yrityksenä irrottautua vanhemmista ja suuntautua enemmän kohti ikätovereita.

Tahdon vapaus on otettava lähtökohdaksi, mikäli sitä ajatellaan pystyttävän muuttamaan ja kehittämään (Puhakainen 1995, 137). Tahdon vapaus näkyy hyvin, kun verrataan nuoria, joilla on kova into kehittyä nuoriin, jotka ovat lopettamassa uraansa. Tahtotekijöissä on huima ero motivoituneiden hyväksi. Junioriurheilijan oma tahto onkin yksi tärkeimmistä tekijöistä, kannattaako yleensä harrastaa. Valitettavasti vanhemmilta ja valmentajalta saattaa joskus tämä näkökohta unohtua, kuten selviää luvusta, jossa käsitellään lapsilähtöisen urheilun mahdollisia esteitä.

2.2.2 Tajunnan kanavan kautta vaikuttaminen

Humanistisen psykologian ihmiskäsitys on holistinen. Sen perusoletukset ovat, että ihminen on kokonaisuus, ihmisellä on rajoittamattomat kehitysedellytykset ja ihminen on tavoitteisiin pyrkivä (Närhi & Frantsi 1998, 34). Näitä perusoletuksia voidaan käyttää hyväksi, kun pyritään vaikuttamaan yksilöön tajunnan kanavan kautta.

Psyykkis-henkisessä vaikuttamisessa on Rauhalan (1983) mukaan aina kyse tajunnallisen potentiaalin kehittämisestä. Ihmisen tajuntaan voidaan yrittää vaikuttaa eri tavoin: Voidaan aktivoida uusia horisontteja, ymmärtämysyhteyksiä, joiden avulla asiat näyttäytyvät uudella tavalla. Voidaan myös yrittää saada ihminen kokemaan jotain täysin uutta, jolloin ilmenevä uusi mieli voi merkityssuhteeksi jäsenyessään avartaa henkilön maailmankuvaa. (S. 30, 137.)

Puhakainen (1995) toteaa urheilun olevan tajunnallisesti kehittävää, mikäli on huomioitu kaikki kokemuksen ulottuvuudet. Kasvattajan tehtävänä olisi pyrkiä auktamaan nuorten maailmankuvaan uudenlaisia horisontteja, jotka auttavat ymmärtämään kokemuksia uudella tavalla. Näin on mahdollista herättää halu uuden oppimiseen ja uusien mallien kokeiluun. Tärkeitä horisontteja, joita olisi nuoren kokemusmaailmaan aukotettava, ovat yleistäminen, arvotajunta, eettisyys ja vastuullisuus, itseohjautuvuus ja kyky tarkastella olemassaoloa ei vain yksilönä, vaan monipuolisesti suhteessa kaikkeen muuhun olevaan. Tärkeintä yksilön kannalta on subjektiivisen kokemusmaailmaan rikkaus ja moninaiset ymmärtämysyhteydet. (S. 35–38, 151–154.)

Puhakainen mainitsee vaikuttamisen tapahtuvan aina urheilijan kaikkiin kokemusulottuvuuksiin, vaikka joku saattaakin hetkellisesti olla korostuneessa roolissa. Tajunnallisuudesta Rauhala ja Puhakainen erottavat kaksi mielellistä toimintatasoa: psyykkisen ja henkisen. Psyykkinen on objektivoitumaton peruskokemus, jossa ihminen kokee tiettyjä elämyksiä (esim. ahdistusta ja onnellisuutta), mutta ei ota näihin yksilöllisiin kokemuksiin arvioivaa kantaa. Henkistä voidaan pitää ns. ylempänä tasona, koska siinä ihminen ottaa omiin elämyksiinsä arvioivan tai tarkkailevan kannan ja pystyy jäsentämään niitä. Henkinen taso mahdollistaa myös sen, että ihminen pystyy kertomaan erilaisista psyykkisistä tiloistaan toisille ihmisille, mikä taas mahdollistaa vuorovaikutuksen näistäkin asioista. (Rauhala 1983, 53–55; Puhakainen 1995, 38–39, 130–131, 154–156.)

Rauhala (1983) pitää ihmisen olemassaolon kokonaisuuden suotuisuuden ylläpitämisessä ratkaisevan tärkeänä yksilön henkisen kehityksen tasoa. Ihminen voi kokea

onnistuneisuutta elämässään, vaikka situationaalisuuden ja kehollisuuden kannalta tilanne näyttäisikin puutteelliselta. Niin sanotut elämäntaidot ovat ratkaisevassa asemassa ihmisen olemassaolon suotuisuuden kannalta ja nämä taidot taas edellyttävät yksilön henkisyiden kasvua. Kun puhutaan elämäntaidollisista ongelmista, tarkoitetaan ihmisen kokemisen epäsuotuisuutta, esimerkiksi ahdistuneisuutta tai pelkoa. Siitä seuraa vaikeuksia elää tyydyttävällä tavalla. (S. 81–82, 99–101.)

Elämäntaidollisiin ongelmiin vaikuttaminen tapahtuu tajunnan kanavan kautta. Oleellisinta on kokemuksellinen vastavuoroisuus, jolloin osapuolten kesken vallitsee mielellisten sisältöjen vaihdettavuus (Rauhala 1983, 140–141). Nykyaikainen valmentaminenkin nähdään ihmissuhdetyönä, jossa vuorovaikutuksella pyritään urheilijaa tukemaan niin, että hän kehittyisi tajunnallisesti vahvaksi (Närhi & Frantsi 1998, 38–39).

Vuorovaikutuksen lisääminen valmennustapahtumassa kannustaa urheilijaa omaan ajatteluun, jolloin hänen on mahdollista oppia analysoimaan omaa suoritustaan (Närhi & Frantsi 1998, 42). Tajunnallisen kokemuksen eri ulottuvuudet mahdollistavat Puhakaisen (1995) mukaan itseohjautuvuuden ja päämäärien asettamisen. Itsetiedostus ja kyky ohjata omaa elämäämme ovat ehkä olemassaolomme olennaisimpia asioita ja ne ilmenevät tajunnallisuudessa. (S. 27–30.)

Lintusen, Oravan ja Haaralan (1997) mielestä valmennuksen psyykkistä puolta on yhtä tärkeä arvioida kuin fyysistäkin. Kaikkien osapuolten on päästävä vaikuttamaan toimintaan ja sen arviointiin. Urheilijan käsitys psyykkisen valmennuksen onnistumisesta voi tulla esille esimerkiksi viihtymisellä harrastuksessa. Nuorten urheilijoiden kohdalla myös vanhempien käsityksiä on kuunneltava, sillä he tuntevat lapsensa ja osaavat yleensä arvioida harrastuksen psyykkisiä vaikutuksia häneen. (S. 16.)

2.3 Kehollisuus

Olemme tässä maailmassa myös kehollisia olentoina. Rauhala (1983) huomauttaa kehollisuuden perusluonteen olevan aivan erilainen verrattuna tajunnallisuuteen ja tämä problematyypin ero on tärkeä ymmärtää. Kehollisessa olemassaolossa on aina kyse aineellis-organisisista lähivaikutuksista, jotka ovat toisiaan koskettavia. Esimerkiksi elintoiminnoissamme on kyse konkreettisista, aineellisista toiminnoista,

jotka ylläpitävät elämää. Nämä toiminnot eivät perustu ajattelutoimintoihin eivätkä mielellisyyteen. Tajunnan kautta saamme tulkinnan elintoiminnoistamme, mutta tämä tulkinta on aina subjektiivinen. Kehomme ei tiedä näistä tulkinnoista mitään, eikä toimi niiden mukaan. Kehollamme on kyky reagoida ärsykkeisiin ja voidaankin sanoa kehollamme olevan ymmärtävä suhde maailmaan, mistä esimerkkinä lihaskipu, kun harjoittelua on kovennettu. Tajunnallisuuteen liittyvän mielellisyyden ja kehon mielekkäiden prosessien (esim. ihokarvojen nouseminen kylmässä) välinen ero on perustavanlaatuinen. (S. 30–31.)

2.3.1 Urheilevan kehon mahdollisuudet

Puhakainen (1997) lähtee siitä, että urheileminen on itsestä lähtevää toimintaa ja omat kokemukset ovat tärkeitä. Hyvänä tavoitteena on urheilun asettaminen oman itsen projektiksi. Itsensä etsiminen urheilun avulla on arvokas mahdollisuus. Puhakainen kirjoittaa ihmisten olemassaolosta ensin kehona ja vasta sitten reflektoiduna olentona. Urheilussa pyritään palaamaan tähän alkuperäiseen. Samalla hän kuitenkin korostaa kehon ja mielen ykseyttä ja sitä, että urheileminen on aina koko yksilöä koskevaa. (S. 137–138, 148–151.)

Kehon subjektiivisilla historiallisilla kokemuksilla on urheilusuorituksissa suuri merkitys. Parhaimmillaan urheileminen on Puhakaisen (1997) kuvaamana spontaania ja harmonista, jolloin oma tiedollinen kontrolli on sivussa. Itse urheilutapahtumalle ollaan avoimena, sen kanssa ikään kuin pyritään yhteyteen. Oma ego unohdetaan suorituksen ajaksi. Näin on mahdollista päästä optimaaliseen suoritukseen. Oman egon unohtaminen ei kuitenkaan ole helppoa, sillä ihmisellä on taipumus jatkuvasti kontrolloida itseään. (S. 207–211.)

Spontaaniuden korostaminen nuorten urheilussa on tärkeää. Nuoret ovat kasvamassa lapsuuden maailmasta, jossa vapaalla, spontaanilla leikillä on ollut keskeinen sija. Aikuisten on annettava heille oikeus spontaaniin itsensä toteuttamiseen urheiluharrastuksessakin ja myös kannustettava heitä siihen. Puhakainen (1997) toivoo aikuistenkin palauttavan mieliin leikkivän lapsen kehon. Mikäli he ymmärtäisivät lapsen leikin kaltaisen urheilemisen merkityksen, he tuskin olisivat niin innokkaasti siirtämässä huippu-urheilun malleja nuorten urheiluun. Vaarana on, että nuoren ko-

kemusmaailmaa rajataan ja samalla hänen ihmisenä olemisen tasoja kavennetaan. Esimerkiksi lapsitähtien burn-out -ilmiöt ovat seurausta valtavasta suorituskeskeisyydestä ja määrätietoisesta tavoitteellisuudesta. (S. 187–189, 192–194.)

2.3.2 Lapsen ja nuoren kehon fyysinen kehitys

Karvisen, Hiltusen ja Jääskeläisen (1991) mukaan alle 10-vuotias lapsi kasvaa tasaista vauhtia, eikä kasvamisesta aiheudu ongelmaa taitojen oppimiselle. Hermoston kehityksen puolesta monimutkaisetkin koordinaatiota vaativat toiminnot ovat mahdollisia. Perusliikkeet kehittyvät yleisiksi liikemalleiksi ja opitaan liikkeiden yhdistelmiä, esimerkiksi heiton ja kiinnioton yhdistäminen. Hienomotoriikan ja oman kehon tuntemuksen osalta kehitys on tässä iässä vielä puutteellista. Liikkumisen pitäisi keskittyä monipuoliseen harrastamiseen ja rasitusjaksojen tulisi olla melko lyhytaikaisia. (S. 99, 104.)

Karvinen ym. (1991) mainitsevat 10–12-vuotiaan elävän toista liikunnallista herkkyysvaihetta. Uusia taitoja opitaan helpommin ja nopeammin kuin missään muussa kehitysvaiheessa. Elimistö suorastaan vaatii monipuolista rasittamista. Nopean kehittymisen vaihetta on mahdollista hyödyntää runsaalla liikunnalla. Aiheellista on keskittyä eri perustaitoihin ja monipuolisuus on edelleen suositeltavaa. Jakson loppuvaiheessa yksilöiden välillä on huomattavia kehityseroja ja kehon alkavat muutokset voivat aiheuttaa suuriakin ongelmia liikunnassa. (S. 113–115.)

Ylilääkäri Selänne (Kulmala 2000) väittää, että lapsen elimistö ei ole ennen puberteettia ja testosteronitason nousua valmis jatkuvaan kuormittavaan harjoitteluun. Joukkueurheilussa tulee täten ongelmia, koska pelaajien biologinen ikähaitari voi olla saman joukkueen pelaajilla useita vuosia. Jos lasta kuormitetaan liikaa, hän ei kehity, vammautumisriski kasvaa ja motivaatio katoaa. Valmentamisen tärkeimmät osa-alueet pitäisi ennen puberteettia olla koordinaation, taidon, liikkuvuuden ja henkisten ominaisuuksien kehittäminen. Niistä yksilölle on hyötyä myös urheilu-uran jälkeisessä vaiheessa. Liasta levosta Selänne sanoo olevan nuorten urheilijoiden kohdalla paljon vähemmän haittaa kuin liiasta harjoittelusta. (Kulmala 2000.)

Liukkonen, Jylhä ja Savonen (1997) pitävät nuorille urheilijoille normaalina ilmiönä harjoitusohjelmien tunnollista noudattamista omista väsymyksen tuntemuk-

sista huolimatta. Sen sijaan kokeneemmat urheilijat uskaltavat sopeuttaa harjoitusohjelmansa omien tuntemusten mukaisesti. Keskeistä optimaaliseen harjoittelurasi-
 tukseen pääsemiseksi on urheilijan arviointikyvyn kehittäminen omasta fyysisestä ja
 psyykkisestä rasittuneisuustasostaan. (S. 12.)

3 URHEILU LASTEN JA NUORTEN MAAILMASSA

Suomen Gallupin yhteistyössä opetusministeriön kanssa toteuttaman tutkimuksen (1997–98) tarkoituksena oli antaa tietoja suomalaisnuorten urheiluharrastuksista (Nurmela & Pehkonen 1998). Tutkimuksessa lapsiksi ja nuoriksi luettiin 3–18-vuotiaat. Haastateltavia oli 5520 ja tutkimusnäyte edustaa maan 3–18-vuotiasta väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Alle 12-vuotiaiden kysymykset tehtiin vanhemmille. Vastaava tutkimus toteutettiin myös vuonna 1995, joten vertailu näiden välillä on mahdollista. Tutkimuksen mukaan 84 prosenttia 3–18-vuotiaista harrasti urheilua, vuonna 1995 vastaava luku oli 76 prosenttia. Poikien ja tyttöjen harrastamisessa yleensä ei ollut eroa. Myös alueelliset ja paikkakuntatyypiset (kaupunki vs. maaseutu) erot olivat vähäisiä.

Lapsen iällä oli tutkimuksen mukaan yhteyttä harrastamiseen, mutta tuota yhteyttä ei tilastollisesti todistettu. 12–14-vuotiaat olivat aktiivisimpia harrastajia, 7–11- ja 15–18 -vuotiaiden ollessa seuraavaksi aktiivisimpia. Neljä viidesosaa urheilevista harrasti liikuntaa vähintään kaksi kertaa viikossa ja kaksi viidesosaa vähintään neljästi viikossa. Urheilua harrastavista noin kolmannes harrasti vain yhtä lajia ja reilu kolmannes (35 %) vähintään kolmea lajia. Urheilun harrastamisen useuden todettiin lasten ja nuorten kohdalla olevan yhteydessä harrastettujen lajien määrään: mitä useammin lapsi tai nuori liikkui, sitä useampia lajeja hän yleensä myös harrasti.

Suosituin harrastus 3–18-vuotiaiden keskuudessa oli jalkapallo (182 000 harrastajaa). Kärkikuusikon lajeihin palloilulajeista sijoittuivat myös jääkiekko (129 000 harrastajaa) ja salibandy, sekä perusliikuntalajit pyöräily, hiihto ja uinti. Eniten suosiotaan vuoden 1995 vastaavaan tutkimukseen verrattuna olivat lisänneet perusliikuntalajit sekä jalkapallo ja salibandy. Jääkiekkoon oli tullut lisää harrastajia vuoteen

1995 verrattuna 16 500. Harrastajamäärän kasvuun jääkiekossa on luultavasti vaikuttanut ainakin Suomen maajoukkueen hyvä kilpailullinen menestys ja lajin saavuttama penkkiurheilijoiden suosio. Todennäköisesti myös kaupungin korttelisarjoissa pelaavat lapset ja nuoret on laskettu vuoden 1998 lukuun, mutta vuoden 1995 lukuun heitä ei ollut laskettu. Monissa lajeissa tyttöjen ja poikien välillä vallitsi harrastajamäärissä tasapaino, mutta joissakin lajeissa oli tuntuvat erot sukupuolten välillä. Pojille tyypillisiä lajeja olivat mm. jalkapallo, jääkiekko ja salibandy.

7–11-vuotiaista 46 prosenttia ja 12–14-vuotiaista 43 prosenttia harrasti lajia urheiluseurassa. Nämä ikäluokat olivat seuroissa suhteellisesti eniten edustettuina. Kaikista 3–18-vuotiaista reilu kolmannes (36 %) harrasti urheiluseurassa, lähes puolet (44 %) kavereiden kanssa omatoimisesti ja reilu kolmannes (36 %) omatoimisesti yksin. Luvuista tulee yhteensä yli sata prosenttia, koska monet harrastivat urheilua useamman tahon kanssa. Omatoimisesti urheilevien lasten ja nuorten määrä oli kasvanut selvästi vuodesta 1995. Jääkiekkoa seurassa vähintään kerran viikossa ja kolmen kuukauden ajan säännöllisesti harrasti kaikista 3–18-vuotiaista 49 000 poikaa ja 3 000 tyttöä. (Nurmela & Pehkonen 1998.)

Suuri osa lapsista ja nuorista siis harrastaa valitsemaansa lajia myös seurojen ulkopuolella omatoimisesti. Lapset osallistuvat urheiluun, koska sen kautta on mahdollista pitää hauskaa, olla ystävien kanssa, kehittää kykyjään, kokea jännitystä, parantaa kuntoa ja saada sosiaalista hyväksyntää; yllättävän harva tavoittelee huijulle pääsyä (Närhi & Frantsi 1998, 136).

Kuisma (1998) tutki pro gradu -tutkielmassaan juniorijääkiekkoilun sen hetkistä tilaa Hämeen alueella. Tutkimus keskittyi juniorijääkiekkoiluun kasvun kenttänä. Se kohdistui E 2–D 1-junioreihin, jotka olivat iältään 11–14-vuotiaita. Joukkueita tuli mukaan Hämeen hallisarjasta 27: pelaajia oli yhteensä 376 ja vanhempia 385. Palautusprosentit olivat pelaajilla 70 % ja vanhemmilla 72 %. Tutkija hoiti kyselyn joko itse paikanpäällä tai yhteyshenkilön kautta postitse. Strukturoidulla kyselylomakkeella kerätty aineisto analysoitiin tilastollisin keinoin. Ryhmäkeskiarvovertailuilla tarkasteltiin erojen merkitsevyyksiä yksittäisten muuttujien suhteen. (Kuisma 1998.) Sitä, minkä ryhmien välillä eroja oli, ei ollut parivertailuilla tutkittu. Kuisman tutkimus on ainut, joka on osittain samalta alueelta kuin tämä tutkimus. Tämän vuoksi teoriaosuuteen on poimittu Kuisman muutamia päätuloksia. Niihin on kuitenkin syytä suhtautua varauksella, koska merkitsevyydet on laskettu yksittäisten muuttujien suhteen. Tulokset antavat ilmiöstä varmasti kuitenkin oikean suunnan.

Vuoden 1999 alussa Suomen Jääkiekkoliiton (SJL) aloitteesta käynnistyneessä tutkimusprojektissa 550 jääkiekon lopettanutta 9–21-vuotiasta ilmaisi kantansa lopettamiseen ja suhtautumisensa jääkiekkoon harrastuksen aikana ja sen jälkeen. Tutkimus toteutettiin postikyselynä ja palautusprosentti oli 43 %. Lämsä (2000) on ryhmitellyt vastaajille valmiiksi annetut vastausvaihtoehdot faktorianalyysin avulla. Merkittävimmäksi lopettamiseen yhteydessä olevaksi syyksi kohosi faktori muut vaihtoehdot: ei aikaa muille harrastuksille, ei aikaa kavereille, koulunkäyntiin ei jäänyt riittävästi aikaa, aloin seurustelemaan. Muita merkittäviä lopettamiseen liittyviä tekijöitä olivat jääkiekkoon pelinä liittyvät tekijät (jääkiekko ei enää ollut kivaa), valmentajaan liittyvät tekijät (valmentaja oli huono, olin liian usein vaihtomiehenä) ja menestykseen liittyvät tekijät. Myös muutamat yksittäiset muuttajat olivat olleet merkittäviä lopettamiseen liittyen. Näitä olivat esimerkiksi loukkaantuminen ja joukkueen puuttuminen. Nuorimmilla ikäluokilla merkittävimmät lopettamiseen liittyvät tekijät olivat kavereiden lopettaminen, muiden harrastusten valinta ja pelaamisen hauskuuden puuttuminen. (Lämsä 2000.)

Lintunen ym. (1997) pitävät nuoruusiässä luonnollisena harrastusten kokeilua, vaihtamista ja lopettamista. Todennäköisesti olisi kuitenkin paljonkin tehtävissä psyykkiseen hyvinvoinnin tukemiseen liittyen, jotta urheilun parista kokonaan poistautuminen vähenisi nuoruusiän keskivaiheilla. (S. 16.)

3.1 Lasten ja nuorten urheilun periaatteet

Lapsille ja nuorille suunnatussa ohjatussa toiminnassa tietyt periaatteet ovat tärkeitä. Nuoren Suomen tekemä työ junioriurheilun eteen reilun vuosikymmenen aikana on ollut arvokasta käytännön toimien ja asenteen muokkauksen ansiosta. Junioriurheiluun aiemmin kritiikittömästi siirrettyjä kilpa- ja huippu-urheilun malleja on alettu kyseenalaistaa ja kritisoida. Lähtökohtana kaikelle ohjatulle toiminnalle ovat lasten tarpeet ja heidän etunsa. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään kirjallisuudesta nousevia ja Nuoren Suomen kannattamia tärkeimpiä lasten ja nuorten urheilun periaatteita.

3.1.1 Lapsilähtöisyys

Urheilun todetaan olevan lasta varten useissa nykyajan liikuntaa käsittelevissä teoksissa (mm. Karvinen ym. 1991, 11; Närhi & Frantsi 1998, 135). Tahkokallio (1995) valottaa lapsilähtöisyyttä asiakaskeskeisyyden näkökulmasta. Tällöin ohjaajan on tarkkaan tutustuttava asiakkaan (lapsen) tavoitteisiin ja ongelmiin ja pyrittävä ymmärtämään hänen pyrkimyksensä ja voimavaransa. Ohjaaja toimii kanssakulkijana lapsen matkalla. Lapsen maailma on keskipisteenä, mutta se ei tarkoita, että hän saisi aina halunsa läpi. Ohjaaja käyttää asiantuntemustaan miettiessään, mikä on lapsen tarve ja ohjaa ja rohkaisee häntä sitten tuohon tarpeeseen pääsemiseksi. (S. 50–51.)

Lasten ja nuorten urheilu on viime vuosina uudistunut ja kehittynyt hyvään suuntaan. Lapsista ja nuorista puhutaan yhä harvemmin suoritusurheilun materiaalina, vaikka sitäkin vielä esiintyy (Närhi & Frantsi 1998, 135). Urheilutoiminnan päätaroituksena Karvinen ym. (1991) pitävät jokaisen lapsen yksilöllisen ja kokonaisvaltaisen kehittymisen tukemista hänen omista lähtökohdistaan. Lapsikeskeisillä toimintatavoilla on mahdollista palvella lasten kehitystä ja tarpeita. (S. 11.)

Nykäsen (1996) mukaan lasten tärkein osallistumismotiivi on yhdessäolon mukavuus ja nautittavuus. ”Paras saavutettavissa oleva tulos on tyytyväiset ja onnelliset lapset, jotka voivat olla, pelata ja leikkiä kavereitten [!] kanssa.” todetaan Nykäsen julkaisussa. (S. 15.) Urheilun iloisuus ei ole pelkästään lasten etuoikeus. ”Tärkeintä on kuitenkin, että pelaaminen on hauskaa, että nautin siitä. Jos pelaaminen ei ole hauskaa, ei peli myöskään kulje hyvin.”, toteaa squashin maailmanlistan ykkönen Peter Nicol. (Pajuriutta 1998.) Amerikkalaisessa nuorten jää- ja rullakiekkovalmentajan oppaassakin pidetään tärkeimpänä sitä, että urheilu on pelaajille hauskaa (Coaching Youth Hockey 1996, 4).

Lasten kuunteleminen ja heidän aloitteidensa huomiointi edistää oppimista (Karvinen ym. 1991, 20). Telama (1995) pitää lasten aloitteellisuuden ja omatoimisuuden virittämistä ja hyväksikäyttöä tärkeänä heidän persoonallisuutensa kehittymisessä. Hän yhdistää omatoimisuuteen läheisesti sisäisen motivaation, joka tarkoittaa lapsen olevan omaehtoisesti kiinnostunut urheilusta sinänsä (S. 54–55.)

Urheilun parissa tapahtuva viestintä paljastaa nopeasti, millaisesta ohjaustyylistä on kyse. Karvinen ym. (1991) esittävät, että viestintään kuuluu olennaisesti myös kuunteleminen, viestin vastaanottaminen. Lapsilähtöisessä urheilussa ohjaaja pyrkii eläytyen kuuntelemaan puhujan sanomisia ja osoittamaan kiinnostustaan myös il-

mein ja elein. Lapsilla ja nuorilla on täysi oikeus olla asioista eri mieltä kuin ohjaaja, jonka on hyväksyttävä kaukanakin omista mielipiteistä olevat asiat. Aidon tunneilmaisun on oltava sallittua. Iloa, surua ja vihaa on voitava ilmaista, ei raivoamalla, vaan tajunnallista henkistä potentiaalia hyödyntäen. (S. 155–156.)

Kaikki muutkin urheilun periaatteet rakentuvat lapsilähtöisyyden pohjalle. Se on perusta, eräessä mielessä yläkäsite kaikelle toiminnalle. Mikäli lapsilähtöisyys toteutuu, voidaan huomioida muitakin tärkeitä lasten ja nuorten urheilun periaatteita.

3.1.2 Leikinomaisuus

Leikinomaisuus tarkoittaa lasten urheilussa monipuolisuutta ja vaihtelevuutta ja toimintaa leimaavat luovuus ja mielikuvitus (Lehti 1999, 11). Leikinomaisuus on tekemisessä vallitseva henki, se ei tarkoita jatkuvaa leikkimistä, vaikka toki harjoittelussa myös leikillä on keskeinen sija.

Leikki on tärkein keino, jolla lapsi kehittää tietoisuuttaan maailmasta ja siinä luodaan ja muokataan samalla merkityksiä (Lindqvist 1996, 68). Karvisen ym. (1991) mielestä leikki on lapsen tapa kohdata maailma ympärillään ja sen avulla lapsi oppii elämässä vaadittavia taitoja. Erityisesti pienten lasten leikissä jäljittely on tärkeä liikunnallisen oppimisen muoto. Lasten urheilussa tätä ei ole osattu hyödyntää. Leikki on ymmärretty usein väärin, kun se on aikuisten suunnalta nähty turhaksi ajanhukaksi. Tämän vuoksi lapsille on siirretty suoraan aikuisilta kopioituja harjoitteita ja tapoja kilpailla. (S. 15.)

Telama (1995) pitää myönteistä ilmapiiriä ehkä kaikkein tärkeimpänä tekijänä valmennuksessa ja yleensä kasvatuksessa. Ilmapiiriin vaikuttavat monet tekijät, tärkeimpänä valmentajan asennoituminen lapsiin. Muita tekijöitä ovat mm. positiivisen palautteen määrä ja lasten aloitteiden huomioiminen. (S. 55.) Myönteinen ilmapiiri on mahdollista saavuttaa parhaiten demokraattisella johtamistyyllillä. Karvinen ym. (1991) korostavat, että tällainen johtaja antaa ryhmälle mahdollisuuden osallistua päätöksentekoon, mutta tietää samalla vastuunsa ryhmän johtajana: hän ei sanele päätöksiä, mutta on tukemassa päätöksenteossa ja tarvittaessa ohjaamassa oikeaan suuntaan. Myönteisessä ilmapiirissä koetaan avoimuutta, iloa ja vapaata ilmaisua. Lasten ei tarvitse pelätä eikä jännittää, vaan he voivat vapauttaa itsessään olevan

spontaanisuuden. Mielikuvitukseen vetoava johtaja ottaa mielikuvat avuksi ja oppiminen tapahtuu ikään kuin sivutuotteena, rooliin eläytyen. (S. 47–48, 132–134.)

Kuisman (1998) tulosten mukaan D-junioreiden vanhemmat eivät kokeneet joukkueen ilmapiiriä niin hyväksi kuin E-junioreiden vanhemmat. Tulos oli tilastollisesti erittäin merkitsevä. Vanhempien mielestä nuoremmassa ikäluokassa (E-juniorit) toiminta ei ollut niin tosikkomaista kuin vanhemmassa ikäluokassa. Tulos oli tilastollisesti merkitsevä. Pelaajien vastausten mukaan myös voittamisen tärkeys kasvoi iän myötä. (Kuisma 1998.) Tosikkomaisuuden lisääntymisellä ja voittamisen merkityksen korostumisella on todennäköisesti yhteyttä ilmapiirin heikkenemiseen.

Leikinomaisuus ei sulje pois kilpailua. Silloin vain korostetaan voittojen sijaan muita asioita. Närhi ja Frantsi (1998) kuvaavat kilpailun osaksi lapsen luonnollista kehitystä. Lapset kilpailevat ja vertailevat suorituksiaan muiden vastaaviin. He haluavat kilpailla, mutta eivät pyri mestaruuksiin. Kilpailussa on parhaimmillaan mahdollista esittää oppimiaan taitoja sekä nauttia jännityksestä, joukkueen yhteenkuuluvuudesta ja kaverien näkemisestä. Kilpailtaessa järkevästi voi myös oppia näkemään omassa suorituksessaan sekä hyviä että vielä kehittämistä vaativia puolia. Tärkeää on oppia suhtautumaan sekä voittoihin että tappioihin, mutta kaikkein tärkeintä olisi oppia voittamaan itsensä. (S. 137–138.)

Yang (1997) tutki 2411 9–18-vuotiasta poikaa ja tyttöä. 12 vuoden seurantatutkimuksen tarkoituksena oli selvittää yksilö- ja ympäristötekijöitä, jotka liittyvät lasten ja nuorten liikunta- ja urheiluharrastukseen, harrastuksen pysyvyyteen ja siitä poisjääntiin. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla ja analysoitiin tilastollisesti. Pitkittäistutkimuksen mukaan liikuntamuuttujista parhaita myöhemmän liikunta-aktiivisuuden ennustajia olivat osallistuminen urheiluseuratoimintaan ja kilpailuihin sekä koulu liikunnan arvosana lapsuudessa ja nuoruudessa. (Yang 1997.)

Leikinomaisuuteen kuuluu monipuolisuus. Karvinen ym. (1991) kirjoittavat monipuolisuuden olevan perustaitojen oppimista ja eri liikuntalajeihin ja urheilun moninaiisiin tehtäviin tutustumista. Lasten on hyvä oppia jo varhain, että urheilutoimintaan liittyy kiinteästi muitakin tehtäviä, kuten toimitsijan, apuohjaajan ja huoltajan tehtävät. Yksipuolisella harjoittelulla vaarannetaan sekä pysyvän harrastuksen syntyminen että mahdollisten huipputulosten saavuttaminen. Urheilun päätehtävä on kasvattaa lapset urheiluun ja siinä monipuolisuus on tärkeä periaate. (S. 14.) Myös yksi koulu liikunnan tärkeimmistä tavoitteista on pysyvän liikunnallisen elämäntavan synnyttäminen (Kahila & Telama 1994, 173).

3.1.3 Kasvatuksellisuus

Telama (1995) ilmaisee urheilun kasvatustavoitteiden viittaavan kaikkeen muuhun lapsen käyttäytymisen ja kehityksen ohjailuun, paitsi itse urheilusuoritusten tai suorituskykyisyyden parantamiseen. Urheilulla on kasvatusvälineenä etulyöntiasema esimerkiksi koulukasvatukseen verrattuna, koska sen ainakin pitäisi olla vapaaehtoista toimintaa. Urheilu luo kasvatustilanteita, mutta se ei sinänsä kasvata hyvään eikä pahaan. Olennaista on, kuinka sitä kasvatuksen välineenä käytetään. Koska motivaatio lähtee lapsista itsestään, urheilun yhteydessä on hyvä mahdollisuus oppia ja opettaa muutakin kuin urheilutaitoja. (S. 46, 50–51.) Tällöin ratkaisevia asioita ovat toiminnan arvopohja ja valinnat käytännön tilanteissa (Karvinen ym. 1991, 19.)

Mallioppimiseen Telama (1995) liittää matkivan jäljittelyn ja samastumisen malliin, varsinkin jos kohteena on oma idoli. Ihanteena pidetty henkilö sosiaalistaa lapsia ja nuoria oman lajinsa pariin, mutta toimii myös esikuvana arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen omaksumisessa. Joskus huippu-urheilijat voivat olla negatiivisia malleja, kun juniorit omaksuvat aggressiivista käyttäytymistä heiltä. (S. 52.) Myös oma ohjaaja tai valmentaja on mallina. Hän on tärkeä vaikuttaja monessa asiassa, esimerkki, johon lapsi samastuu (Karvinen ym. 1991, 20).

Oppimisen kannalta oleellisena Telama (1995) pitää runsasta ja yksilöllistä palautetietoa. Se jaetaan yleensä ohjeita antavaan ja arvostavaan eli motivoivaan palautteeseen. Arvostavalla palautteella pyritään tiettyä toimintaa vahvistamaan tai ehkäisemään. Positiivisella palautteella luodaan myönteistä ilmapiiriä. Lapsia on ohjattava myös itsearviointiin, sillä heillä on taipumus miellyttää auktoriteetteja ja näin he voivat alkaa tavoitella vain valmentajan huomiota suorituksillaan. (S. 52.) Karvinen ym. (1991) väittävät lapsen tarvitsevan ulkoista palautetta sisäistä (onnistumisen kokemus) enemmän. Lapsi tarvitsee vahvistusta siitä, mikä meni hyvin. Positiivinen palaute on aina paikallaan esimerkillisen käytöksen, kovan yrittämisen tai reilun pelin johdosta. Käyttäytyminen, jota halutaan lisätä, vakiintuu sitä nopeammin, mitä useammin sitä vahvistetaan. Taitojen oppimisessa olisi opittava näkemään suoritus-ten hyvät puolet ja palkitsemaan niistä. Lisäohjeita voi antaa tämän jälkeen, mutta virheiden etsimisen suorituksista saa hyvä ohjaaja unohtaa. (S. 143–144.) Vuorinen (1993) pitää palautteen annossa tärkeänä sitä, hyödyttääkö se vastaanottajaa. Havaintoihin perustuva palaute ilman tulkintaa tai yhdessä tulkinnan kanssa auttaa vas-

taanottajaa ymmärtämään tilannetta, eikä kenenkään pitäisi kokea sitä syyttävänä. (S. 61–62.)

Urheilussa opitaan toiminnan kautta. Tällä tarkoitetaan sitä, että useisiin kasvatustavoitteisiin voidaan päästä vain konkreettisesti toimimalla niiden mukaan, esimerkiksi omatoimisuutta opitaan työskentelemällä omatoimisesti (Telama 1995, 53). Kasvatustavoitteita ei opita urheilutaitojen sivutuotteena (Karvinen ym. 1991, 20). Laakso ja Telama (1995) toivovat lasten ja nuorten valmentajien käyttävän harjoituksia, joissa lasten keskinäinen vuorovaikutus ja yhteistyöskentely sekä omatoimisuus korostuisivat. Heidän tutkimushavaintojensa mukaan valmentajien toiminta harjoituksissa on kuitenkin varsin autoritaarista ja valmentajakeskeistä. Lasten keskinäinen vuorovaikutus ja omatoimisuus jäävät kovin vähälle. (S. 287.)

Karvisen ym. (1991) mukaan ryhmän säännöt ja mahdolliset rangaistukset on yhdessä päätettävä. Ohjaaja valvoo sääntöjen noudattamista ja toimii myös itse niiden mukaan. Kilpailuissa on omat sääntönsä. Reilun pelin henkeen kuuluu, että urheilija ei riko sääntöjä tuomarin silmän välttäässä. Vastustajaa kohdellaan kansakilpailijana, joka kilpailun aikana yritetään sääntöjen sallimissa rajoissa voittaa mutta jolle kilpailun loputtua kyetään tuloksesta huolimatta antamaan reilu tunnustus. Kilpailuissa tuomarit ja toimitsijat huolehtivat sääntöjen noudattamisesta, heidän arvosteleminen ei kuulu valmentajan tai ohjaajan tehtäviin. Valmentajan asenne tuomareihin heijastuu suoraan ohjattavien asenteisiin. (S. 42–43, 164.) Tutkija on Karvisen ym. kanssa yhtä mieltä siitä, että tuomarien tehtävä on huolehtia sääntöjen noudattamisesta kilpailun aikana, mutta ryhmän ohjaajalla on kuitenkin suurin valta ohjattaviensa käyttäytymiseen ja hänen on myös otettava vastuu heidän käyttäytymisestään kilpailun aikana.

3.1.4 Tasavertaisuus

Urheilutoiminnan päätarkoituksena Karvinen ym. (1991) pitävät jokaisen lapsen kehittymisen tukemista hänen omista lähtökohdistaan. Urheilu palvelee kasvamista elämää varten, kun liikunnallisten taitojen lisäksi huomioidaan jokaisen henkiset kyvyt, yhteistyötaidot ja tunne-elämä. Kehityserot saattavat samanikäisillä olla jopa kuusi vuotta murrosiässä. Ohjaajan on kuitenkin tarjottava jokaiselle haasteita ja ti-

lanteita, joissa voi kokea onnistumisen elärnyksiä. Hyvä keino on eriyttäminen, jolloin erilaiset kunto- ja taitotasot, mahdollisesti jopa kiinnostuksen kohteet huomioidaan. (S. 11, 135–136.)

Telama (1995) arvelee kilpailujärjestelmällä olevan suurimman merkityksen kasvatuksen kannalta siinä, että se säätelee harjoitustilannetta. Jos lapset ja nuoret käyvät kilpailua kovin korkealla tasolla, aiheuttaa se paineita ja odotuksia erityisesti valmentajalle, mutta myös harrastajille ja vanhemmille. Kilpailujärjestelmän korkea taso siirtää huomiota lasten suorituskyvystä voittojen korostamiseen. (S. 56.) Näin ei kuitenkaan välttämättä ole, jos toiminnan arvopohja on oikea. Positiivisia kokemuksia tutkija on saanut vastaavasta asiasta keskusteltuaan siitä menestyneiden Jyväskylän JYPHT:n juniorivalmentajien kanssa. Osa heistä piti korkealla tasollakin kasvatuksellavoitteita tärkeimpinä, nimenomaan yksilön henkistä kasvua.

Tasavertaisuudesta ovat kaukana tilanteet, kun joukkuelajeissa lapset ja nuoret saavat peliaikaa taitojensa mukaan. Tällöin taustalla on puhtaasti voittojen tavoittelu, eikä yksittäisten pelaajien tilannetta ajatella. Olisi muistettava Telamankin (1995, 57) tähdentämä seikka, että lapsille on tärkeämpää päästä pelaamaan häviävissäkin joukkueessa, kuin istua vaihtopenkillä voittavassa joukkueessa.

Suomen Palloliiton ratkaisu lasten ja nuorten suureen lopettavien jalkapalloilijoiden määrään on vuoden 2000 alusta käynnistynyt Kaikki Pelaa -ohjelma. Sen perusajatuksena on lapsen ja nuoren ajattelu asiakkaana, joka on aina oikeassa. Kaikki Pelaa -ohjelmassa luodaan kaikille alle 18-vuotiaille mahdollisuus harrastaa lajia ja nauttia siitä. Käytännön toimina ovat olleet pelien lisääminen, takuu siitä, että jokainen pääsee pelaamaan vähintään puolet jokaisesta ottelusta, leikinomaisuuden ja monipuolisuuden lisääminen, tekniikkakilpailuissa huomion siirtyminen omien ennätysten tekemiseen aiemman kavereihin vertailun sijasta ja kuukauden ilmainen tutustumisaika jalkapalloharrastukseen. Käytännön toimien avulla pyritään asenne muutokseen, jossa jokaiselle lapselle ja nuorelle tarjotaan mahdollisuus harrastaa lajia omien taitojen ja halujen edellyttämällä tavalla.

3.2 Urheilu kasvun ja kehityksen tukijana

Kasvatuksen päätehtäviä Telama (1995) käsittelee jakamalla ne ihmisen kehittymiseen yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Keskeisimpänä yksilön kehityksessä hän näkee minäkäsityksen ja identiteetin kehittymisen. Yhteisön jäsenenä kehittyminen vaatii sosiaalisten taitojen kehittymistä. Se on kiinteästi yhteydessä kehittymiseen yksilönä, sillä muiden ihmisten antama sosiaalinen arvostus on tarpeen minäkäsityksen kehittymiselle ja hyvä itsetuntemus ja vahva itseluottamus taas ovat perusta sosiaaliselle käyttäytymiselle. (S. 46–49.) Yangin (1997) pitkittäistutkimus toi ilmi, että kaikista riippumattomista muuttujista psykologiset tekijät ja erityisesti vastuuntuntoinen suoriutumismotivaatio olivat parhaita liikunta- ja urheiluharrastuksen selittäjiä.

Seuraavissa alaluvuissa minäkäsityksen ja identiteetin sekä sosiaalisten taitojen kehittämistä urheilun avulla tarkastellaan lähemmin.

3.2.1 Minäkäsitys ja identiteetti

Useat minäkäsitystä määritelleet henkilöt ovat päätyneet yhdenmukaisiin kuvauksiin käsitteestä: minäkäsitys on yksilön kokonaisnäkemys itsestään, se pitää sisällään kaiken, mitä tiedämme ja uskomme itsestämme (Aho 1996, 9; Korpinen 1993, 13; Telama 1995, 47). Itsetunto sisältää laajemmin ymmärrettynä itsetietoisuuden, itsetuntemuksen ja itsearvostuksen (Ojanen 1994, 31). Tällöin vahvaa itsetuntoa ja realistisen positiivista minäkäsitystä voidaan pitää toistensa synonyymeina (Aho 1996, 10).

Telama (1995) sisällyttää minäkäsitykseen kuvailevan ja arvostavan puolen: kuvaileva puoli kertoo siitä, millaisena henkilö näkee itsensä ja mahdollisuutensa, arvostava puoli kuvaa sitä, kuinka tyytyväinen yksilö on ominaisuuksiinsa. Tällöin käytetään termejä itsearvostus ja itseluottamus. (S. 47.) Myös Korpinen (1993) mukaan minäkäsitykseen sisältyy itsearvostus (käsitys, miten arvokkaana yksilö voi itseään pitää) ja itseluottamus (käsitys onnistumisen mahdollisuuksista). Lisäksi siihen sisältyy itsetuntemus, joka pitää sisällään käsityksen henkilön heikoista ja vahvoista puolista. (S. 13.) Telaman kuvaileva puoli vastaa Korpinen käyttämää termiä itsetuntemus. Ojasen (1994, 31) määritelmässä esiintyvät myös itsetuntemus ja –arvos-

tus, mutta itseluottamuksen tilalla hän käyttää itsetietoisuutta, joka on neutraalia itsensä havaitsemista.

Telama (1995) selostaa urheilun vaikutusta lapsen minäkäsityksen kehittymiseen. Minäkäsitys on sosiaalinen käsite, joka muodostuu havainnoimalla itseä suhteessa ympäröivään maailmaan ja muihin ihmisiin. Urheilu tarjoaa paljon havainnontekotilanteita, jotka eivät muussa yhteydessä tule samassa määrin esiin. Erityisesti fyysiset ominaisuudet tulevat urheilussa tarkastelun kohteeksi, mutta myös sosiaalisen vertailun tilanteita tulee runsaasti. Pelkkä itsen vertailu muihin ei kuitenkaan riitä terveen minäkäsityksen kehittymiseen. Välttämätöntä on myös muiden ihmisten antama arvostus, kannustus ja hyväksyntä. Päinvastainen palaute on omiaan murentamaan lapsen itseluottamuksen. Alati valmentajalta tuleva negatiivinen palaute ja muiden pelaajien ja vanhempien taholta tuleva alhainen arvostus eivät ainakaan vahvista lapsen itseluottamusta. (S. 47–48.)

Kuisman (1998) tutkimustulosten perusteella suurimpina ongelmina juniorijääkiekkoilussa kasvatustavoitteiden näkökulmasta olivat D-juniori-ikäisillä valmentajan kannustaminen pelaajia kohtaan, pelaajien huomioiminen yksilöinä, harrastuksen totisuus ja tasapuolisen kohtelun toimimattomuus. Valmentajan kannustaminen kaikentilanteissa ja pelaajien huomioiminen yksilöinä saivat D-junioreiden vanhemmilta kouluarvosanoilla vain tyydyttävän arvosanan. Erot ikäluokkien välillä olivat erittäin merkitseviä. Huolestuttavalta vaikuttivat myös pelaajien kokemukset joukkuetovereilta saadusta arvostuksesta: vain hieman yli puolet vastaajista tunsivat joukkuetovereidensa arvostavan itseään pelaajana, mutta 45 % vastaajista ei osannut sanoa. (Kuisma 1998.) Tärkeää olisi, että pelaajat voisivat tuntea joukkuetovereidensa arvostuksen.

Identiteetiksi Telama (1995) nimittää minäkäsityksen yhtenäisyyttä. Tällöin minäkuvat ovat riittävästi sopusoinnussa omien ihanteiden ja normien kanssa sekä realistisia suhteessa minään ja ympäristöön. Yksi nuoruusiän ratkaisevimpia kehitystehtäviä on juuri identiteetin kypsyminen ja vahvistuminen. Parhaimmillaan urheilu tukee tuota kehitystä, kun nuorta ohjataan arvioimaan omia suorituksiaan. Näin hän ei enää ole riippuvainen auktoriteetin antamasta palautteesta. Tosin jos nuoren omia tavoitteita ja pyrkimyksiä ei oteta huomioon, saattaa urheilun vaikutus olla kehitystä häiritsevää. (S. 48–49.)

Telama (1994) pitää liikuntaa ainutlaatuisena, kun ajatellaan sen avulla ihmisen saamaa tietoa omasta kehostaan ja mahdollisuuksistaan. Liikunta voi oikein ohjattu-

na auttaa hyväksymään omaa kehoaan paremmin, mikä on minäkäsityksen kannalta erityisen tärkeää murrosiässä. (Kahila & Telama 1994, 154.)

3.2.2 Sosiaaliset taidot

Sosiaaliset taidot merkitsevät Kalliopuskan (1995) mukaan sosiaalisesti hyväksytyä käyttäytymistä ollessamme tekemisissä toistemme kanssa. Lapsen tulisi jo ennen kouluikää saada kotoaan riittävä valikoima sosiaalisia taitoja, jotta hänellä olisi kyky toimia sopivalla tavalla uusissa tilanteissa. Koulu on kodin jälkeen toissijainen sosiaalisten taitojen oppimisaikana, tärkeää on niiden yhteistyö. Näitä taitoja voi kehittää ja harjoitella monin tavoin, esimerkiksi liikunnan avulla. (S. 4.)

Telama (1995) toteaa vahvan itsetuntemuksen ja -luottamuksen olevan perusta myös sosiaaliselle käyttäytymiselle. Sosiaalisen kasvatuksen tavoitteena on oppia havainnoimaan toisten ihmisten tunteita, reaktioita, ym. ja oppia ymmärtämään, kuinka oma toiminta vaikuttaa toisen ihmisen elämään, sekä oppia kommunikoimaan ja toimimaan yhteistyössä muiden kanssa. (S. 49.) Esimerkiksi urheilujoukkueessa toiminen antaa lapselle mahdollisuuden kehittyä näillä kaikilla alueilla. Samalla lisääntyvät kokemukset ryhmässä toimimisesta herättävät yhä vahvemman tunnon omasta itsenäisyydestä ja erillisyydestä (Dunderfelt 1990, 87). Ryhmän avulla selvitetään Karvisen ym. (1991) mukaan monia asioita, jotka saattaisivat uhata itsenäistymistä. Ryhmään kuuluminen tuo myös vahvuutta ja poistaa yksinäisyyttä. (S. 111.)

Mitään näyttöä siitä, että liikunta tai urheilu sinänsä olisi edullinen ympäristö sosiaaliselle kasvulle ei ole, mutta oikealla tavalla järjestettynä ja tiettyjä asioita korostaen urheilu voi olla tärkeä sosiaalisen kehittymisen ympäristö (Laakso & Telama 1995, 285). Yksi harvoja urheilun sosiaalistavista vaikutuksista tehty tutkimus on Kahilan (1993) tekemä. Hän tutki 95 viidennen luokan tytön avulla yhteistyöskentelyyn perustuvan opetusmenetelmän vaikutuksia yhteistyövalmiuksiin, auttamiskäyttäytymiseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Erityisenä tutkimusongelmana oli työskentelyparien vaihtumisen merkitys edellä mainittuihin asioihin. Koehenkilöt oli jaettu kolmeen vertailuryhmään. Tutkimuksen merkittävin tulos oli, että vuorovaikutussuhteen tulee olla vaihtuva, jotta päästäisiin myönteisiin tuloksiin. Mitä enemmän oppilaat saivat harjoitella auttamista eri yksilöiden kanssa eri tilanteissa, sitä varmemmiksi he

tulivat kyvyistään auttaa. Yhteistyöskentely ja toisesta välittäminen ja vastuun tunteminen ilmenivät neuvomisena, auttamisena ja yhdessä tavoitteeseen pyrkimisena. Toisen hyväksyminen pariksi poisti ennakkokäsityksiä ja edesauttoi ystävyuden syntymistä. Koeryhmässä, jossa oppilaat saivat itse valita joka kerta parinsa, ei muodostunut vastaavaa työskentelyilmapiiriä. Parhaalle kaverille yritettiin olla mieliksi ja heikompikin suoritus hyväksyttiin, annettuja ohjeita jopa vähäteltiin, eikä yhdessäolo toiminnan tasolla saavuttanut toivottua tulosta. Kahilan tutkimus on tämän tyyppisenä sosiaalisen käyttäytymisen pitkittäistutkimuksena ensimmäinen. Yleistettävyyttä heikentää otoskoon pienuus, sekä tutkimuksen kohdistuminen yhteen ikäluokkaan ja pelkästään tyttöihin. (Kahila 1993.)

3.3 Lapsilähtöisen urheilun mahdolliset esteet

Vaikka lasten ja nuorten urheilun periaatteista on käyty paljon arvokeskusteluja ja asenteet ovat muokkautuneet positiivisemmiksi lapsilähtöisyyttä kohtaan, on vielä paljon ongelma-alueita. Viime kädessä ratkaisevaa on käytännön tasolla tapahtuva toiminta, jossa valmentajilla ja vanhemmilla on valta päättää, millä ehdoilla toimintaa toteutetaan. Usein voittojen tavoittelu ohjaa lasten ja nuorten urheilua ja estää näin spontaania liikunnan riemua. Kilpailujärjestelmät ja yksittäiset kilpailut luovat valmentajille vielä lisää paineita voitoista ja menestymisestä. Alaluvuissa tarkastellaan lähemmin vanhempien, valmentajan ja kilpailujärjestelmän osuutta lapsilähtöisen urheilun esteinä. Lisäväriä antavat muutamit suorat lainaukset, joissa epäkohdat tulevat lasten ja nuorten sanomina esiin.

3.3.1 Vanhemmat

Telama (1995) ja Närhi ja Frantsi (1998) ovat yhtä mieltä siitä, että junioriurheilussa vanhemmat mahdollistavat lastensa harrastuksen. Vanhempien rooli on urheilevalle lapselle tukija, kannustaja ja myönteisen ilmapiirin luoja. Harrastuksesta kannattaa puhua kotonakin, mutta ei koko ajan. Ongelmia tulee, jos vanhemmat innostuvat lap-

sensa harrastuksesta liikaa. Vaarana on, että suorituksia ruvetaan analysoimaan yksityiskohtaisesti ja lapselle annetaan kritiikkiä toiminnasta tai aletaan luoda liian korkeita odotuksia. Vanhempien voi olla vaikea nähdä lapsensa ahdistusta, sillä lapsella on taipumus miellyttää vanhempiaan ja yrittää täyttää hänelle asetetut odotukset. Voidaan sanoa vanhempien toteuttavan tällöin omia toiveitaan lastensa kautta, urheilun iloisuus on hävinnyt. (Närhi & Frantsi 1998, 140–146; Telama 1995, 55.) Samasta aiheesta on koululainen Hanna Lehtonen (Karvinen ym. 1991, 50) huolestunut kirjeessään SVUL:lle:

Siispä minä päätin kirjoittaa teille sinne SVUL:oon aiheesta, kun aikuiset pakottavat omia lapsiaan urheilemaan. Minusta tämä urheilemaan pakottaminen on aivan kamala asia, varsinkin silloin, jos lapsella ei ole mitään lahjoja eikä haluja tulla huippu-urheilijaksi. (. . .) Elikä [!] vanhemmat haluavat lasten urheilemisella toteuttaa jotain itseltä haaveeksi jääneitä unelmia siitä millaista olisi olla huippu-urheilija.

Varoittava esimerkki vanhempien painostavasta toiminnasta on tapaus, jossa lapsi ilmaisi vaivojensa alkuperän psykiatrilleen näin: ”Ne alkoivat silloin, kun isä aloitti tämän minun uimiseni.” (Uusi-Rintakoski 1998, 16–18). Äärimmillen vietyä omien unelmien toteuttaminen lasten kautta ei siis johda ainoastaan urheilun lopettamiseen, vaan jopa psyykkisiin häiriöihin. Ojanen (1995) huomauttaa, että vaikutus voi olla päinvastainen liikunnan lähtiessä ihmisestä itsestään. Fyysisen kunnan nouseminen vähentää häiritseviä oireita ja siten edistää myös mielihyvän kokemista. Oma keho on helpompi hyväksyä ja hyväkuntoisena jaksaa paremmin. Tällä tavalla hyvä fyysinen kunto voi edistää välillisesti mielenterveyttä. (S. 31–36.)

Uusikylä (1996, 32–33) kuvaa ottelun jälkeen kotimatalla autossa tapahtuvaa tilannetta isän ja pojan välillä:

Tiedätkö sä mitä se munaus merkitsee teidän jengille? (...) Joukkueen kannaltahan se kaikkien ikävintä on. (...) Sitä paitsi sä ojensit koipees aivan liian aikaisin siihen malliin, että vanhainkodin mummutkin ois ehtiny sen pallon eteen. Sisäterällä sijotat tuollasen tussun! (...) Mä olisin sinuna nyt hyvin, hyvin tyytymätön itseeni! (...) Älä rupea aukomaan päätä isällesi! Jumalauta! Sä tiedät, että Jyväskylässä pelattiin mun lapsuudessani vain pesäpalloa! On siinä mulla poika! Kääntää puheenaihetta, kun ei kestä katsoa omia munauksiaan. Koita miehityä! Neljätoista on miehellä ikää ja on kuin lastentarhan pikkulikat, ei kestä minkäänlaista arvostelua...

Isä syyllistää, muistuttaa asiasta joukkueen kannalta, arvostelee analyttisesti pojan suoritusta, käyttää ivallista kieltä ja vähättelee omaa poikaansa. Tämä ei ole pelkäs-

tään keksitty esimerkki, vaan monilla vanhemmilla normaali käyttäytymistapa, kun lapsen suoritus ei tyydytä itseä. Isän käyttäytyminen on melko kaukana tukijasta ja kannustajasta, ja voi vain arvailla, kuinka kauaskantoisia vaikutuksia kuvatus kaltaisella arvostelulla ja syyllistämällä on.

3.3.2 Valmentaja

Toisena mahdollisena syynä lapsilähtöisen urheilun esteeksi voi olla valmentaja. Hän tekee ratkaisut, toteutuuko lapsilähtöisyys ja muut edellä mainitut lasten urheilun periaatteet. Hän on ohjattavilleen mm. esimerkki, ilmapiirin luoja, rajojen kontrolloija ja palautteen antaja. Valmentajan arvoista, asenteista ja käytännön valinnoista riippuu, millaiseksi kasvuympäristöksi urheiluseura lapsille ja nuorille muodostuu.

Lapsilähtöisyys on unohdettu, jos valmentajan tai ohjaajan kunnianhimon saattelemana aletaan tavoitella voittoja ja menestystä keinoilla, jotka eivät ole lasten etujen mukaisia. Tästä aiheesta huolestuneena kirjoitti SVUL:oon koululainen Miro Kurvinen (Karvinen ym. 1991, 41):

Mä haluaisin vähän valittaa teille nuorten urheilusta. Mä olen itse 15-vuotias poika ja pelasin ennen korista, mutta sitten innostukseni lopahti, osaksi syynä oli se, että polveni reistailivat, mutta suurimpana syynä oli, että lopetin, oli se, että kyllästyin valmentajiini, koska heidän mielestään oli pakko voittaa. Pelaamiseen tuli sellainen pakonomainen olo, eikä se enää ollut hauskaa, pelaamisesta menee silläilla [!] kokonaan ilo.

Keväällä 1998 valmentajien liiallisesta kunnianhimesta kirjoittivat myös kaksi vanhempaa Keski-suomalaisessa (Jäitä hattuun valmentajat). He korostivat lapsiurheilun tarvitsevan tasapuolisuutta ja yhdenvertaisuutta, sillä suurelle osalle lapsista riittää liikunnasta saatava ilo ja mukava kaveripiiri. Esimerkiksi peliajan vähentäminen poissaolojen takia on heidän mielestään tarpeetonta, koska jo pelkkä harjoituksista pois jääminen lapsesta riippumattomista syistä aiheuttaa tarpeeksi mielipahaa.

Telama (1995, 55) on havainnut perinteisen valmentajakoulutuksen korostavan lähinnä menetelmiä, jotka vaikuttavat urheilulliseen suorituskykyyn. Sen sijaan Närhi ja Frantsi (1998) väittävät uusissa valmentajakoulutusohjelmissa ihmissuhdetaitojen olevan yhä enemmän painopisteenä. Psykykinen valmennus on lasten ja nuorten

urheilussa koko ajan läsnä ja se perustuu ohjattavan itsenäisyyden kunnioitukselle ja siihen kannustamiselle, vuorovaikutukselle ja avoimuudelle. (S. 137, 140.)

3.3.3 Kilpailujärjestelmä

Närhi ja Frantsi (1998) sanovat perinteisten lasten kilpailujärjestelmien olleen kopioita aikuisilta. Nyt on huomattu lasten kilpailuvietin tyydyttyvän myös pikkukilpailuissa valtakunnallisten sijaan. Lasten pelivälineitä on muutettu aikuisten vastaavia kevyemmiksi ja kenttiä pienemmiksi. Kilpailut ovat myös monipuolistuneet. Vielä on kuitenkin paljon parannettavaa, jotta kilpailuista saataisiin lasten ja nuorten psyykkistä kehitystä sopivasti tukevia. (S. 137.) Kilpailuja on edelleen monipuolistettava, koska järjestelmä ohjaa merkittävästi harjoittelua, jonka tulee aina olla etusijalla (Karvinen ym. 1991, 32–33).

Lintusen ym. (1997) mukaan lajiliittojen ja urheilujärjestöjen tehtävänä on jatkuvasti arvioida ja kehittää kilpailujärjestelmiä. Yksittäisen henkilön on vaikea lähteä muuttamaan lajin kilpailujärjestelmää, mutta lajiliitolta voidaan kehitystyötä edellyttää. (S. 16.) Näin on tapahtunut esimerkiksi jalkapallon parissa Palloliiton kehitystyön tuloksena.

Lasten urheilussa ratkaisevia asioita ovat kilpailujen taso, kesto ja määrä, sekä palkitsemisjärjestelmä (Telama 1995, 54, 56). Närhi ja Frantsi (1998, 137–138) kiinnittävät huomiota palkitsemiseen: kun vain yksi voi olla voittaja, pettyneitä on moninkertainen määrä häneen verrattuna. Karvinen ym. (1991) uskovat huomion siirtyvän lapsen kokonaisvaltaisesta kehittämisestä helposti voittojen tavoitteluun, jos kilpailut käydään korkealla tasolla. Tällöin lapsiin voi kohdistua melkoisia paineita ja odotuksia. Lapsille ja nuorille riittävät lyhytkestoiset kilpailut, joiden määrä on suhteutettu yksilön ikään. Harjoittelu ja kilpailut alkavat muuten viedä liikaa aikaa ja raskauttaa kohtuuttomasti. Useita kertoja viikossa toistuva harrastus saattaa kaventaa lapsen elämänpiiriä ja samalla vaarantaa kokonaisvaltaista kehitystä. (S. 35–38.)

Telama pitää lasten ja nuorten urheilua aikuisten valvomana ja organisoimana. Jos tällaisessa tilanteessa korostetaan menestymistä, voidaan säännöt kokea menestymisen esteeksi ja niitä voidaan olla valmiita rikkomaan. Pelaajat tavallaan vierittävät moraalisen vastuun aikuiselle, jonka tehtävänä on valvoa sääntöjen noudattamista.

(Kahila & Telama 1994, 166.) Laakson ja Telaman (1995) mielestä organisaatio on yksi tekijä, joka edistää sääntöjen rikkomista, kun se siirtää moraalista vastuuta lapsilta ja nuorilta toimintaa organisoiville aikuisille. Keskenään pelatessaan lapset ja nuoret joutuvat itse valvomaan sääntöjä ja ratkaisemaan syntyvät ristiriidat. (S. 283.) Heitä tulisikin rohkaista järjestämään itse toimintaa, jolloin ristiriitoja olisi mahdollista oppia ratkomaan keskinäisen kommunikaation avulla (Kahila & Telama 1994, 177).

3.4 Nuori Suomi -ohjelma

Suomen Valtakunnan Urheiluliiton (SVUL) nuoriso-osastoon perustettiin 1980-luvun puolivälissä kaksi työryhmää, joista toisen tehtävänä oli monipuolisuuden kehittäminen lasten ja nuorten urheilussa. Toiminta oli alusta alkaen lapsen tarpeista lähtevää. SVUL:n lakkauttamisen jälkeen nuoriso-osastosta tuli nimikilpailun (voittaja: Niilo Home) kautta Nuori Suomi RY. Järjestön toiminta käynnistyi syksyllä 1986.

Kaikkien ikäluokkien toiminnassa Nuori Suomi -ohjelma lähtee Karvisen ym. (1991) mukaan liikkeelle lapsista ja nuorista ja pyrkii toimimaan heidän ehdoillaan. Heidän kasvuaan oman arvonsa tunteviksi ja itseensä luottaviksi yhteiskunnan jäseniksi halutaan olla tukemassa. Tavoitteena on, että lapset ja nuoret pysyisivät urheilun parissa lopun elämäänsä, riippumatta lahjakkuudesta. Urheilun avulla voi myös oppia suhtautumaan voittamiseen oikein. Oikein oivallettuna voittamisella tarkoitetaan ihmisen yleistä asennetta kaikkeen elämässä eteen tulevaan. Ratkaisevinta ei ole se, mitä tapahtuu, vaan se, miten siihen suhtautuu. Oikea asennoituminen voi tehdä kaikista voittajia. (S. 26.)

Yksittäisen lajin suhteen Nuori Suomi -ohjelman rakenne jaetaan kolmeen osaan: lajisäältäön, monipuolisuuteen ja kasvatuksellisuuteen (Karvinen ym. 1991, 27). Lajisisältöosuus pitää sisällään itse lajiin liittyvät harjoitukset ja tavoitteet. Useimpiin lajeihin on Nuori Suomi ohjaajan oppaat, joista löytyvät tarkat lajitaitojen tavoitteet. Monipuolisuuden takaamiseksi joka lajin oppaassa on myös muiden lajien harjoituksia. Esimerkiksi 10–12-vuotiaiden jääkiekon monipuolisuustavoitteisiin kuuluu viiden muun lajin (suunnistus, voimistelu, koripallo, uinti ja hiihto) perustaitojen hal-

linta. Myös kasvatuksellisuus on esillä oppaissa. Ohjaajan oppaan mukaan 10–12-vuotiaiden ohjaajan tulisi keskittyä ohjauksessaan erityisesti yhteistoimintakyvyn kehittämiseen, terveiden elämäntapojen ja peruskansalaistaitojen opettamiseen (Nuori Suomi -ohjelma 1988, 10–11).

Urheilutoiminta pyritään 13-vuotiaisiin asti järjestämään eri lajien urheilukouluissa. Tämän jälkeen nuoret jaetaan harraste- ja valmennusryhmiin, joissa toiminta jatkuu asiaankuuluvien tavoitteiden mukaisesti. Jakamisajankohdan suhteen esiintyy jonkin verran poikkeavuuksia eri lajeissa. SJL suosittaa tasoryhmiin jakamista C 2-juniori-iässä, eli pelaajien täyttäessä 14-vuotta. Harraste- ja valmennusryhmien lisäksi nuorelle tulee antaa vastuuta seuratoiminnan eri alueilla: huoltajana, valmentajana, ohjaajana, toimitsijana ja tuomarina. (Karvinen ym. 1991, 27).

Lämsän (2000) tutkimuksessa selvisi, että lähes puolet jääkiekon lopettaneista haluaisi vielä pelata seurassa ja noin joka neljäs olisi halukas toimimaan erilaisissa tehtävissä seurassa. Kuitenkin vain puoleen lopettaneista oli otettu yhteyttä harrastuksen lopettamisen jälkeen, vaikka juuri heidän avullaan seura varmistaisi elinvoimaisuuttaan tulevaisuudessakin ja samalla nuorelle tarjoutuisi mahdollisuus kehittää itseään monipuolisesti. (Lämsä 2000.) Jääkiekon pariin edelleen haluavien nuorten mukaan saaminen on seuroille suuri haaste.

Nuorella Suomella on laaja koulutusjärjestelmä ja materiaalia on tarjolla valmentajalle (ohjaajan oppaat, valmentajan käsikirja), vanhemmille (Pelin henki, opas E-D-junioreiden vanhemmille) ja pelaajille (Pelimiehen passit). Nuoren Suomen arvopohja ja toiminnan ideologia on siirretty kaikkiin liiton koulutuskokonaisuuksiin, tutkintoihin ja osakursseihin. Se on oleellinen osa johtamiskoulutusta.

Nuori Suomi teetti kesäkuussa 1998 kyselyn vanhemmille, jossa selvitettiin vanhempien ja heidän lastensa suhtautumista urheiluseuratoimintaan. Otokseen valittiin systemaattisella otannalla eri urheilulajeista 932 alle 13-vuotiasta lasta. Kirjekyselyn palautusprosentti oli 48. Kysely liittyi alkamassa olleeseen Operaatio Pelisääntöihin, jossa tarkoituksena on sopia ryhmän säännöistä yhdessä lasten kanssa ja tehdä sen jälkeen vielä vanhempien kanssa omat säännöt toimintaa koskevista periaatteista.

Kyselyssä alle puolet vanhemmista tiesi lapsensa harjoitusryhmällä yleensä olevan säännöt, jääkiekkoa harrastavien lasten vanhemmista yli kaksi kolmasosaa tiesi joukkueen säännöt. Harjoitusryhmän tavoitteet tiesi kuusi kymmenestä vanhemmasta. Lähes puolet tiedetyistä tavoitteista koskivat kilpailullista menestystä, kun taas leikinomaisuutta ja hauskuutta koskivat vain alle kolmasosa tavoitteista. Lähes nel-

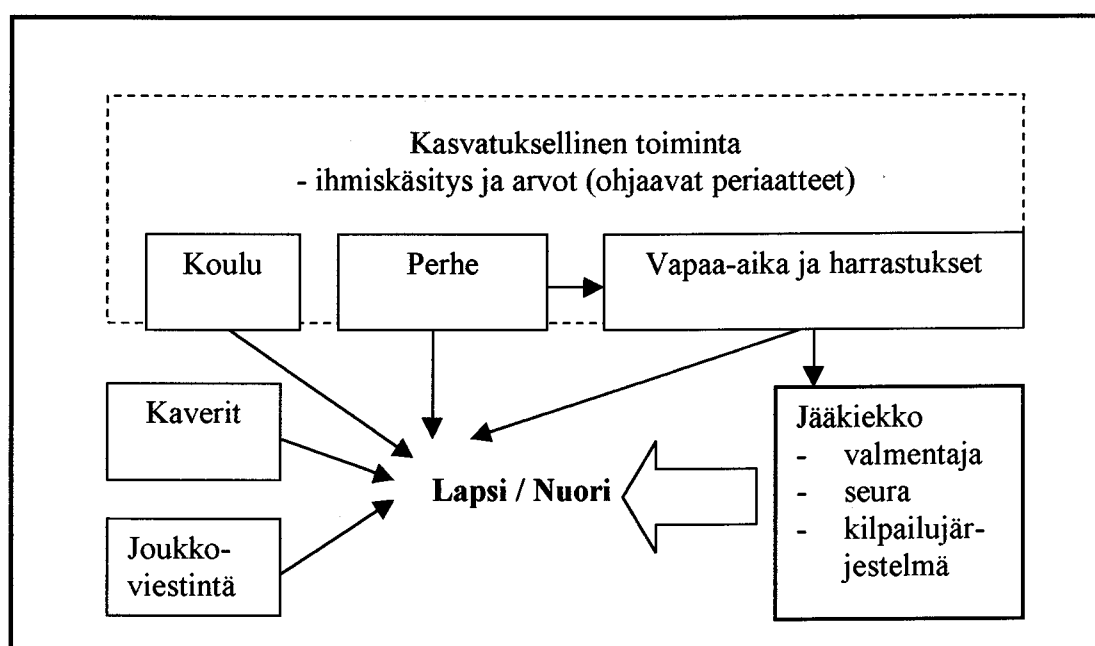
jänneksessä tapauksista seuran johto tai ohjaaja oli asettanut säännöt ja tavoitteet täysin yksin. Lapsi oli osallistunut sääntöjen laadintaan noin neljässä tapauksessa kymmenestä ja tavoitteiden asettamiseen noin kuudessa tapauksessa kymmenestä. Vajaa kolmasosa vanhemmista uskoi lapsensa olevan erittäin tyytyväinen ja yli puolet melko tyytyväinen harjoitusryhmän toimintaan. Tyytymättömyyteen saattoi vaikuttaa sääntöjen asettaminen: lähes viidennes vastaajista oli tyytymättömiä, jos säännöt oli asetettu kuulematta lasten tai vanhempien mielipidettä; jos taas lapsi oli asettanut säännöt yhdessä ohjaajan kanssa tai säännöt oli kirjattu paperille, oli tyytymättömiä vain yksi prosentti. Tilastollista merkitsevyyttä ei ollut tutkittu. (Nuori Suomi 1998.)

Nuorisourheilussa ansioituneen seuran on mahdollista saada lajiliiton myöntämä Nuori Suomi -sinetti osoituksena lapsilähtöisestä toiminnasta. Seura voi saada sinetin täyttämällä kuusi peruskriteeriä: seurassa on huomioitu jokainen mukana oleva lapsi ja nuori (mm. ei vilttiketjuja), monipuolisuus- ja kasvatusasiat on huomioitu, ohjaajina toimivat Nuori Suomi -koulutuksen saaneet ohjaajat, seuralla on ohjaajien ja valmentajien kannustus- ja koulutusjärjestelmä, alle 13-vuotiaiden ryhmissä on sovittu pelisäännöt sekä lasten että vanhempien kanssa ja seuralla on nuorisotoiminnan vastuhenkilö. Lehti (1999) selostaa sinettiseurojen olevan laatuseuroja ja tärkeitä yhteistyökumppaneita SJL:lle, koska niiden aatteellisesta toiminnasta liiton toimisto menee takuuseen. Monet seurats tekevät hyvää työtä lasten ja nuorten eteen, mutta vain sinettiseuroihin SJL:lla on todellinen vaikutusmahdollisuus yhteistyösopimuksen ansiosta. (S. 24.) Jääkiekossa sinettiseuroja oli toukokuun 2000 lopussa yhteensä 43, kun sinettiseuroja yhteensä oli yli kaksi sataa noin 30 lajin parissa.

Reilun kymmenen vuoden aikana Nuori Suomi on mennyt paljon eteenpäin. Monenlaiset käytännön muutokset lasten ja nuorten urheilussa ovat järjestön aikaansaamia. Alle 12-vuotiaat esimerkiksi pelaavat nykyisin nauhasäännöllä, jolloin tasapuolinen peliajan saaminen pitäisi olla turvattu ja alle 10-vuotiaat pelaavat poikittaisella kentällä ja myös peliväline on kevyempi kuin aikuisten vastaava. Käytännön muutosten lisäksi Nuori Suomi on ollut herättämässä voimakasta arvo- ja asennekeskustelua junioriurheilusta. Aikuisten asenteet ja motiivit olla mukana toiminnassa ovat tämän vuoksi kehittyneet positiivisempaan suuntaan. Kaikki toimet palvelevat viime kädessä urheilevaa lasta ja nuorta, häntä vartenhan junioriurheilu on olemassa. Vaikka kehityksen suunta on ollut oikea, Nuoren Suomen on edelleen toimittava aktiivisesti, sillä kehityshaasteita vielä varmasti riittää.

4 TUTKIMUS

Tässä pääluvussa selvitetään tutkimusongelmat ja tutkimuksen keskeiset menetelmät. Aihe ja ongelmakenttä on laaja, joten hyviä lähestymistapoja olisi varmasti ollut lukuisia. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys on esitelty kuviossa 1.

KUVIO 1. Lapsen ja nuoren elämismailma.

Tutkimuksen viitekehukseen on valittu lapsen ja nuoren elämismailma ja siellä vaikuttavat tilanteiden rakennetekijät. Yksilön kehitystä on kuvattu holistisen ihmiskäsityksen valossa, joten situationaalisuuden lisäksi myös ihmisen tajunnalliseen ja keholliseen olemismuotoon on syvennytty. Näitä asioita on käsitelty tarkemmin toisessa pääluvussa. Kuten kuviosta 1 selviää, lapsen ja nuoren parhaaksi tehdään kasvatustoimintaa eri tahojen parissa. Kasvatuksen käsite sisältää muodollisen (formaali) ja epämuodollisen (nonformaali) kasvatuksen. Formaalia kasvatusta annetaan esimerkiksi koulun ja perheen parissa, nonformaaliksi kasvatukseksi kutsutaan kasvatustoimintaa laitoksissa, joiden ensisijaisena tarkoituksena on jokin muu kuin yksilön

kokonaispersoonallisuuden kehittämiseen tähtäävä kasvatustoiminta (esim. joukkoviestintä). Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu harrastusten, erityisesti jääkiekon, parissa yksilön vapaa-ajalla tapahtuvaa kasvatusta, minkä vuoksi se on kuviossa 1 huomioitu perheen ja koulun kanssa yhtenä tärkeänä kasvatusta antavana tahona. Toiminnan perustana kaikessa kasvatustyössä ovat ihmiskäsitys ja arvot. Kolmannessa pääluvussa tärkeimpiin toimintaa ohjaaviin periaatteisiin, lapsilähtöisyyteen, leikinomaisuuteen, kasvatuksellisuuteen ja tasavertaisuuteen, syvennyttiin tarkemmin. Asioiden käytännön toteutumiseen on valmentajan ja seuran lisäksi myös vanhemmilla mahdollisuus vaikuttaa. Lisäksi taustalla vaikuttaa vallitseva kilpailujärjestelmä. Tässä kappaleessa käsitellyt asiat toimivat lähtökohtina seuraavassa kappaleessa esitettyjen tutkimusongelmien muodostamiselle.

4.1 Tutkimusongelmat

Pääongelma:

Millaisia ovat lasten ja heidän vanhempiensa käsitykset juniorijääkiekossa tapahtuvasta kasvatuksellisesta toiminnasta?

Ryhmävertailun avulla tutkitaan, onko eroja

- 1) eri kokoisten seurojen välillä?
- 2) ikäluokkien välillä (E 1-D 1)?
- 3) junioreiden ja vanhempien välillä?
- 4) sinettiseurojen ja muiden seurojen välillä?

Kasvatuksellinen toiminta on jaettu alaongelmiin, jotka koskevat lapsilähtöisyyttä, tapakasvatusta ja sääntöjen noudattamista, joukkueen ilmapiiriä, pelaajien ajankäyttöä ja viihtymistä, monipuolisuutta ja valmentajan esimerkkiä. Alaongelmat on muodostettu teoriakatsauksen ja kyselyaineiston faktorianalyysin pohjalta. Ongelmiin vastaamalla pyritään kuvailemaan kasvatuksellisten asioiden toteutumista jääkiekon junioriseuroissa ja samalla antamaan aiheesta tuoretta tutkimustietoa. Junioriurheilun arvopohjasta ja toiminnan periaatteista on julkisestikin käyty paljon keskustelua, minkä vuoksi teoriasta lähtöisin oleva tutkimuksen pääongelma on ajankohtainen.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimusjoukon valintaan, mittarin laadintaan, tutkimuksen kulkuun ja analyysimenetelmiin liittyviä asioita. Mukana on myös keskeinen luotettavuustarkastelu.

4.2.1 Otoksen valinta ja kyselyn toteutus

Tutkimuksen perusjoukoksi valittiin kaikki E-88- ja D-86-joukkueissa Keskimaan alueella jääkiekkoa pelaavat lapset ja heidän vanhempansa. Tutkimusajankohtana pelaajat olivat pääosin 11- ja 13-vuotiaita. Tutkimukseen haluttiin riittävän laaja ja kattava otos ja tämän vuoksi kvantitatiivinen tutkimusote oli luonteva valinta. Sen avulla oli mahdollista saada suuri määrä informaatiota, joka on hyvin yleistettävissä koko perusjoukkoon. Aiheesta ei myöskään ollut aiempaa tutkimusta, joten toteutettiin yleisluontoinen, perusjoukkoa monipuolisesti kuvaileva tutkimus. Kvantitatiiviset menetelmät olivat käytössä olevien resurssien puitteissa järkevin valinta tällaiseen tutkimukseen.

Oletuksena oli, että vastaukset saattavat erota toisistaan riippuen siitä, minkä kokoisesta seurasta vastaaja on, joten seurat jaettiin kolmeen ryhmään: suuriin, keskisuuriin ja pieniin. Jakokriteerinä oli seuralla olevien juniorijoukkueiden määrä: yleensä isoissa seuroissa on kaksi joukkuetta yhdessä ikäluokassa (E-88 X, E-88 Y), keskisuurissa seuroissa on yksi joukkue yhdessä ikäluokassa ja pienissä seuroissa kaksi ikäluokkaa on yhdistetty yhdeksi joukkueeksi (E-juniorit). Näillä kriteereillä valittiin kolme suurta, kolme keskisuurta ja neljä pientä seuraa.

Isoista ja keskisuurista seuroista valittiin ikäluokkien mukaan kaikki D-86- ja E-88-joukkueet, sekä pienistä seuroista E- ja D-junioreiden joukkueet. Joukkueita tuli yhteensä 23. Edellä mainituilla menetelmillä poimittu otos tuo esille oikeassa suhteessa erilaiset kannat, joten siitä voidaan tehdä koko perusjoukkoa koskevia yleistyksiä. Taulukoista 1 ja 2 selviävät vastanneiden pelaajien ja vanhempien määrät eri ikäluokissa ja eri kokoisissa seuroissa.

TAULUKKO 1. Tutkimukseen osallistuneet pelaajat ikäluokan ja seurakoon mukaan (n=367)

<u>Ikäluokka</u>	<u>Pelaajien määrä</u>							
	<u>Suuri</u>		<u>Keskisuuri</u>		<u>Pieni</u>		<u>Yhteensä</u>	
	f	%	f	%	f	%	f	%
D-86	96	26,2	54	14,7	49	13,3	199	54,2
E-88	89	24,2	45	12,3	34	9,3	168	45,8
Yhteensä	185	50,4	99	27,0	83	22,6	367	100

TAULUKKO 2. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat pelaajan ikäluokan ja seurakoon mukaan (n=278)

<u>Pelaajan ikäluokka</u>	<u>Vanhempien määrä</u>							
	<u>Suuri</u>		<u>Keskisuuri</u>		<u>Pieni</u>		<u>Yhteensä</u>	
	f	%	f	%	f	%	f	%
D-86	78	28,0	39	14,0	38	13,7	155	55,7
E-88	62	22,3	38	13,7	23	8,3	123	44,3
Yhteensä	140	50,3	77	27,7	61	22,0	278	100

Tutkimuksen yhteistyökumppanit (SJL:n Keskimaan alue, SJL) mahdollistivat suuren otannan. Yhteistyökumppaneiden avulla pystyttiin myös perustelemaan tutkimuksen hyödyllisyyttä ja käyttökelpoisuutta, millä oli varmasti vaikutusta hyvin palautusprosentteihin. Seurakohtaiset tulokset luvattiin kullekin seuralle, mutta samalla huolehdittiin tutkimuksen teon eettisestä vastuusta lupaamalla, ettei minkään yksittäisen joukkueen tai kenenkään yksittäisen henkilön vastaukset tule julki.

4.2.2 Kyselylomakkeen laadinta ja luotettavuuden tarkastelu

Kyselylomakkeiden laadinta aloitettiin helmikuussa 1999. Vastaavasta aiheesta ei ole aiempaa tutkimusta, joten valmista kyselylomaketta ei voitu käyttää. Kyselylomakkeet valmistuivat tammikuussa 2000 pitkän muokkaustyön ja kirjallisuuteen tutustumisen jälkeen.

Hirsjärvi pitää lomakkeen kokeilua välttämättömänä. Esitutkimuksella voidaan vielä tarkistaa näkökohtia ja korjata kysymysten muotoilua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 200.) Esitestaus tehtiin yhden E-89 joukkueen pelaajille 23. tammikuuta 2000. Samassa tilaisuudessa pojille jaettiin vanhempien lomakkeet kotiin täytettäväksi. Pojat olivat kymmenvuotiaita, joten kysymysten ymmärtäminen tuli hyvin testatuksi. Vanhemmilta tuli myös arvokasta palautetta lomakkeesta. Esitestauksen jälkeen kirjoitettiin vanhemmille saatekirje ja tehtiin joitakin muutoksia lopullisiin lomakkeisiin, jotka valmistuivat helmikuun alussa 2000 (liitteet 1 ja 2).

Kyselylomakkeessa on kolmenlaisia kysymyksiä: avoimia, monivalintakysymyksiä ja asteikkoihin eli skaaloihin perustuvia kysymyksiä (Hirsjärvi ym. 1997, 194–195). Avoimia kysymyksiä tämän tutkimuksen lomakkeissa on muutama: pelaajilta tiedustellaan muun muassa mukavimpia asioita jääkiekossa ja vanhemmilta omia ajatuksia juniorijääkiekosta harrastuksena. Monivalintakysymyksiä vanhemmilla on yksi: on valittava, vastaako kyselyyn äiti, isä vai molemmat yhdessä. Asteikkoihin perustuvia kysymystyyppejä on sekä pelaajilla että vanhemmilla 51. Asteikko on neliportainen Likert-tyyppinen skaala ja lisäksi on vaihtoehto ”en tiedä”. Tarkkaan ottaen asenneasteikon Likert-tyyppiset muuttujat ovat Heikkilän (1998, 176) mukaan järjestysasteikollisia, mutta niitä voidaan käyttää välimatka-asteikollisten tapaan, koska vaihtoehtojen voidaan olettaa olevan yhtä kaukana toisistaan.

Vaihtoehto ”en tiedä” on erillään muusta asteikosta, koska se ei kuulu samaan skaalaan kantaa ottavien väitteiden kanssa. Monet väitteet ovat lisäksi sen kaltaisia, etteivät kaikki vanhemmat läheskään tiedä asioista riittävästi. Vaikka ihmisillä ei olisi käsitystä kysytyistä asioista, he silti usein valitsevat jonkun vaihtoehdon (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, 121). ”En tiedä” -vaihtoehdon avulla voidaan saada informaatiota esimerkiksi siitä, kuinka paljon vanhemmat ovat tietoisia lapsensa harrastuksessa vallitsevista käytänteistä.

Puuttuvia tietoja aineistosta löytyy jonkin verran. Alkula ym. (1994, 87) huomauttavat, että muuttujan arvon puuttuminen voi merkitä monta asiaa, mutta useim-

miten se on merkki mittauksen epäonnistumisesta, sillä yleensä arvo olisi ollut mahdollista määrittää. Ei ole yleispätevää ohjetta, kuinka ”en tiedä” -vastausta tulee tulkitä, asia on harkittava aina tapauksen mukaan (Alkula ym. 1994, 88). ”En tiedä” -vaihtoehdolla vastaaja on voinut tarkoittaa tässä tutkimuksessa, että hänellä ei todella ole tietoa asiasta, hän ei ole viitsinyt miettiä mielipidettään asiasta tai hänellä on tietoa, mutta hän ei osaa päättää omaa kantaansa. ”En tiedä” -vaihtoehdot määriteltiin faktorianalyyssissa puuttuviksi tiedoiksi, koska niissä kantaa ei otettu puolesta eikä vastaan.

Vaikka lomakkeen laadinta olisi onnistunut hyvinkin, liittyy tällaiseen tutkimukseen luotettavuusongelmia. Alkula ym. (1994, 121) painottavat kerättävän tiedon luonteen olevan yhteydessä luotettavuuteen: tosiasioista saadaan luotettavinta tietoa, käyttäytymisestä saatu tieto on hieman epäluotettavampaa ja asenteisiin ja mielipiteisiin liittyvä tieto on kaikkein epäluotettavinta. Tämän lomakkeen kysymykset kohdistuivat käyttäytymiseen, asenteisiin ja mielipiteisiin. Mittauksen luotettavuutta käsitellään seuraavaksi tarkemmin validiteetin ja reliabiliteetin kannalta.

Validiteetti kuvaa Heikkilän (1998) mukaan mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Siihen vaikuttaa kyselytutkimuksissa erityisesti lomakkeen kysymysten onnistuneisuus. Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan sitä, vastaavatko mittaukset teoriaosassa esitettyjä käsitteitä. Ulkoisesti validissa tutkimuksessa muutkin tutkijat tulkitsevat tutkimustulokset samalla tavoin. Systemaattinen virhe on paljon satunnaisvirhettä vaarallisempi. Se aiheuttaa harhaa tuloksiin systemaattisesti. Systemaattinen virhe voi johtua aineiston keräämiseen liittyvästä tekijästä, joka vaikuttaa koko aineistoon samansuuntaisesti, esimerkiksi kadosta tai asioiden kaunistelusta. Systemaattisen virheen vuoksi alenevat yleensä sekä validiteetti että reliabiliteetti. (S. 178–180.) Tämän kyselylomaketutkimuksen validiutta nostavat esitutkimuksen teko, kysymysten vastaavuus teoriaosan käsitteisiin, vähintäänkin kohtuulliset palautusprosentit sekä pelaajien ja vanhempien vastausten yhdenmukaisuus.

Reliabiliteetti ilmaisee tulosten tarkkuuden, mittauksen kyvyn tuottaa sattumasta riippumattomia tuloksia (Heikkilä 1998, 179). Puutteellinen reliabiliteetti johtuu mittauksen eri vaiheissa tapahtuneista satunnaisvirheistä, kuten mittausvirheistä, koehenkilöön muistiin, mielipiteiden vaihteluun ja tietojen koodaamiseen liittyvistä virheistä (Alkula ym. 1994, 94; Heikkilä 1998, 179). Alhainen reliabiliteetti alentaa myös tutkimuksen validiutta. Koodaamiseen liittyvät virheet on pyritty minimoimaan huolellisella työskentelyllä ja koodauksen tarkastamisella. Muita reliabiliteettiin vai-

kuttavia satunnaisvirheitä on pyritty vähentämään tekemällä aineiston analyysit yhdistetyistä muuttujista.

4.2.3 Tutkimuksen kulku

Pelaajien kyselyt hoidettiin kahdella tavalla: tutkija itse jakoi lomakkeet ja suoritti kyselyn kahdeksan joukkueen pelaajille. 16 joukkueen pelaajille lomakkeet lähetettiin postitse ja seuran tai joukkueen johtaja jakoi lomakkeet ja suoritti kyselyn. Näille seuran ja joukkueen johtajille annettiin yksityiskohtaiset ohjeet lomakkeidentäyttötilaisuudesta sekä puhelimitse että kirjallisesti (liite 3). Ohjeet olivat vastaavat niiden kanssa, mitkä tutkija itse antoi pelaajille ollessaan kyselyä suorittamassa. Puhelimesa vielä varmistettiin, että kyselyn suorittava henkilö oli todella ymmärtänyt annetut ohjeet. Näillä kahdella kyselyn suorittamistavalla ei havaittu olevan merkitystä tuloksiin. Pelaajien vanhemmat saivat lomakkeet ja saatekirjeet kotiinsa lapsensa kautta ja ne oli palautettava joukkueen johtajalle. Valmentajien tehtävänä oli kirjoittaa vapaasti kahteen avoimeen kysymykseen. He saivat kyselyn ja saatekirjeen (liite 4) joukkueen tapahtumassa. Taulukosta 3 selviävät eri ryhmien palautusprosentit.

TAULUKKO 3. Pelaajien, vanhempien ja valmentajien kyselylomakkeiden palautusprosentit seurakoon mukaan

<u>Palautusprosentit seurakoon mukaan</u>				
<u>Ryhmä</u>	Suuri	Keskisuuri	Pieni	Yhteensä
Pelaajat	88,1	92,5	84,7	88,4
Vanhemmat	68,6	76,2	67,8	70,4
Valmentajat	52,2	76,9	70,0	63,0

Kato jäi pelaajien kohdalla pieneksi ja se selittyy pelaajien poissaoloilla joukkueen tapahtumasta, jossa lomakkeet täytettiin. Valmentajien kohdalla suureen katoon saattoi vaikuttaa tehtävänanto: avoimiin kysymyksiin vastaaminen on ehkä koettu

vaikeaksi tai liikaa aikaa vieväksi. 86-syntyneiden pelaajien ja heidän vanhempiensa vastausprosentti oli 6,1 %-yksikköä korkeampi kuin 88-syntyneiden pelaajien ja heidän vanhempiensa (82,5 % – 76,4 %).

Neljän joukkueen lomakkeita jouduttiin karhuamaan kertaalleen, kun yhteyshenkilö ei ollut toiminut sovituksessa aikataulussa. Karhuaminen tuotti tulosta, sillä kaikki tutkimukseen osallistuneet joukkueet palauttivat lomakkeet. Tutkimukseen suhtauduttiin muutenkin erityisen myönteisesti, sillä ainoastaan yksi otokseen suunniteltu joukkue jäi tutkimuksen ulkopuolelle. Poisjäänti päätettiin yhdessä joukkueenjohtajan kanssa. Syynä oli se, että neljää pelaajaa lukuun ottamatta kaikki joukkueen pelaajat pelasivat myös vanhemmassa ikäluokassa, joka jo oli osallistunut tutkimukseen. Näin ollen oli parempi jättää nuorempi joukkue kokonaan pois tutkimuksesta, etteivät samat henkilöt vastaisi kahden eri joukkueen nimissä.

4.2.4 Aineiston analyysimenetelmät

Kvantitatiivisin menetelmin kerätty aineisto voidaan analysoida tilastollisin keinoin. Tämän aineiston analyysissä vältetään yksittäisten väitteiden keskiarvojen vertailua, koska suuressa aineistossa tehtäessä lukuisia t-testejä on todennäköistä, että joissakin muuttujissa erot tulevat tilastollisesti merkitseviksi johtuen sattumasta. Yksittäisten muuttujien jakaumat, keskiarvot, ja keskihajonnat sekä pelaajien että vanhempien aineistoissa on esitetty liitteissä 5 ja 6.

Summamuuttujien avulla voidaan parantaa mittarin reliaabeliutta, kun suuresta muuttujamäärästä valitaan lisämuuttujia ne, jotka kuvaavat samaa ilmiötä (Tähtinen & Kaljonen 1996, 63–64). Tarkoituksena on luoda mahdollisimman homogeeninen summamuuttuja. Parempi reliaabelius johtuu satunnaisvirheiden toisiaan kumoavasta vaikutuksesta, jolloin tulos tarkentuu (Alkula ym. 1994, 101). Summamuuttujien ansiosta myös tutkimuksen validiteetti kasvaa, koska yksittäiset muuttujat kuvaavat saman asian eri puolia ja reliaabeliuden kohoaminen vaikuttaa suoraan myös validiteettiin positiivisesti. Tällaisten luotettavampien mittareiden avulla vertaillaan eroja ryhmien välillä.

Tässä tutkimuksessa yksittäiset muuttujat luokiteltiin ensin eksploratiivisen faktorianalyysin avulla. Sen käyttö oli perusteltua, koska ilmiö oli uusi tutkittavaksi, eikä

ollut mahdollista käyttää aiempien vastaavien tutkimusten tietoja apuna. Summamuuttujat rakennettiin faktorianalyysin tulosten ja tutkijan harkinnan pohjalta. Muuttujien kommunaliteetit faktoroinnin jälkeen on esitetty liitteessä 7. Sekä suorakulmaisesti (liite 8) että vinokulmaisesti (liite 9) rotatoidut faktoriratkaisut on huomioitu. Suora- ja vinokulmaiset faktoriratkaisut tuottivat samansuuntaisia tuloksia. Suorakulmaisessa rotaatiossa faktoreiden korreloimista ei sallita, faktorit tavallaan pakotetaan korreloimattomiksi. Vinokulmaisessa rotaatiossa korrelaatio sallitaan, minkä vuoksi se antaa todellisemman kuvan ilmiöstä, koska mitatut asiat kuitenkin todellisuudessa korreloivat keskenään tämän kaltaisessa ilmiössä. Osiot ovat tässä tutkimuksessa moniselitteisiä, mikä selviää siitä, että alkuperäiset muuttujat selittyvät useamman kuin yhden faktorin kautta (ks. liitteet 8 ja 10). On huomioitava, että vinokulmaisessa rotaatiossa faktorit 2 ja 7 (liite 9) ovat kääntyneet. Asiaan saadaan varmuus rotaation struktuuri-matriisista (liite 10), josta selviävät faktoreiden ja muuttujien korrelaatiot. Faktoreilla 2 ja 7 kaikki faktorin ja sille latautuvien muuttujien korrelaatiot ovat negatiivisia, kun taas samojen muuttujien korrelaatiot muihin faktoreihin ovat positiivisia. Faktoreiden keskinäisten korrelaatioiden tulisi olla positiivisia, mutta näin ei ole (liite 9), koska kaksi faktoria on kääntynyt.

Seitsemän faktorin ratkaisu osoittautui koko aineistossa parhaaksi, sen pohjalta muodostettiin kuusi sisällöllisesti järkevää summamuuttujaa. Mikäli faktoreita olisi muodostettu kahdeksan tai enemmän, olisivat samaa aihepiiriä käsittelevät muuttujat jakautuneet useammalle faktorille. Jos sen sijaan olisi muodostettu vähemmän kuin seitsemän faktoria, olisivat viimeiset faktorit (sisällön ja reliabiliuden puolesta kuitenkin järkevät) sulautuneet lähinnä ensimmäiseen faktoriin. Seitsemän faktorin ratkaisussa neljäs faktori päätettiin yhdistää toiseen faktoriin, koska ne olivat sisällöllisesti lähellä toisiaan. Useiden väitteiden asteikot jouduttiin kääntämään ennen yhdistetyn muuttujan tekemistä, koska mukaan tulevien muuttujien on oltava kaikkien samansuuntaisia. Ennen lopullisten summamuuttujien tekemistä jouduttiin vielä karsimaan muutama väite, koska joko kysymyksen asettelu erosi oleellisesti pelaajien ja vanhempien lomakkeessa (esim. väite 47, ks. liitteet 1 ja 2), tai väitteen kommunaliteetti jäi huomattavan alhaiseksi (esim. väite 27, ks. liite 7). Taulukosta 4 käy ilmi, mistä yksittäisistä väitteistä kukin summamuuttuja muodostuu. Taulukosta 4 selviävät myös Cronbachin α -kertoimet, jotka ilmaisevat yhdistetyn muuttujan reliabiliteettia. Summamuuttujalle on annettu arvo, mikäli koehenkilö on vastannut vähintään 60 %:iin yhdistettyyn muuttujaan mukaan tulevista yksittäisistä väitteistä.

TAULUKKO 4. Summamuuttujien muodostaminen ja niiden α -kertoimet.

Summamuuttujan nimi	Summamuuttujaan mukaan tulevien väitteiden numerot (liitteet 1 ja 2)	Cronbachin α -kerroin	N
Lapsilähtöisyys	4 (k), 8 (k), 15 (k), 25, 29 (k), 10, 38 (k), 1, 24, 19 (k), 48 (k), 42 (k)	0.83	631
Tapakasvatus ja sääntöjen noudattaminen	32 (pk), 46, 30, 26, 7, 36, 3, 2	0.74	634
Joukkueen ilmapiiri	37, 9, 11, 21, 45	0.77	641
Ajankäyttö ja viihtyminen	28, 39 (k), 34 (k), 33, 43 (k)	0.69	642
Monipuolisuus	23, 14, 13, 18, 44, 6, 20	0.60	614
Valmentajan esimerkki	41 (k), 17 (k), 31	0.70	629

(k) = Alkuperäisten kyselylomakkeiden väitteiden asteikot on käännetty

(pk) = Alkuperäisen pelaajien kyselylomakkeen väitteen asteikko on käännetty

Summamuuttujien arvoja eri ryhmissä vertaillaan keskiarvotestien, t-testin ja varianssianalyysin sekä vastaavien nonparametrinen testien avulla. T-testin ja varianssianalyysin käyttö edellyttää, että ryhmät ovat toisistaan riippumattomia, ryhmien varianssit ovat lähellä toisiaan, muuttujat ovat normaalisti jakautuneita ja muuttujat on mitattu vähintään välimatka-asteikolla (Heikkilä 1998, 214–222; Nummenmaa, Konttinen, Kuusinen & Leskinen 1996, 77–78; Tähtinen & Kaljonen 1996, 83–91). Kaikista näistä vaatimuksista voidaan kuitenkin kohtuullisesti poiketa ilman vakavia seurauksia johtopäätösten kannalta (Nummenmaa ym. 1996, 77). Summamuuttujien normaalijakautuneisuus ja varianssien yhtäsuuruusvaatimus eivät kaikissa tapauksissa täyttyneet, minkä vuoksi tulokset varmennettiin nonparametrinen testien avulla. Raportoidut tulokset on laskettu parametrinen testien avulla, mutta tulokset on tarkistettu myös nonparametrinen testien avulla. Tulokset olivat yhteneviä.

Tulosten analyysi aloitettiin tutkimalla, oliko kaikilla kolmella luokittelevalla muuttujalla (seurakoko, ikäluokka, pelaaja-vanhempi) yhdysvaikutusta. Tällaisia yhdysvaikutuksia ei ollut yhdenkään summamuuttujan kohdalla. Seuraavaksi tutkittiin kaksisuuntaisella varianssianalyysillä, oliko kahdella luokittelevalla muuttujalla yh-

dysvaikutusta mitatun summamuuttujan suhteen. Näin oli useissa tapauksissa. Ellei yhdysvaikutuksia ollut, analysoitiin luokittelevien muuttujien omavaikutusta joko yksisuuntaisen varianssianalyysin (ANOVA) avulla seurakoon (suuri, keskisuuri, pieni) suhteen tai t-testin avulla ikäluokkien sekä pelaajien ja vanhempien välillä. Jos erot olivat yksisuuntaisessa varianssianalyysissä tilastollisesti merkitseviä, selvitettiin paritestiä (Tukey HSD, varmennus: Tamhane) avulla, minkä ryhmien välillä erot olivat.

Valmentajien avoimia vastauksia ei analysoitu minkään erityisten menetelmien avulla. Tässä tutkimuksessa päähuomio kohdistui pelaajien ja heidän vanhempiansa käsityksiin. Valmentajilta asioita tiedusteltiin pelaajien ja vanhempien vastausten tueksi, mutta niille ei alunperinkään ollut tarkoitus suorittaa tarkempaa analyysiä. Oteita valmentajien kirjoituksista on kuitenkin esitetty tulosten yhteydessä.

5 TULOKSET

Seuraavaksi esitetään tulosten päälinjat. Tarkempi katsaus tuloksiin ja merkitsevyyssarvoihin annetaan seuraavissa luvuissa, kun kasvatuksellisen toiminnan alueillemme käsitellään kutakin erikseen.

88-syntyneiden ryhmän (pelaajat ja heidän vanhemmat) käsitykset kaikkien kasvatuksellisten asioiden toteutumisesta olivat positiivisemmat kuin 86-syntyneillä. Ikäluokkien välillä oleviin eroihin oli kuitenkin seurakoolla monessa tapauksessa yhdysvaikutusta. Suurissa seuroissa eroja ikäluokkien välillä oli useampia ja erot olivat merkittävämpiä, kuin keskisuurissa seuroissa. Keskisuurissa seuroissa merkittäviä eroja taas oli useampia kuin pienissä, joissa eroja ikäluokkien välillä oli vähiten. Pelaajat ja vanhemmat vastasivat pääosin samansuuntaisesti. Koko aineistossa oli heidän välillä yksi tilastollisesti merkitsevä ero: valmentajan esimerkissä. Suurten, keskisuurten tai pienten seurojen sisällä ei ollut yhtään tilastollisesti merkitsevää eroa pelaajien ja vanhempien välillä.

Seurakoon suhteen pienet seurat erottuivat positiivisesti. Tapakasvatusta ja sääntöjen noudattamista lukuun ottamatta korkein ryhmäkeskiarvo oli aina pienten

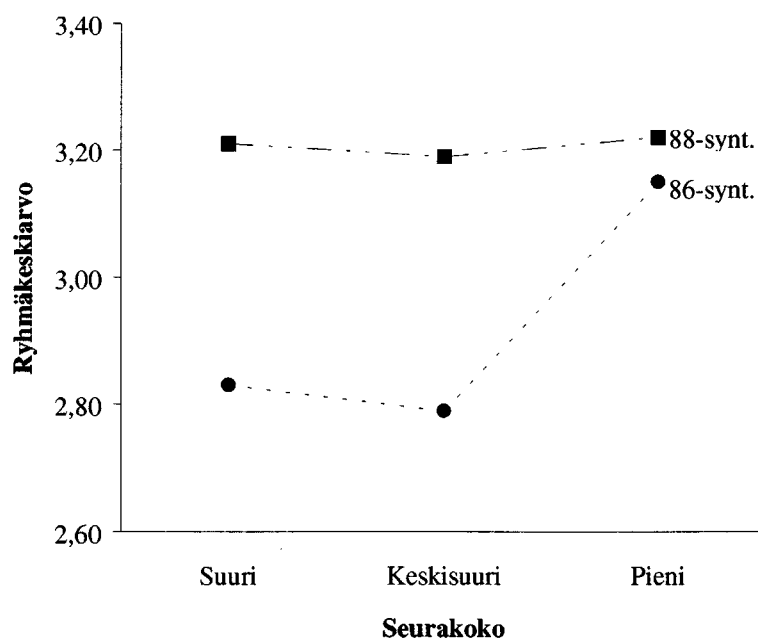
seurojen vastaajilla. Sinettiseurat erottuivat muista seuroista positiivisesti tapakasvatuksessa ja sääntöjen noudattamisessa, mutta ajankäytön ja viihtymisen sekä monipuolisuuden suhteen sinettiseurat saivat muita seuroja heikompia arvoja.

Tutkimustuloksissa eroja on tarkasteltu kasvatuksellisen toiminnan kaikkien tutkimusongelmissa määriteltyjen alaongelmien suhteen. Vaikka alaongelmat muodostettiin faktorianalyysin avulla niin, että summamuuttujassa mukana olevat yksittäiset väitteet korreloivat voimakkaasti keskenään, on summamuuttujien välillä tämän lisäksi kaikissa tapauksissa tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p = .000$) positiivinen korrelaatio (liite 11). Alaongelmien korreloiminen keskenään kertoo kasvatuksellisten asioiden tiiviistä yhteyksistä toisiinsa. Tulosten samansuuntaisuus alaongelmien välillä vahvistaa sitä, että ongelmia voidaan pohtia yhtenä pääongelmana, kasvatuksellisen toiminnan toteutumisena juniorijääkiekossa.

Seuraavaksi tuloksia on tarkasteltu kunkin alaongelman kohdalla vastaajan ikäluokan ja seurakoon suhteen, sekä sen mukaan, vastasiko pelaaja vai vanhempi. Tarkat ryhmäkeskiarvot näistä on esitetty liitteissä 12–17. Mikäli eroja on ollut sinettiseurojen ja muiden välillä, myös ne on raportoitu. Kunkin alaongelman kohdalla on otteita myös valmentajien avoimista kirjoituksista, jotka antavat tuloksille lisää syvyyttä.

5.1 Lapsilähtöisyys

Lapsilähtöisyyteen sisältyy asioita pelaajien tasavertaisesta kohtelusta, joukkueen toiminnan totisuudesta, valmentajan suhtautumisesta pelaajien tekemiin virheisiin ja voittojen tavoittelun tärkeydestä. Tutkimuksen mukaan seurakoolla ja ikäluokalla on lapsilähtöisyyteen tilastollisesti merkitsevää ($p = .004$) yhdysvaikutusta (Kuvio 2). 11-vuotiaiden pelaajien ja heidän vanhempiansa käsitykset lapsilähtöisyyden toteutumisesta heidän omissa joukkueissaan ovat positiivisempia kuin 13-vuotiaiden käsitykset. Lapsilähtöisyyden koettiin toteutuvan parhaiten pienissä seuroissa, eikä siellä ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ($p = .369$) ikäluokkien välillä, kuten suurissa ja keskisuurissa seuroissa, joissa erot olivat erittäin merkitseviä ($p = .000$). Mitä lähempänä nelosta ryhmäkeskiarvo kuviossa 2 on, sitä positiivisempi käsitys on vastaajilla lapsilähtöisyyteen liittyvien asioiden toteutumisesta jääkiekkoseurassa ollut.

KUVIO 2. Lapsilähtöisyyden ryhmäkeskiarvot (asteikolla 1–4) 86- ja 88-syntyneiden ryhmissä (pelaajat ja vanhemmat) seurakoon mukaan (n = 631)

Parivertailun (Tukey HSD) avulla selvitettiin, että erot seurakoon suhteen lapsilähtöisyydessä ovat pienten ja suurten seurojen välillä merkitseviä ($p = .005$), kuten myös pienten ja keskisuurten välillä ($p = .002$). Erot seurakoon suhteen 86-syntyneiden ryhmässä ovat erittäin merkitseviä ($p = .000$) sekä pienten ja suurten että pienten ja keskisuurten seurojen välillä. Erot pienten ja suurten seurojen välillä ovat 13-vuotiailla pelaajilla merkitseviä ($p = .007$) ja heidän vanhempiansa ryhmässä erittäin merkitseviä ($p = .001$). Erot pienten ja keskisuurten seurojen välillä ovat 13-vuotiailla erittäin merkitseviä ($p = .000$) ja heidän vanhemmillaan merkitseviä ($p = .005$). 88-syntyneiden ryhmässä ei ole tilastollista eroa seurakoon suhteen ($p = .916$).

Pelaajien ja vanhempien vastauksissa ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa lapsilähtöisyyden suhteen ($p = .651$).

Valmentajien avoimissa vastauksissa lapsilähtöisyyteen liittyviin asioihin otettiin myös monesti kantaa. 13-vuotiaiden valmentajilla oli selvästi havaittavissa tasavertaisuuden ja leikinomaisuuden väheneminen, vaikka oli joukossa myös lapsilähtöi-

sempiä kannanottoja. Yksi pienen seuran valmentaja oli sitä mieltä, että sama peli-ikä kuuluu kaikille taidoista ja harjoituksissa vietetyistä minuuteista riippumatta. Kilpailullisuus ja aikuisten totinen ja voitontahtoinen asenne olivat esillä useissa 13-vuotiaiden valmentajien kommentteissa. 11-vuotiaiden valmentajien kommentit keskittyivät lapsen lähtökohdista toimimiseen, leikinomaisuuden korostamiseen ja nauhasäännön hyväksi havaitsemiseen. Huolta aiheutti tasavertaisuuden väheneminen, kun tasapuolisen peluuttamisen pakko poistuu D-junioreissa. Valmentajien kommentit ovat samansuuntaisia kvantitatiivisen aineiston kanssa ainakin ikäluokkien välillä olevien erojen suhteen. Otteita valmentajien kannanotoista on esitetty seuraavaksi (valmentajan joukkueen ikäluokka ja seurakoko suluissa):

Vanhemmissa junioreissa on syytä kuitenkin jo alkaa lopettaa leikinomaisuutta ja keskittyä eteenpäin menemiseen, mutta silti pitää homma hauskana ja rentona. (86-synt. & suuri seura)

Tasavertaisuus on toteutettu juuri treenikertojen näkymisellä peliajassa. (86-synt. & suuri seura)

Minun mielestäni kaikki pelaajat ovat yhtä tärkeitä ja kaikkia tulee kohdella tasapuolisesti ja kaikilla on samat säännöt. Kaikki saavat harjoitella ja pelata yhdenvertaisena. (86-synt. & suuri seura)

...D-junioreihin siirryttäessä, kun miesten säännöt tulevat käyttöön, leikinomaisuus vähenee. Mielestäni ongelman tekee myös Jääkiekkoliiton alueen mestaruuksista pelaaminen, jako 1,2 jne. lohkoihin. Tämä on mielestäni kilpailullisuutta turhan nuorena. Voitaisiin hyvin pelata piirisarjoja ja vasta nuoremmissa C-juniori-iässä siirtyä aluesarjoihin ja pelata esim. SM-karsintapaikasta. (86-synt. & keskisuuri seura)

Yksi asia, jota en oikein ymmärrä on se että jotkut niistä vanhemmista jotka vaivautuvat mukaan arvostelevat katsomosta omien pelaajien toimia lähinnä sattuneita virheitä, mielestäni pitäisi kannustaa, puhumattakaan että huutelevat vastustajien pelaajille. (86-synt. & keskisuuri seura)

Kilpailulliset tavoitteet hävittävät leikinomaisuuden vähän liian nuorena. Paineita tuntuu tulevan myös tausta joukoilta. (86-synt. & keskisuuri seura)

Tasavertaisuudessa ehkä olisi hivenen parantamisen varaa ajatellen taidoissa hivenen heikompia pelaajia. (86-synt. & keskisuuri seura)

Tasavertaisuuden puuttuminen on mielestäni suurin ongelma. Tasavertaisuutta ei tahdota noudattaa. (...)Taklauskielto pitäisi koskea myös D-junioreita, että pienimmätkin pelaajat uskaltaisivat pelata tasavertaisesti. (86-synt. & pieni seura)

Havaintojeni mukaan aikuiset suhtautuvat aivan liian totisesti ja voitontahtoisesti lasten pelaamiseen. (...) Tasavertaisuus on korostetusti esillä. Sitä joudun puolustamaan kaikille. Paine ”tehokentän” peluuttamiseen muita enemmän on koko ajan päällä. (86-synt. & pieni seura)

Johtava asenteeni on, että homma pyörii lasten ehdoilla. Kaikki ovat maksaneet lisenssimaksunsa, joten kaikille kuuluu sama jääaika henk. kohtaisista taidoista tai harjoituksissa vietetyistä minuuteista huolimatta. (86-synt. & pieni seura)

Tasavertaisuus peleissä toimii hienosti nauhasäännön johdosta, joka on kaikille itsestänselvyys. (88-synt. & suuri seura)

Eräs asia huolestuttaa hiukan. Tämä nauhasysteemi on ollut hyvä tasapuolisen peluuttamisen takia. Nyt se 88-ikäluokalta poistuu, joten valmentajille tulee vapaammat kädet peluuttaa pelaajia. Pelkään, että kaikki valmentajat eivät enää halua muistaa enää tasapuolista peluuttamista. Tulee halu voittaa pelejä ja siinä kärsivät niin sanotut ei kehittyneet pelaajat peliajassa. Kuitenkin täytyy muistaa että peli se on pojille se kaikki kaikessa. Sen takia pojat uhraavat illat, viikonloput, harjoituksissa sitä juhlapäivää varten eli odottavat pelipäivää. (88-synt. & suuri seura)

Leikinomaisuus antaa mahdollisuuden epäonnistua tuntematta syyllisyyttä. Harjoituksista poissaolon syy, olkoon se mikä tahtoo on hyväksyttävä jos poika niin päättää! (88-synt. & suuri seura)

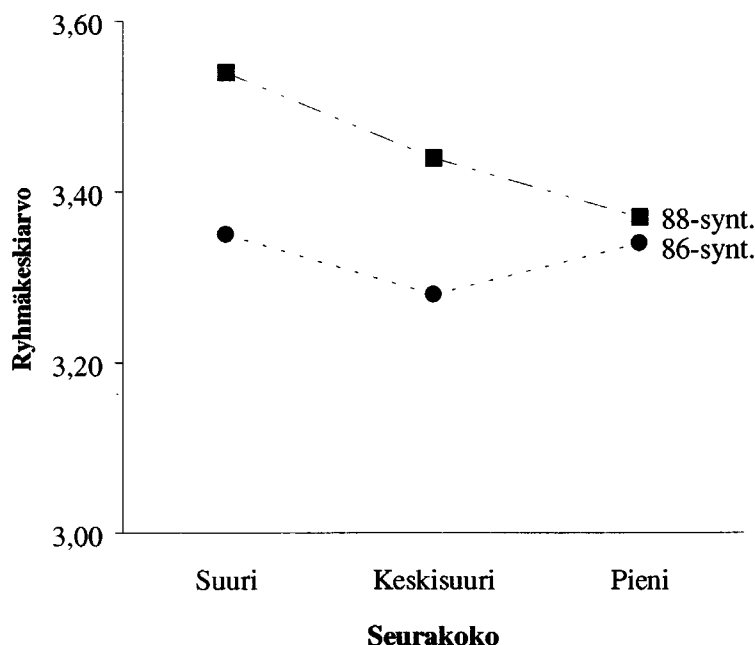
Kaikki harjoittelu perustuu poikien / tyttöjen omiin lähtökohtiin, ei valmentajan tavoitteisiin. (88-synt. & keskisuuri seura)

Kaikkia pitää kohdella samanlailla, olkoon sitten hyvä tai huono pelaaja. (88-synt. & pieni seura)

5.2 Tapakasvatus ja sääntöjen noudattaminen

Tapakasvatus ja sääntöjen noudattaminen pitää sisällään valmentajan suhtautumisen pelaajien sopimattomaan käytökseen, sekä tapakasvatukseen, terveellisiin elämäntapoihin ja sääntöjen noudattamiseen liittyviä asioita. Muuttuja saa paremman arvion 11-vuotiailta pelaajilta ja heidän vanhemmiltaan kuin 13-vuotiailta. Seurakoon suhteen suuret seurat (= sinettiseurat) erottuvat positiivisesti verrattuna keskisuuriin ja pieniin. Tilastollisesti merkitseviä yhdysvaikutuksia ei ollut ikäluokan, seurakoon eikä sen välillä, vastasiko pelaaja vai vanhempi. Kuviosta 3 selviää, kuinka vastaajan ikäluokka ja seurakoko vaikuttavat tapakasvatukseen ja sääntöjen noudattamiseen.

Mitä korkeampi ryhmäkeskiarvo on, sitä positiivisemmin vastaajat ovat kokeneet tapakasvatuksen ja sääntöjen noudattamisen toteutuvan jääkiekkoseurassa.

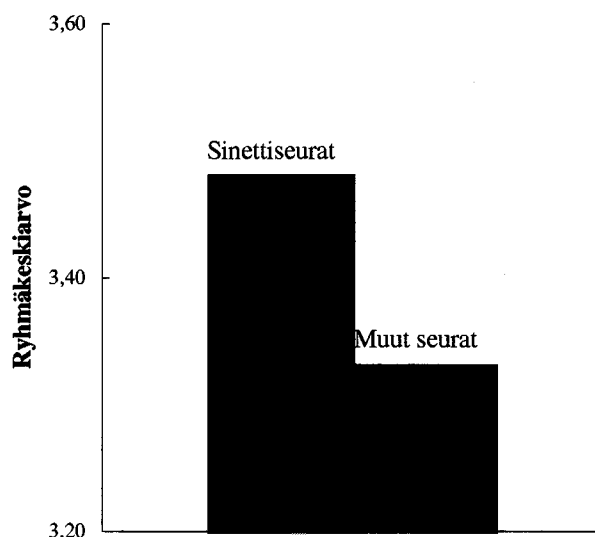
KUVIO 3. Tapakasvatuksen ja sääntöjen noudattamisen ryhmäkeskiarvot (asteikolla 1–4) 86- ja 88-syntyneiden ryhmissä seurakoon mukaan (n = 634)

Ero ikäluokkien välillä (pelaajat ja vanhemmat) on erittäin merkitsevä ($p = .000$). Ero on erittäin merkitsevä suurissa seuroissa ($p = .000$). Keskisuurissa seuroissa ero on melkein merkitsevä ($p = .013$) mutta pienissä ei ole tilastollista eroa ($p = .705$). Myös 11-vuotiaiden pelaajien ero 13-vuotiaisiin on erittäin merkitsevä ($p = .000$). Pelaajien kesken ero on suurissa seuroissa tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p = .000$), keskisuurissa merkitsevä ($p = .003$) mutta pienissä ei ole eroa ($p = .575$).

Seurakoon suhteen ero on pelaajilla tilastollisesti merkitsevä ($p = .003$). Suurissa seuroissa vastaukset olivat positiivisimpia. 11-vuotiailla pelaajilla ero on merkitsevä ($p = .002$) ja merkitsevä ero ($p = .002$) on pienten ja suurten seurojen välillä. Pelaajien vanhempien välillä ei ole tilastollista eroa seurakoon suhteen ($p = .951$).

Pelaajien ja vanhempien välillä ei ole tapakasvatuksessa ja sääntöjen noudattamisessa tilastollisesti merkitsevää eroa ($p = .615$).

Sinettiseurat saavat korkeampia arvoja kuin muut seurat (Kuvio 4). Ero on koko aineistossa tilastollisesti melkein merkitsevä ($p = .012$). Pelaajien aineistossa ero on erittäin merkitsevä ($p = .001$) ja 88-syntyneiden aineistossa merkitsevä ($p = .004$).

KUVIO 4. Sinettiseurojen ja muiden seurojen pelaajien ryhmäkeskiarvot (1–4) tapakasvatuksessa ja sääntöjen noudattamisessa ($n = 365$)

Valmentajien ajatuksissa tapakasvatuksesta ja sääntöjen noudattamisesta nousi esiin huoli kasvatuksesta: onko jääkiekkjoukkue ainoa kasvattaja? Suurten seurojen, jotka tässä tutkimuksessa ovat myös sinettiseuroja, vastauksissa tuli lähes poikkeuksetta esiin sääntöjen tekeminen joukkueelle. Nämä säännöt on tehty yhdessä pelaajien kanssa. Sääntöjen tekemiseen liittyvät kommentit antavat tukea sille tutkimustulokselle, että sinettiseurat saivat tapakasvatuksen ja sääntöjen noudattamisen suhteen korkeampia arvoja kuin muut seurat. Seuraavaksi otteita valmentajien ajatuksista:

Juniorijääkiekolla on suuri osuus lapsen ja nuoren kasvatukseen ja siihen mitä ja miten nuori asiansa tekee ja hoitaa. (...) Joukkueessamme on luotu yhdessä säännöt joita noudatetaan ja se toimii hyvin. (86-synt. & suuri seura)

Tänä päivänä herää kiekkovalmentajalle ajatus, että onko hän ainoa kasvattaja tässä koko ketjussa. Mitä tekevät koti ja koulu? (86-synt. & suuri seura)

Jokaiselta pelaajalta odotetaan hyvää ja reilua käytöstä omaa ja vastustajajoukkuetta kohtaan, siivoa kielenkäyttöä. (86-synt. & pieni seura)

2 harjoituskertaa viikossa, pääasiassa kivan yhdessäolon merkeissä ei riitä huolehtimaan varsinaisesta kasvattamisesta; vastuu siitä on oltava kotona, jonkun verran koulussa. (86-synt. & pieni seura)

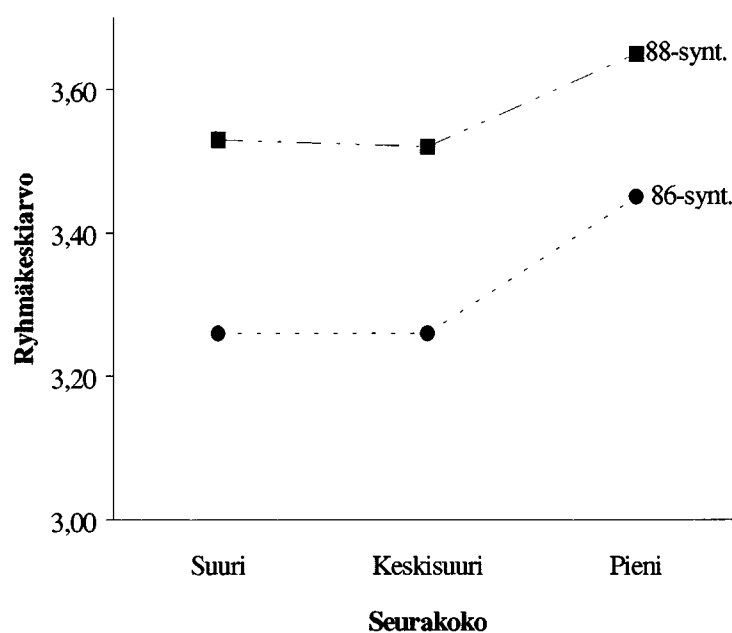
Kiroilu, haistattelu ja muut rumat huutelut saivat jäädä pois. Näihin asioihin joukkueet saivat kiinnittää enemmän huomiota. (86-synt. & pieni seura)

Joukkueella oltava selkeät ”normit” / säännöt miten toimitaan. Poikien on annettava osallistua niiden laadintaan ja kaikkien sitouduttava niihin. (...) Joukkueella säännöt vanhemmille. (88-synt. & suuri seura)

Meillä on tehty pelisäännöt joukkueelle, mutta täytyy tunnustaa että en itsekään muista kaikkia kohtia paperista! (88-synt. & suuri seura)

5.3 Joukkueen ilmapiiri

Joukkueen ilmapiiriin sisältyy joukkuehenkeä, pelaajien välisiä kaverisuhteita ja kiusaamista koskevia asioita. Teoriaosassa todettiin leikinomaisuuden olevan tekemisessä vallitseva henki. Joukkueen ilmapiiri kuvaa osaltaan toiminnan leikinomaisuutta, johon kuuluu myös muita asioita, kuten monipuolisuus ja harrastuksen totisuus. 11-vuotiaat pelaajat ja heidän vanhempansa arvioivat joukkueensa ilmapiirin tässä tutkimuksessa paremmaksi kuin 13-vuotiaat. Pienten seurojen vastaajat arvioivat ilmapiirin paremmaksi kuin suurten ja keskisuurten seurojen vastaajat. Kuviosta 5 selviää, kuinka ikäluokka ja seurakoko ovat vaikuttaneet koettuun joukkueen ilmapiiriin. Mitä lähempänä nelosta arvo on, sitä positiivisemmaksi ilmapiiri on koettu.

KUVIO 5. Ilmapiirin ryhmäkeskiarvot (1–4) 86- ja 88-syntyneiden ryhmässä seurakoon mukaan (n = 641)

Ero ikäluokkien välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p = .000$). Ero on erittäin merkitsevä ($p = .000$) suurissa ja keskisuurissa seuroissa, sekä merkitsevä ($p = .003$) pienissä seuroissa.

Erot ilmapiirissä seurakoon suhteen ovat tilastollisesti merkitseviä ($p = .009$). Pienten seurojen vastaajat arvioivat joukkueensa ilmapiirin tilastollisesti merkitsevästi ($p = .010$) paremmaksi kuin suurten ja melkein merkitsevästi ($p = .027$) paremmaksi kuin keskisuurten seurojen vastaajat. 86-syntyneiden ryhmässä ero pienten ja suurten seurojen välillä on merkitsevä ($p = .007$).

11-vuotiaat pelaajat arvioivat joukkueensa ilmapiirin positiivisemmaksi kuin heidän vanhempansa. Ero on tilastollisesti merkitsevä ($p = .008$). 13-vuotiailla pelaajilla ja heidän vanhemmillaan ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa ($p = .966$).

Valmentajat ovat kokeneet joukkueidensa ilmapiirit positiivisiksi. Tasavertaisuuden todetaan eräässä kommentissa olevan tärkeä tekijä, jotta joukkueessa vallitsisi hyvä henki. Aiemmissa valmentajien kommentteissa ilmeni, että tasavertaisuus vähe-

nee siirryttäessä E-junioreista D-junioreihin. Tällä saattaa olla yhteyttä siihen, miksi 13-vuotiaat pelaajat ja heidän vanhempansa kokevat ilmapiirin heikommaksi kuin nuoremmat pelaajat ja heidän vanhempansa. Seuraavaksi on esitetty valmentajien ajatuksia joukkueen ilmapiiristä.

Tasavertaisuus on erinomaisen tärkeää, jotta joukkueessa vallitsisi hyvä henki. (86-synt. & suuri seura)

Joukkue on perusrungoltaan ollut sama usean vuoden. Kaverit ovat oppineet hyvin ottamaan toisen huomioon ja joukkueessa on hyvä henki. (86-synt. & keskisuuri seura)

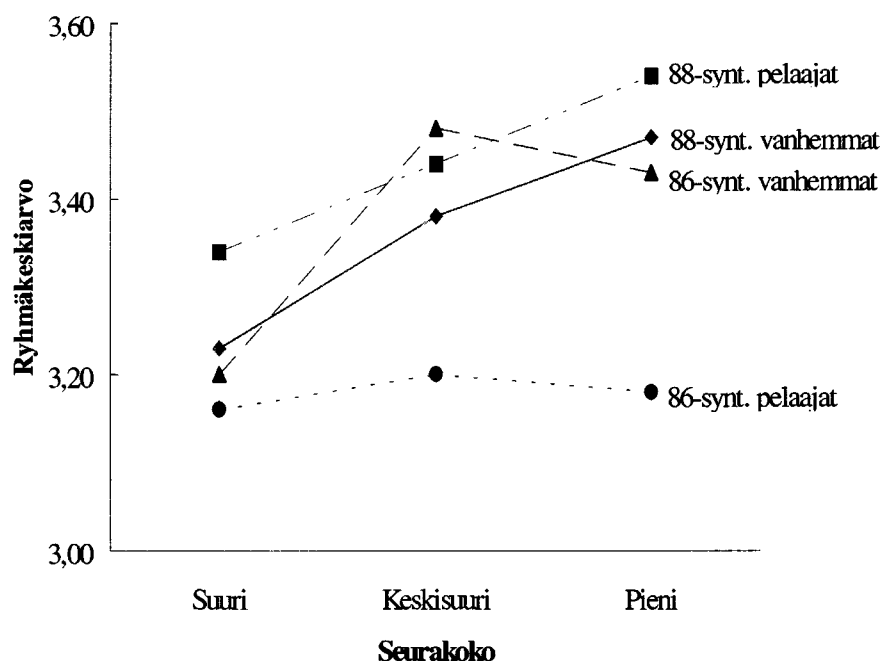
Hyväksytään toiset pelaajat ja muut joukkueenjäsenet hyvine ja huonoine puolineen. Yksin ei oikeastaan voiteta mitään, vaan voima on joukkueessa ja sen hengessä. (86-synt. & pieni seura)

Parasta kevennystä on kuitenkin ollut hetket ennen treenejä pukukopissa, jossa on yleensä loistava tunnelma. Uskon, että näitä hetkiä jokainen tulee muistamaan pitkälle tulevaisuuteen. (88-synt. & suuri seura)

Meillä on joukkueessa mielestäni hyvä henki. On helppo sisällyttää sosiaalisia valmiuksia kehittäviä harjoitteita erilaisten harjoitteiden sekaan. (88-synt. & pieni seura)

5.4 Ajankäyttö ja viihtyminen

Ajankäytön ja viihtymisen –muuttuja mittaa asioita pelaajien tyytyväisyydestä harrastukseen liittyen ja sitä, kokevatko he harrastuksen vievän liikaa aikaa ja rajoittavan muita harrastuksia. Tulosten mukaan vastaajan ikäluokalla ja sillä vastasiko pelaaja vai vanhempi on tilastollisesti merkitsevää ($p = .004$) yhdysvaikutusta ajankäytön ja viihtymisen suhteen (Kuvio 6): 11-vuotiaat pelaajat ovat harrastukseen tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p = .000$) tyytyväisempiä kuin 13-vuotiaat, mutta eri ikäisten pelaajien vanhempien vastausten välillä ei ole tilastollista eroa ($p = .911$). Kuvioista 6 selviää, miten pelaajat ja vanhemmat kokivat asioiden toteutuneen eri ikäluokissa ja eri kokoisissa seuroissa. Mitä korkeampi ryhmäkeskiarvo on, sitä paremmaksi viihtyvyys on koettu ja sitä vähemmän jääkiekon on koettu haittaavan muuta ajankäyttöä.

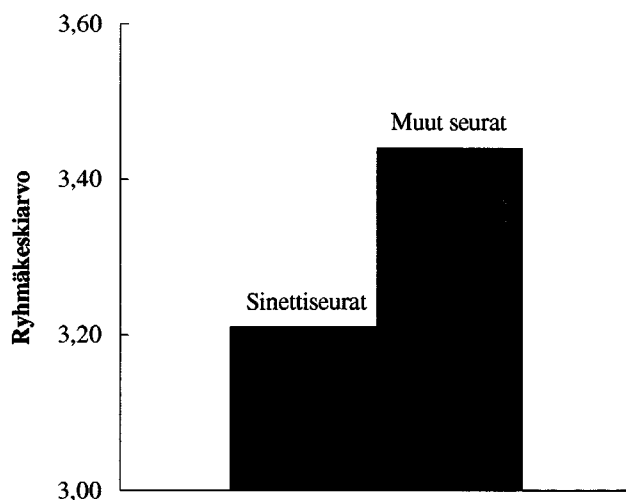

KUVIO 6. Ajankäytön ja viihtymisen ryhmäkeskiarvot (1–4) 86- ja 88-syntyneillä pelaajilla ja heidän vanhemmillaan seurakoon mukaan (n = 642)

86-syntyneiden vanhemmat antoivat ajankäytölle ja viihtymiselle tilastollisesti merkitsevästi ($p = .009$) positiivisempia arvoja kuin itse pelaajat. 11-vuotiaat pelaajat taas vastasivat hieman positiivisemmin kuin vanhempansa. Ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä ($p = .173$), joten se saattaa johtua sattumasta.

Seurakoon suhteen erot ajankäytössä ja viihtymisessä ovat tilastollisesti merkitseviä ($p = .009$). Vanhempien ryhmässä erot ovat erittäin merkitseviä ($p = .001$). Suurten seurojen vanhemmat antavat ajankäytölle ja viihtymiselle tilastollisesti merkitsevästi ($p = .004$) heikompia arvoja kuin keskisuurten tai pienten seurojen vanhemmat. Pelaajien ryhmässä erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä ($p = .558$).

Sinettiseurat (= suuret seurakunnat tässä aineistossa) saavat alhaisempia ryhmäkeskiarvoja kuin muiden seurojen vastaajat (Kuvio 7). Ero on koko aineistossa tilastollisesti merkitsevä ($p = .002$) ja vanhempien kohdalla erittäin merkitsevä ($p = .000$). 88-syntyneiden ryhmässä ero on merkitsevä ($p = .010$).

KUVIO 7. Ajankäytön ja viihtymisen ryhmäkeskiarvot (1–4) sinettiseurojen ja muiden seurojen pelaajien vanhemmilla (n = 277)

Osa valmentajista tiedostaa jääkiekkokauden pituuden. Useista kommenteista käy ilmi, että toiminnan olisi oltava hauskaa ja jokaisen pelaajan olisi tunnettava viihtyvänensä. Valmentajien kommentit eivät selvitä, miksi 13-vuotiaat pelaajat eivät koe viihtyvänensä yhtä hyvin kuin 11-vuotiaat. Yksi heistä kyllä esittää huolensa siitä, kun harrastukseen panostetaan liian paljon liian nuorena. Valmentajilla oli seuraavanlaisia ajatuksia ajankäyttöön ja viihtymiseen liittyen:

Pitää muistaa, että pojat on kuitenkin vielä lapsia ja asioiden joita yhdessä tehdään on oltava kivaa ja siitä on tykättävä sillä nuorekin kiekkoilijan kausi on pitkä. (86-synt. & suuri seura)

Pyrimme pitämään yhdessä hauskaa ja että jokainen tuntee viihtyvänensä. (86-synt. & keskisuuri seura)

Kieltämättä harjoitukset saisivat olla iloisempia tapahtumia ja tähän tulen jatkossa kiinnittämään huomiota. (86-synt. & pieni seura)

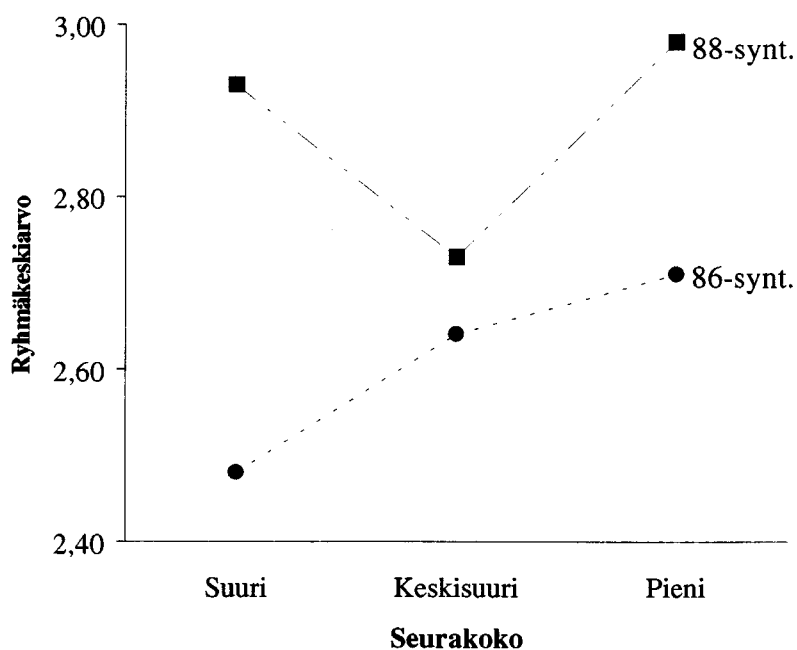
Leikinomaisuus katoamassa jääkiekosta. Liian nuorena panostetaan liikaa, harjoituksissa käyntiin, menestykseen, kilpailuun ja yhden lajin harrastukseen. (88-synt. & suuri seura)

Ollaan tekemisissä pienten lasten kanssa, jotka vain ovat jo fyysisesti melko vahvoja. Henkiset ominaisuudet joukkueen sisällä ovat erilaiset, on tärkeää,

että kiusaaminen karsitaan heti pois eikä sitä hyväksytä. (88-synt. & keskisuuri seura)

5.5 Monipuolisuus

Monipuolisuuteen kuuluu asioita, jotka liittyvät muiden lajien harrastamiseen, pelipaikkojen kierrättämiseen, leikkien osuuteen harjoituksissa, toiminnan iloisuuteen, pelaajien vaikuttamismahdollisuuksiin ja pelaajien palkitsemisen perusteisiin. Monipuolisuuden suhteen on vastaajan ikäluokalla ja seurakoolla tilastollisesti erittäin merkitsevää yhdysvaikutusta ($p = .000$). Toiminta on monipuolisempaa nuoremmassa (11-vuotiaat) ikäluokassa ja pienissä seuroissa (Kuvio 8). Mitä korkeampi ryhmäkeskiarvo on kuviossa 8, sitä positiivisemmin vastaajat ovat kokeneet monipuolisuuteen liittyvien asioiden toteutuvan jääkiekkoseurassa.

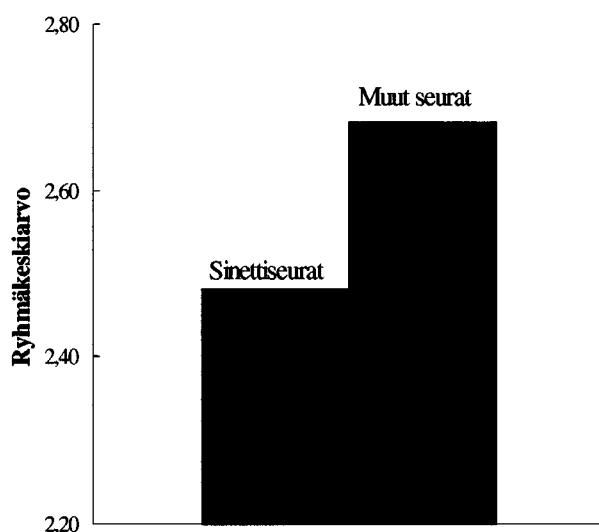
KUVIO 8. Monipuolisuuden ryhmäkeskiarvot (1–4) 86- ja 88-syntyneiden ryhmissä seurakoon mukaan ($n = 614$)

Ikäluokan suhteen tarkasteltuna ero on suurissa seuroissa erittäin merkitsevä ($p = .000$), keskisuurissa ei ole tilastollista eroa ($p = .203$) ja pienissä ero on erittäin merkitsevä ($p = .001$). Erot ikäluokkien välillä ovat erittäin merkitseviä ($p = .000$) sekä pelaajien että vanhempien ryhmissä.

Seurakoon suhteen ero monipuolisuudessa 86-syntyneillä ja heidän vanhemmiltaan on erittäin merkitsevä ($p = .000$). Parivertailulla selviää, että suurten ja pienten seurojen välillä ero on erittäin merkitsevä ($p = .000$) ja suurten ja keskisuurten välillä melkein merkitsevä ($p = .018$). 88-syntyneillä ja heidän vanhemmillaan ero seurakoon suhteen on erittäin merkitsevä ($p = .001$). Ero on merkitsevä sekä keskisuurten ja suurten ($p = .003$) että keskisuurten ja pienten välillä ($p = .004$), mutta pienten ja suurten seurojen välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa ($p = .735$).

11-vuotiaat pelaajat arvioivat monipuolisuuden paremmaksi kuin heidän vanhempansa. Ero on tilastollisesti melkein merkitsevä ($p = .023$). 86-syntyneillä tulos on samansuuntainen, mutta se ei ole tilastollisesti merkitsevä ($p = .284$).

Sinettiseurat saavat monipuolisuudessa alhaisemman keskiarvon 86-syntyneissä kuin muut seurat (Kuvio 9). Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p = .000$).

KUVIO 9. Monipuolisuuden ryhmäkeskiarvot (1–4) 86-syntyneillä pelaajilla ja heidän vanhemmillaan sinettiseuroissa ja muissa seuroissa ($n = 338$)

Monipuolisuuden liittyviä mainintoja ei valmentajien vastauksissa ollut kovinkaan monia. Teoriaosuudessa monipuolisuuden todettiin kuuluvan leikinomaisuuden alle. Tässä tutkimuksessa kaksi valmentajaa kirjoittivat lasten oppivan paremmin hauskojen leikkien ja leikinomaisten harjoitusten kautta. Leikkien osuus harjoituksissa on yksi tärkeä tekijä monipuolisessa junioritoiminnassa. Seuraavaksi poimintoja valmentajien ajatuksista monipuolisuuden liittyen:

Mielestäni poikia pitäisi peluuttaa eri paikoilla niin hyökkäysketjuissa kuin puolustajina niin oppisivat pelaamaan kaikkia paikkoja. (86-synt. & keskisuuri seura)

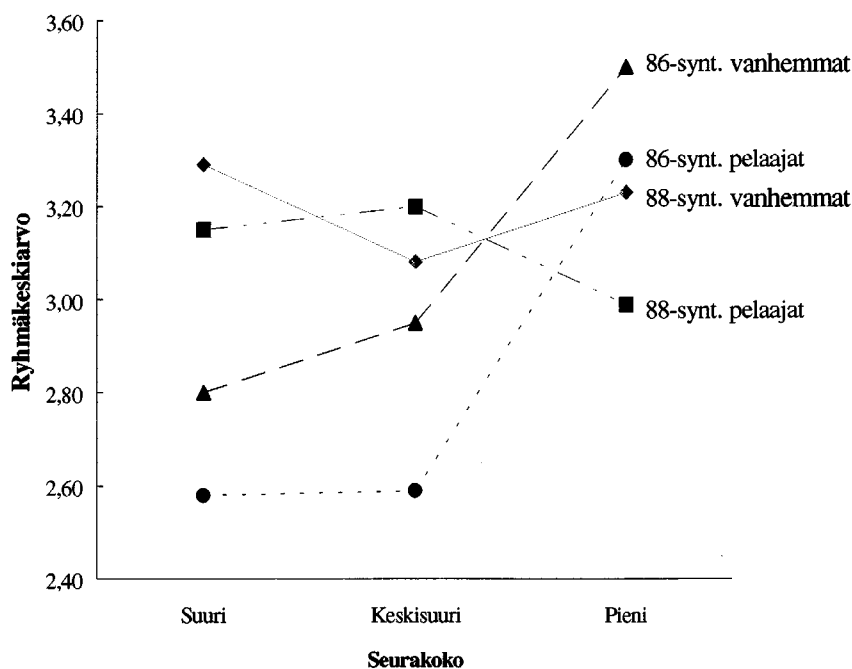
Otteluissa palkitsemiset hoituvat siten, että periaatteena on: jokainen poika palkitaan vähintään kerran talven otteluissa. (86-synt. & pieni seura)

Leikinomaisuus juniorikiekossa on tärkeä asia. Olen itse huomannut sen käytännössä. Pojat ovat itse saaneet tehdä harjoitusohjelmia. 80 % näistä on ollut tuttuja leikkejä, joten se kuvaa junioreitten ajatusmaailmaa että leikinomaisia harjoitteita pitäisi suosia enemmän. Tahtoo mennä harjoitukset usein liian lajinomaiseksi ja vakavaksi. (88-synt. & suuri seura)

On ehdotonta säilyttää harjoituksissa tietty leikinomaisuus, silti joukkueen omista säännöistä tinkimättä. Monesti lapset oppivat enemmän hauskojen leikkien, kuin totisten junnaavien harjoitusten kautta. (88-synt. & pieni seura)

5.6 Valmentajan esimerkki

Valmentajan esimerkki koostuu valmentajan käyttäytymiseen ja esimerkillisyyteen liittyvistä asioista. Ikäluokan ja seurakoon suhteen valmentajan esimerkissä on tilastollisesti erittäin merkitsevää yhdysvaikutusta ($p = .000$). Suurissa ja keskisuurissa seuroissa 11-vuotiaat pelaajat ja heidän vanhempansa pitävät valmentajaa parempana esimerkkinä ja erot 13-vuotiaisiin ja heidän vanhempiansa ovat erittäin merkitsevät ($p = .000$). Pienissä seuroissa tulos on päinvastainen: 13-vuotiaat pelaajat ja heidän vanhempansa pitävät valmentajaa parempana esimerkkinä. Tulos on melkein merkitsevä ($p = .011$). Myös sillä, vastasiko pelaaja vai vanhempi, on vaikutusta, kuten kuviossa 10 selviää. Mitä lähempänä nelosta ryhmäkeskiarvo kuviossa 10 on, sitä positiivisemmaksi vastaajat ovat kokeneet valmentajan esimerkin.

KUVIO 10. Valmentajan esimerkin ryhmäkeskiarvot (1–4) 86- ja 88-syntyneillä pelaajilla sekä heidän vanhemmillaan seurakoon mukaan (n = 629)

Ero pelaajien ja vanhempien vastauksissa on tilastollisesti merkitsevä ($p = .004$). 86-syntyneiden ryhmässä vanhemmat arvioivat valmentajan esimerkin positiivisemmaksi kuin pelaajat. Ero on tilastollisesti merkitsevä ($p = .003$). 88-syntyneiden ryhmässä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa pelaajien ja vanhempien välillä ($p = .319$).

Ero ikäluokissa pelaajien kesken on erittäin merkitsevä ($p = .000$) ja vanhempien kesken melkein merkitsevä ($p = .024$). Suurissa ja keskisuurissa seuroissa 11-vuotiaat pelaajat pitävät valmentajaa parempana esimerkkinä kuin 13-vuotiaat. Erot ovat tilastollisesti erittäin merkitsevät ($p = .000$). Pienissä seuroissa 13-vuotiaat pelaajat sen sijaan pitävät valmentajaa parempana esimerkkinä kuin 11-vuotiaat. Tulos on melkein merkitsevä ($p = .038$). 88-syntyneiden vanhempien arviot valmentajasta ovat suurissa seuroissa positiivisempia kuin 86-syntyneiden vanhempien. Tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p = .000$). Sen sijaan erot vanhempien vastauksissa keskisuurissa ($p = .426$) ja pienissä ($p = .152$) seuroissa eivät eroa tilastollisesti merkitsevästi toisistaan.

Seurakoon suhteen vertailtuna pienten seurojen vastaajat pitivät valmentajaa parempana esimerkkinä kuin suurten ja keskisuurten seurojen vastaajat. Erot ovat molemmissa vertailuissa erittäin merkitsevät ($p = .000$). 86-syntyneiden ryhmässä erot seurakoon suhteen ovat erittäin merkitseviä ($p = .000$). Valmentajan esimerkki saa tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p = .000$) korkeampia arvoja pienten seurojen vastaajilta, kuin suurten tai keskisuurten seurojen vastaajilta. Erot ovat erittäin merkitseviä ($p = .000$) sekä pelaajien että vanhempien ryhmissä. 88-syntyneiden ryhmässä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja seurakoon suhteen ($p = .539$).

Useat 11-vuotiaiden valmentajat tiedostivat vastaustensa perusteella oman esimerkin tärkeyden. Sen sijaan yksikään 13-vuotiaiden valmentaja ei maininnut omalla esimerkillä kasvattamista positiivisessa mielessä. Valmentajilla oli seuraavanlaisia ajatuksia omasta esimerkistä:

Seurojen valmentajille pitäisi pitää koulutus käyttäytymisestä. Etenkin tappiopelien jälkeen käyttäytyminen on joskus tosi törkeää, jopa E-junnu tasolla. (86-synt. & pieni seura)

Toimihenkilöt pyrkivät omalla käytöksellään olemaan esimerkkeinä. (88-synt. & suuri seura)

Valmentajien oltava esimerkkeinä. (...) Valmentajaa ei tarvitse pelätä, saa "heittää legendaa" myös valmentajasta. (88-synt. & suuri seura)

On huomioitava, että urheilun tarkoituksena on myös selvä kasvatustehtävä. Tämän kautta esikuvat, oma esimerkki ja selvät kasvatustavoitteet tulee olla selvänä osa-alueena valmennuksessa. (88-synt. & pieni seura)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOSTEN POHDINTA

Tutkimuksen päätarkoituksena oli kasvatuksellisten asioiden toteutumisen kartoittaminen juniorijääkiekossa. Vertailun avulla tarkasteltiin eroja ryhmien välillä. Tutkimusongelmien ratkaisemisessa onnistuttiin hyvin. Konkreettisista kysymyksistä muodostettiin abstraktisempia käsitteitä mittaavia summamuuttujia, joiden tuloksista tehtiin päätelmiä ja vertailuja. Seuraavissa alaluvuissa syvennytään tarkemmin päätulosten tarkasteluun, tutkimuksen luotettavuuteen ja yleistettävyyteen sekä annetaan

ehdotuksia tulosten perusteella tarvittaviksi koetuista toimenpiteistä ja jatkotutkimushaasteista.

6.1 Junioritoiminta koetaan jo D-junioreissa suuremmissa seuroissa melko totiseksi

Tutkimuksen päätuloksena voidaan pitää ikäluokan ja seurakoon välillä olevaa yhdysvaikutusta: 11-vuotiaiden pelaajien junioritoiminnassa kasvatukselliset asiat huomioitiin paremmin kuin 13-vuotiaiden toiminnassa, kuitenkin niin, että suurissa seuroissa ikäluokkien välillä oli useampia eroja kuin keskisuurissa seuroissa ja keskisuurissa taas oli useampia eroja kuin pienissä seuroissa. Tulos ikäluokkien välillä olevista eroista on samansuuntainen Kuisman (1998) tulosten kanssa, mutta tämä tutkimus antoi uutta tietoa ikäluokan ja seurakoon välillä olevasta yhdysvaikutuksesta. Uutta tietoa tutkimus antoi myös seurakoon yhteydestä kasvatuksellisten asioiden toteutumiseen: lähes poikkeuksetta asioiden koettiin olevan pienissä seuroissa paremmin kuin suurissa ja keskisuurissa seuroissa. Poikkeuksen teki sääntöjen noudattamiseen ja tapakasvatukseen liittyvät asiat, jotka sinettiseuroissa (tässä tutkimuksessa myös suuret seurat) koettiin toteutuvan paremmin kuin muissa seuroissa. Kokonaisuutena tutkimukseen osallistuneiden pelaajien ja heidän vanhempiansa käsitykset jääkiekkoseurojen kasvatuksellisesta toiminnasta olivat positiivisen suuntaisia, sillä kaikkien muiden kasvatuksellisuutta mittaavien alaongelmien keskiarvot olivat yli 3,00 (asteikolla 1–4), paitsi monipuolisuuden (2,71).

Ikäluokkien välillä olevia eroja voidaan yrittää selittää monien tekijöiden avulla. Kilpailu kovenee iän myötä, vaikka Nuori Suomi -periaatteet ulottuvat jääkiekossa vanhempiin D-junioreihin saakka. Säännöt myös osittain muuttuvat siirryttäessä D-junioreihin. Tällöin esimerkiksi tasavertainen peluuttaminen jää valmentajan vastuulle. Karvisen ym. (1991, 11) korostama lapsen yksilöllinen ja kokonaisvaltainen kehittäminen hänen omista lähtökohdistaan laiminlyödään, kun toiminta järjestetään parhaiden ehdoilla. Tällöin kaikki eivät välttämättä pysy toiminnassa mukana.

Leikinomaisuus ja lapsilähtöisyys vähenevät, kun siirrytään E-junioreista D-junioreihin. Sen sijaan tavoitteellisuus ja tosikkomaisuus lisääntyvät. Valmentajien toimintaa alkavat ohjata yhä enemmän jääkiekon taidolliset tavoitteet ja peleissä menestyminen. Valitettavasti lapsitähtien ennenaikaiset lopettamiset ovat seurausta juuri

suorituskeskeisyydestä ja määrätietoisesta tavoitteellisuudesta (Puhakainen 1997, 187–189). Paineita menestymiseen tulee usein myös vanhemmilta. Valmentajat saattavat pelätä, että heidän ammattitaitoaan ei arvosteta, elleivät he vedä harjoituksissa tosikkomaisia kuvioita tai kiertoarjoitteita sen sijaan, että järjestäisivät toimintaa leikinomaisessa hengessä, jossa itse pelaamisella olisi keskeinen sija.

Kuvatun kaltaiset ongelmat koetaan osittain isommiksi suurissa seuroissa. Toiminta on siellä ammattimaisempaa, tavoitteellisempaa ja organisoidumpaa, minkä vuoksi saattaa käydä niin, että toiminta ei olekaan enää lapsen etujen mukaista. On syytä olla huolissaan esimerkiksi siitä, että jo nuoremmissa D-juniori-iässä on vaarana joutua pois joukkueesta joko taitojen riittämättömyyden tai hieman keskimääräistä alhaisemman motivaation vuoksi. Lopettavien pelaajien tilalle on kyllä aina tulossa uusia pelaajia, joilla on halu menestyä ja kehittyä. Pienissä seuroissa tilanne on täysin toisenlainen: seura joutuu jatkuvasti pitämään kiinni jokaisesta pelaajasta, koska jo muutaman pelaajan poisjääminen saattaa lopettaa koko joukkueen liian vähäisen pelaajamäärän vuoksi. Lapset ja nuoret ovat myös itse tietoisia siitä, että heitä tullaan tiettyssä ikävaiheessa suurissa seuroissa jakamaan taso- ja kehitysryhmiin. Tietoisuus noista asioista vaikuttaa luultavasti ainakin taidoiltaan heikoimpien pelaajien mielisissä viihtymiseen ja ilmapiiriin liittyviin asioihin negatiivisesti. Pienissä seuroissa ei kenenkään tarvitse pelätä joukkueesta putoamista. Ehkä parempi ilmapiiri pienemmissä seuroissa on selitettävissä osin heikoimpien pelaajien vastausten avulla. Oletuksena on tällöin, että joukkueidensa heikoimmat pelaajat ovat olleet tyytyväisempiä pienissä seuroissa kuin suurissa ja juuri näiden heikkojen pelaajien paremmat arviot kasvatuksellisten asioiden toteutumisesta olisivat nostaneet koko ryhmän arvoa.

Lapset kilpailevat ja vertailevat suorituksiaan luonnostaan, mutta eivät pyri mestaruuksiin (Närhi & Frantsi 1998, 137). Seurakoon suhteen tulosten eroaminen selittyy osittain sillä, että suurissa seuroissa kilpailua käydään korkeammalla tasolla. Kilpailujärjestelmän korkea taso siirtää huomiota lasten suorituskyvystä voittojen korostamiseen (Telama 1995, 56). Tärkein osallistumismotiivi lapsille on yhdessäolon mukavuus ja nautittavuus (Nykänen 1996, 15), mutta tavoitteellisessa ilmapiirissä jääkiekkoilulliset taidot tulevat helposti edellä mainittuja tärkeämmiksi. Valmentajien omat tavoitteet uralla etenemiseksi vaikuttavat varmasti suurissa seuroissa, sillä valitettavan usein valmentajaa arvostetaan juuri saavutettujen voittojen perusteella. Liian vähän kiinnitetään huomiota siihen, millä keinoilla tulos on saavutettu tai miten kasvatuksellisissa tavoitteissa on edistytty.

Myönteinen ilmapiiri on ehkä kaikkein tärkein tekijä valmennuksessa (Telama 1995, 55), ja on luonnollista, että ilmapiiri koetaan heikommaksi vanhemmissa junioreissa ja suurissa seuroissa, koska siellä esimerkiksi kuvatun kaltaiset ammattilaiskiekkoiiluun kuuluvat joukkueisiin jaot ovat arkipäivää. 12–15-vuotiailla ikätovereihin kohdistuu suuri tarvitsevuus, koska yksilön on saatava uusia ihmissuhteita kodin ulkopuolelle, jotta hän voi väljentää suhdettaan vanhempiinsa (Vuorinen 1997, 213). Telaman (1995) mukaan yksi nuoruusiän merkittävimpiä kehitystehtäviä on identiteetin kypsyminen. Urheilun avulla tuota kehitystä voidaan tukea, jos nuoren omat tavoitteet ja pyrkimykset huomioidaan ja hän saa arvostusta ja kannustusta muilta. (S. 47–49.) Näiden asioiden tiedostaminen lisää huolta siitä, että asiat ovat tulosten mukaan 13-vuotiailla heikommalla mallilla kuin 11-vuotiailla.

Jos harrastukset vievät paljon aikaa, tai niihin liittyy suuria vaatimuksia, ne vievät lapselta liikaa energiaa (Arajärvi 1988, 117–118). Tulosten mukaan suurten seurojen pelaajien vanhemmat ovat eniten huolissaan jääkiekon viemästä ajasta ja pelaajien viihtymättömyydestä joukkueessa. Lisäksi 13-vuotiaat pelaajat antavat ajankäytölle ja viihtymiselle alhaisemman arvion kuin 11-vuotiaat pelaajat. On syytä olla huolissaan, viekö harrastus lapselta liikaa energiaa jo D-juniori-iässä niin, että se haittaa koulua, toverisuhteita tai normaalia kokonaisvaltaista kehitystä, joka vaatii myös vapaata, organisoimatonta aikaa. Tavoitteellisessa ilmapiirissä jääkiekkoon liittyvät taidolliset tavoitteet saavutetaan luultavasti paremmin ja varmasti myös osa vanhemmista on mielissään tavoitteellisesta, hyvin organisoidusta toiminnasta. Viihtyvätkö lapset kuitenkin paremmin vähemmän tavoitteellisessa ilmapiirissä?

Tässä tutkimuksessa vanhemmat pelaajat kokevat valmentajan esimerkin heikommaksi kuin nuoremmat. Karin ja Sauvalan (1980) tutkimuksen mukaan aikuisen hyvän esimerkin seuraaminen vähenee jyrkästi viidennen ja seitsemännen luokan välillä. Aikuisten mallit ovat kuitenkin nuorille edelleen tärkeitä, kuten teoriaosasta käy ilmi (Vuorinen 1997, 212–213; Keltikangas-Järvinen 1985, 107–109). 13-vuotiaiden pelaajien valmentajien vastauksissa ei kuitenkaan ollut ainuttakaan positiivista mainintaa omasta esimerkistä, kun taas 11-vuotiaiden junioreiden valmentajien vastauksissa mainintoja oli useita. Mihin katoaa valmentajien halu kasvattaa voimakkaasti omalla esimerkillään?

Uusissa valmentajakoulutusohjelmissa ihmissuhdetaidot ovat yhä enemmän painopisteenä (Närhi & Frantsi 1998, 137, 140). Suurissa seuroissa on valmentajille tarjolla kaikille avointen SJL:n koulutusten lisäksi ajankohtaista seuran sisäistä kou-

lutusta ja voisi olettaa valmentajien näin olevan tietoisia kasvatuksellisten asioiden yhä korostuneemmasta asemasta juniorijääkiekossa. Tämän tutkimuksen mukaan kasvatukselliset asiat näyttävät kuitenkin toteutuvan heikoiten juuri suurissa seuroissa. Katoaako teoreettinen tieto valmentajien voitontavoittelun taakse, vai kokevatko valmentajat kasvatuksellisiin asioihin panostamisen kuuluvan pääosin vain koululle ja kodille? Vai pystyykö se vanhempien aktiivinen joukko, jolla on toive, että oma lapsi olisi seuraava supertähti, terrorisoimaan valmentajan ajatukset lapsilähtöisestä, kasvatuksellisesta toiminnasta?

Seurakoon suhteen tulokset poikkesivat yleisestä linjasta merkittävästi tapakasvatuksen ja sääntöjen noudattamisen suhteen. Suuret seurat, jotka olivat tässä tutkimuksessa sama joukko kuin sinettiseurat, erottuivat muista seuroista positiivisesti. Sinettiseurat ovat velvollisia sopimaan pelisäännöistä sekä joukkueen pelaajien että vanhempien kesken ja tällä näytti olevan myös käytännön merkitystä. Sen sijaan esimerkiksi ajankäyttöön ja viihtymiseen liittyvissä asioissa sinettiseuralaiset saivat muita seuroja heikompia arvoja. Tulosten perusteella voidaan todeta, ettei sinettiseuralla pysty tarjoamaan pelaajille parempaa viihtyvyyttä kuin muut seurat. Sinettiseurat näyttävät omaksuneen Nuoren Suomen periaatteista sääntöjen sopimiseen liittyvät asiat, mutta muut lapsilähtöiset leikinomaisuutta, tasavertaisuutta ja kasvatuksellisuutta korostavat asiat näyttävät jääneen teorian tasolle.

Pelaajat ja vanhemmat vastasivat samansuuntaisesti, sillä koko aineisto huomioiden vain valmentajan esimerkissä oli ryhmien välillä eroa. Pelaajien ja vanhempien vastausten samansuuntaisuus nostaa tutkimuksen validiteettia: kysymykset on tulkittu samalla tavalla. Tulos on myös siinä mielessä hyvä, että sen mukaan vanhemmilla on realistisen suuntainen kuva seuroissa tapahtuvasta toiminnasta. He ovat melko hyvin ajan tasalla siitä, millaiseksi heidän lapsensa kokevat toiminnan omassa seurassaan. Näin ollen voi ajatella, että ellei lapsi koe viihtyvänsä jostain syystä seurassa, ovat vanhemmat tietoisia tuostakin asiasta. Tällöin heillä on mahdollisuus puuttua seuran toimintaan, mikäli siinä on vialla jotain, mikä aiheuttaa lapsen viihtymättömyyden.

Vaikka pelaajien ja vanhempien vastaukset olivat samansuuntaisia, löytyi koko aineistosta yhtäläisyys: kaikissa tilastollisesti vähintään melkein merkitsevissä eroissa kasvatuksellisten asioiden toteutuminen sai positiivisemmat arviot 86-syntyneiden ryhmässä vanhemmilta kuin pelaajilta, kun taas 88-syntyneiden ryhmässä tilanne oli juuri päinvastainen. Yhtäläisyys saattaa johtua siitä, että vanhemmat ovat aktiivi-

semmin mukana nuorempien harrastuksessa ja myöhemmin he olettavat kasvatuksellisen toiminnan jatkuvan samankaltaisena ja lapsensa viihtyvän edelleen yhtä hyvin. Todellisuudessa moni asia ikäluokkien välillä muuttuu ainakin pelaajien kokemana. Eri asia on sitten se, kuinka paljon pelaajat enää D-juniori-iässä asioista kertovat vanhemmilleen.

6.2 Tulosten yleistettävyys ja luotettavuus

Tulokset ovat hyvin yleistettävissä Keskimaan alueella kaikkiin jääkiekkoileviin D-86- ja E-88-junioreihin ja heidän vanhempiinsa. Yleistettävyys on hyvä, koska otanta oli laaja ja se sisälsi pelaajia ja heidän vanhempiaan eri kokoisista seuroista. Yleistys on mahdollista tehdä suuntaa antavasti myös D-87- ja E-89-junioreihin. Koko maan vastaaviin ikäluokkiin tuloksia voidaan myös yleistää tietyllä varovaisuudella. Lämjän (2000) lopettamistutkimuksen mukaan Keskimaa, Kymi-Saimaa, Uusimaa sekä Savo-Karjala kuuluivat lopettamisen syiden suhteen selvästi samaan ryhmään, jossa muuttujat saivat useimmin pienimpiä arvoja valtakunnallisesti katsottuna. Pääkaupunkiseudulla pelaamista ei koettu tarpeeksi mukavaksi, vaan se oli liian kovaa ja harjoituksetkin olivat liian myöhään. (S. 58.) Ehkä juuri pääkaupunkiseudulle tämän tutkimuksen tuloksia ei ole syytä yleistää.

Tulokset ovat yleistettävissä D- ja E-junioreihin, mutta ikäluokittain ajateltuna yleistystä ei ole syytä tehdä vanhempiin junioreihin. Vanhemmissa ikäluokissa toiminta jakaantuu selkeästi harrastus- ja kilpailumielessä pelaaviin junioreihin, joiden välillä on oletettavasti selkeitä eroja. F-juniori-ikäisten tulosten voisi olettaa olevan vielä positiivisempia kuin E-junioreiden, sillä mitä nuoremista on kyse, sitä helpommin valmentajatkin hyväksyvät lasten ehdoilla ja leikin varjolla etenemisen.

Sinettiseuroihin tuloksia voi yleistää suuntaa antavasti. Yleistettävyys kärsii kuitenkin siitä, että kaikki sinettiseurat olivat tässä tutkimuksessa myös suuria seuroja. Keskimaan alueella ei ole yhtään sinettiseuraa keskisuurissa tai pienissä seuroissa, mutta koko maassa tällaisiakin seuroja on.

Tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia selvitettiin jo kyselylomakkeen laadintaa ja luotettavuustarkastelua käsittelevässä luvussa. Kuisman (1998) tutkimukseen verrattuna merkittävänä luotettavuuserona ovat aineiston analyysimenetelmät:

tämän tutkimuksen vertailut on tehty yhdistetyistä summamuuttujista, jotka on rakennettu faktorianalyysin tulosten ja tutkijan harkinnan pohjalta, kun taas Kuisma oli tehnyt kaikki vertailut yksittäisistä muuttujista. Yhdistetyn mittarin luotettavuutta parantavia tekijöitä selvitettiin aineiston analyysimenetelmiä käsitelleessä luvussa. Tulosten luotettavuutta parantaa myös se, että kaikki raportoidut tulokset keskiarvojen vertailusta on tarkastettu nonparametristen testien avulla, vaikka parametristen testienkin tuloksia olisi voitu pitää jo riittävän luotettavina.

Monipuolisuuden tuloksia analysoitaessa on huomioitava hieman alhainen Cronbachin α -kerroin, sillä sopivana rajana pidetään yleensä 0.70. Muuttuja vaatisi kehittelyä, koska sille latautuvien osioiden kommunaliteetit olivat alhaisia. Monipuolisuus on kuitenkin haluttu ottaa mukaan analyysiin, koska sen kärkimuuttujien lataukset ovat puhtaat. Lisäksi sekä suora- että vinokulmainen rotaatio tuottivat saman tuloksen. Vaikka kerroin monipuolisuudella oli alhainen, se ei tarkoita sitä, että sillä saisi merkittäviä tuloksia helpommin. Päinvastoin, merkittävien erojen havaitseminen on vaikeampaa (Nummenmaa ym. 1996, 223), koska yli puolet mittarin varianssista on tässä tapauksessa virhevarianssia. Vaikka monipuolisuuden reliabiliteetti on alhainen, havaittiin mittarilla kuitenkin ryhmien välillä merkitseviä eroja. Muiden summamuuttujien kertoimia voidaan pitää vähintäänkin kohtuullisina, lapsilähtöisyyden ja ilmapiirin jopa hyvinä.

Tutkimuksen luotettavuutta parantaa pelaajien korkea vastausprosentti. Ei ole syytä epäillä, että kadon aiheuttaneet joukkueen tapahtumasta sillä kertaa poissa olleet pelaajat olisivat vastanneet merkittävästi eri tavalla kuin paikalla olleet. Pelaajien vanhemmat täyttivät lomakkeen kotona ja olivat lisäksi tietoisia tutkimuksen aihepiiristä. Voidaan olettaa, että palauttamatta jääneet (lähes 30 %) vanhempien lomakkeet voisivat sisältää ainakin jossain määrin erilaista tietoa, kuin palautetut (yli 70 %). Lomakkeiden karhuaminen yksittäisiltä vanhemmilta jäi joukkueiden yhteyshenkilöiden vastuulle. Tutkijalla oli resursseja olla yhteydessä ainoastaan heihin.

Tulosten luotettavuutta heikentää se, että vastaukset perustuvat pelaajien ja vanhempien subjektiivisiin käsityksiin. Mahdollista on, että erot esimerkiksi seurakoon suhteen johtuvat siitä, että suurten seurojen vastaajat kuuluvat sinettiseuroihin. Heillä voi täten olla korkeammat odotukset seuralta kasvatuksellisten asioiden suhteen, koska heitä on paremmin informoitu toiminnan arvopohjasta ja periaatteista kuin muissa seuroissa. Vanhemmat ovat voineet myös tietoisesti kaunistella asioiden toteutumista ja vähätellä epäkohtia oman joukkueen suhteen. Ihmiset saattavat joskus

vastata sen mukaan, mikä olisi toivottava suhtautuminen asiaan ja tällainen vastaus-tapa aiheuttaa systemaattista virhettä (Heikkilä 1998, 178–179).

Arvioitaessa eroja seurakoon suhteen, on huomioitava myös se luotettavuuteen vaikuttava seikka, että pienten seurojen vastaajissa oli kahden ikäisiä pelaajia (86- ja 87-syntyneet sekä 88- ja 89-syntyneet), kun taas keskisuurissa ja suurissa seuroissa vastaajat olivat saman ikäisiä (86-syntyneitä sekä 88-syntyneitä). Kuisman (1998) tutkimuksessa oli erikseen tutkimusjoukkona vanhemmat ja nuoremmat D- ja E-juniorit, eikä eroja juurikaan ilmennyt D- tai E-junioreiden ryhmien sisällä, vaan pääosin ryhmien välillä. Aikaisempaan tutkimukseen pohjautuen voidaan luottaa, että tässäkin tutkimuksessa erojen merkitsevyys ei johtunut ryhmien hieman poikkeavasta ikärakenteesta, vaan monista seikoista, joita tulosten tarkastelussa pohdittiin.

Pelaajien ja vanhempien vastausten yhdenmukaisuus nostaa tutkimuksen validiteettia kuten jo aiemmin todettiin. Jo esitestausvaiheessa havaittiin, että nuorimmatkin pelaajat ymmärtävät väitteet ja toisaalta pelaajien vanhemmat osaavat vastata niihin kysymättä asioita pelaajilta. Vanhempien vastaukset luultavasti rakentuvat sekä heidän omien joukkuetta koskevien havaintojen että pelaajan aiempien joukkuetta koskevien sanomisten varaan.

6.3 Toimenpide-ehdotukset

Tutkimuksen käytännön merkitys on riippuvainen siitä, kuinka halukkaasti tutkimus otetaan jääkiekkoseurojen, Nuoren Suomen ja SJL:n parissa vastaan. Tulokset osoittavat, että D-junioreiden kohdalla moni asia kaipaa parannusta. Tuo tieto on ainakin osittain olemassa valmennusjärjestelmissä ja seurojen toiminnassakin teorian tasolla. Ongelmana on se, kuinka lapsilähtöiset arvot saadaan vaikuttamaan joukkueiden käytännön toiminnassa. Se saattaa vaatia muutoksia sääntöihin ja kilpailujärjestelmään sekä asenne- ja arvomuutosta useiden valmentajien ja vanhempien kohdalla.

Tutkimustulosten perusteella on syytä yrittää viedä D-junioreidenkin toimintaa enemmän kohti lapsilähtöisiä ja kasvatuksellisia arvoja. Moni valmentaja, vanhempi ja pelaajakin on varmasti sitä mieltä, että D-junioreiden toiminnan pitääkin erota selvästi E-junioreiden toiminnasta, mutta Nuoren Suomen mukaan varsinainen kilpai-

lullisuus alkaa kuitenkin vasta C-juniori-iässä ja sitä ennen toiminta olisi järjestettävä lapsen lähtökohdista. E-junioreissa on muutamien sääntösovelluksien (nauhasääntö, taklauskielto) pakotettu toimintaa tasavertaisempaan ja lapsilähtöisempään suuntaan. Tulokset antavat aihetta pohdinnalle, olisiko myös D-junioreissa tehtävä vastaavia sääntömuutoksia, jotta kilpailullisuus saataisiin vähenemään ja tasavertaisuus paremmin toteutumaan.

Mikäli kilpailut järjestettäisiin vielä D-junioreissakin alemmalla tasolla, olisi toimintaan mahdollista saada enemmän leikinomaisuutta. Tällöin vanhempien odotukset olisivat alhaisemmat ja se takaisi valmentajalle ja pelaajille paremman mahdollisuuden toteuttaa toimintaa leikin varjolla, ilman määrätietoista tavoitteellisuutta. On myös syytä miettiä, kenen etujen mukaista on muodostaa taso- ja kehitysjoukkueita ennen C-juniori-ikää. Mikäli tasojoukkueita perustetaan, lisäävät ne väistämättä tavoitteellisuutta ja kilpailullisuutta ja aina muutamat juniorit karsiutuvat joukkueesta.

Juniorijääkiekko ei saisi rajoittaa liikaa lapsen ja nuoren muuta elämää ainakaan vielä D-juniori-iässä. Suurissa seuroissa olisi syytä vähentää toiminnan määrää. Tällä tavoin annettaisiin pelaajille mahdollisuus harrastaa muitakin lajeja monipuolisesti ja turvattaisiin myös se, että aikaa jää riittävästi koulunkäyntiin ja kavereiden kanssa vapaa-ajan viettoon. Toiminnan määrän vähentämisellä saataisiin varmasti moni juniori jaksamaan jääkiekkoharrastuksen parissa useita vuosia pidempään.

Pelissäntöjen tekeminen yhdessä pelaajien ja vanhempien kanssa on asia, josta muiden seurojen olisi syytä ottaa mallia sinettiseuroilta. Yhdessä sovitut säännöt selkeyttävät toimintaa ja samalla pelaajat ja vanhemmat joutuvat ottamaan kantaa tärkeisiin lasten ja nuorten toimintaan liittyviin periaatteisiin: tasavertaisuuteen, leikinomaisuuteen, kasvatuksellisuuteen ja lapsilähtöisyyteen.

Tutkimustulosten perusteella Nuoren Suomen olisi kyettävä entistä paremmin valvomaan sinettiseuroissa tapahtuvaa käytännön toimintaa. Suoritetut tarkastukset eivät välttämättä anna todenmukaista kuvaa käytännön toiminnan lapsilähtöisyydestä. Vastaavasti sinettiseurojen olisi kyettävä nostamaan tasoaan lapsilähtöisten asioiden suhteen muutenkin, kuin vain tapakasvatukseen ja sääntöjen noudattamiseen liittyvissä asioissa.

Valmennuskoulutusjärjestelmissä ihmissuhdetaidot ovat nykyään tärkeässä asemassa. Silti joukkueen ilmapiiriin vaikuttavia tekijöitä pitäisi käsitellä ainakin D-junioreiden valmentajien koulutuksissa vielä enemmän, koska ikävaihe on hyvin herkkää aikaa nuoren kasvulle ja identiteetin kehittymiselle. Myös valmentajan oman

esimerkin hyödyntämistä kasvatustoiminnassa olisi syytä valmennuskoulutuksissa korostaa. Valmentajat uskaltavat kasvattaa omalla esimerkillä E-junioreissa, mutta seuraavassa ikäluokassa moni valmentaja varmasti kaipaa vahvistusta ja vinkkejä siitä, kuinka oman esimerkin voimalla voi kasvattaa tuon ikäisiä pelaajia.

Toimenpide-ehdotukset tähtäävät siihen, että juniorijääkiekosta saataisiin liiallinen totisuus pois. Kaikille olisi taattava tasavertaiset mahdollisuudet osallistua leikinomaisessa hengessä tapahtuvaan toimintaan. Valmennustyön todellisena lähtökohtana pitäisi olla lasten ja nuorten tarpeet ja tavoitteita asetettaisiin ainoastaan kasvatuksellisiin asioihin.

6.4 Jatkotutkimushaasteet

Tämän tutkimuksen luonne oli kartoittava. Tulosten perusteella ei ole mahdollista saada vastauksia kysymyksiin, miksi asiat ovat todetulla tavalla. Mahdollisista syistä on voitu esittää vain arveluja, joiden todenperäisyys olisi tutkittava uusilla tutkimuksilla. Tämä tutkimus kuitenkin herätti jatkotutkimushaasteita, joista tärkeimmät esitellään seuraavaksi.

Valmentajilla näyttää olevan teorian tasolla tieto lapsilähtöisyyteen liittyvistä asioista, mutta käytännön tasolle nuo toimet eivät välttämättä ulotu parhaalla mahdollisella tavalla ainakaan D-junioreissa. Valmentajiin kohdistuvana tutkimusongelmana olisi, millaisia konkreettisia toimia valmentajat tekevät kasvatuksellisen ja lapsilähtöisen toiminnan hyväksi. Toisena pääongelmana olisi se, miksi valmentajilla oleva teorian tieto ei siirry käytäntöön. Mitkä tekijät ovat mahdollisina esteinä? Liittyvätkö tekijät lähinnä valmentajaan itseän vai ulkoapäin tuleviin odotuksiin ja paineisiin?

Tämän tutkimuksen uusiminen Jääkiekkoliiton jollain toisella alueella olisi varmasti hyödyllistä. Mikäli tutkimus uusittaisiin esimerkiksi Pääkaupunkiseudulla, eroaisivat tulokset oletettavasti melko paljon verrattuna esimerkiksi Keskimään alueen tuloksiin.

Lämsän (2000) tutkimus saa jatkoa keväällä 2001, kun lopettaneita pelaajia tutkitaan tarkemmin haastattelujen ja mahdollisten muiden kvalitatiivisten menetelmien avulla. Tuon kaltainen jatkotutkimuksen tarve nousi myös tästä tutkimuksesta: millainen yhteys esimerkiksi leikinomaisuuden ja tasavertaisuuden puuttumisella on lo-

peittämispäätökseen ja miten noiden asioiden laiminlyönti valmennuksessa vaikuttaa yksilön kokonaisvaltaiseen kehitykseen?

Tämän tutkimuksen syventäminen kvalitatiivisin menetelmin, esimerkiksi haastatteleamalla pelaajia, vanhempia tai valmentajia, olisi mielenkiintoinen jatkotutkimushaaste. Pelaajilta olisi mahdollisuus saada selville esimerkiksi jääkiekkoharrastuksen aiheuttamat esteet monipuoliselle harrastamiselle tai kokemuksia siitä, mitä nuori ajattelee tilanteessa, kun valmentaja ei annakaan hänelle peliaikaa. Vanhempien liian suuria odotuksia voisi olla vaikeampi tutkia, koska he eivät välttämättä halua niitä tutkimustilanteessa tunnustaa. Pelaajat taas eivät välttämättä näe tai halua myöntää sitä, että vanhemmat asettavat heille ylimitoitettuja odotuksia.

Joukkueesta nuorella iällä putoamisen vaikutuksia yksilön kokonaisvaltaiseen kehitykseen olisi tärkeä tutkia. Päätöksen kuulemishetki on nuorelle kova paikka, mutta miten se vaikuttaa hänen elämässään siitä eteenpäin. Säilyvätkö entiset joukkueetoverit kavereina? Katkeroituuko pelaaja valmentajalle tai jääkiekolle? Millaisia vaikutuksia tapahtumalla on yksilön minäkäsitykseen ja identiteetin kehittymiselle. Tämän kaltaisessa tutkimuksessa tutkimusaineistoa kannattaisi kerätä sekä pelaajilta että heidän vanhemmiltaan.

Tutkimustietoa jääkiekon kasvatuksellisesta vaikutuksesta lapsiin ja nuoriin on hyvin vähän olemassa. Usein urheilujoukkueessa tapahtuvan harrastamisen uskotaan olevan automaattisesti sosiaalisesti kasvattavaa ja kehittävää, mutta näin ei ole, kuten jo teoriaosassa todettiin. Koska kuitenkin niin moni lapsi ja nuori harrastaa ohjattua urheilua seurassa, olisi tärkeää, että aiheeseen kiinnitettäisiin riittävää huomiota myös tutkimustoiminnan kannalta.

LÄHTEET

- Aho, S. 1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki: Edita.
- Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. 1.–2. painos. Porvoo: WSOY.
- Arajärvi, T. 1988. Tasapainoinen lapsuus. 2. painos. Porvoo: WSOY.
- Coaching Youth Hockey. 1996. American Sport Education Program. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Dunderfelt, T. 1990. Elämänkaaripsykologia. 9. uudistettu painos. Porvoo: WSOY.
- Heikkilä, T. 1998. Tilastollinen tutkimus. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Heinonen, V. 1976. Peruskoulumme oppilaat. 3. painos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 5. painos. Helsinki: Tammi.
- Hurme, H. 1995. Perhe kehityksen kontekstina. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korhonen, & H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan, kehitys kontekstissaan. 1.–2. painos. Porvoo: WSOY, 139–156.
- Jäitä hattuun valmentajat. Keski-suomalainen 21.4.1998.
- Kahila, S. 1993. Opetusmenetelmän merkitys prososiaalisessa oppimisessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kahila, S. & Telama, R. 1994. Liikuntakasvatus koulussa ja nuorisourheilussa. Teoksessa liikunnan yhteiskunnallinen perustelu. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 90. Jyväskylä: LIKES, 149–188.
- Kalliopuska, M. 1995. Sosiaaliset taidot. 2. painos. Helsinki: Edita.
- Kari, J. & Sauvala, A. No 1, 1980. Kasvatustavoitteiden saavuttaminen peruskouluissa, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Helsinki: Kouluhallitus.
- Karvinen, J. & Hiltunen, P. & Jääskeläinen, L. 1991. Lapsi ja urheilu. Helsinki: SVUL, Nuori Suomi.
- Keltikangas-Järvinen, L. 1985. Aggressiivinen lapsi. 2. painos. Helsinki: Otava.
- Keltikangas-Järvinen, L. 1994. Hyvä itsetunto. 2. painos. Porvoo: WSOY.
- Korpinen, E. 1993. Opettajaksi oppimaan – kasvattajaksi kasvamaan. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 7.

- Kuisma, J. 1998. Juniorijääkiekkoilu kasvun kenttänä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden laitos.
- Kulmala, I. 2000. Harri Selänteen haastattelu: urheilevan lapsen keho ei kestä jatkuvaa kuormitusta. *Keskisuomalainen* 12.1.2000.
- Kuusinen, J. (toim.) 1991. Kasvatuspsykologia. 4. uudistettu painos. Porvoo: WSOY.
- Kuusinen, J. & Korhonen, M. 1991. Oppiminen. Teoksessa J. Kuusinen (toim.) *Kasvatuspsykologia*. 4. uudistettu painos. Porvoo: WSOY, 24–68.
- Laakso, L. & Telama, R. 1995. Liikunta ja urheilu lasten ja nuorten sosiaalis-eettisen kehityksen ympäristönä. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korhonen, & H. Lyytinen (toim.) *Näkökulmia kehityspsykologiaan, kehitys kontekstissaan*. 1.–2. painos. Porvoo: WSOY, 275–288.
- Lehti, E. 1999. Pelin henki, opas E–D-junioreiden valmentajille. Helsinki: Suomen Jääkiekkoliitto.
- Lehtovirta, M., Huusari, M., Peltola, L. & Tattari, K. 1996. Kasvurenkaita, psykologia ja kehityspsykologia. Porvoo: WSOY.
- Leiwo, M. 1995. Kouluikäisen kielenosaaminen ja koulun kieli. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korhonen, & H. Lyytinen (toim.) *Näkökulmia kehityspsykologiaan, kehitys kontekstissaan*. 1.–2. painos. Porvoo: WSOY, 202–218.
- Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu. 1994. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 90. Jyväskylä: LIKES.
- Lindqvist, G. 1996. Leikin mahdollisuudet. Suom. I. Arffman. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Lintunen, T., Orava, M. & Haarala, S. 1997. Mitä on valmennuksen psykologia? *Liikunta & Tiede* 34, 15–17.
- Liukkonen, J., Jylhä, R. & Savonen, K. 1997. Tunne on mielen ja kehon kieli. *Liikunta & Tiede* 34, 12–14.
- Lyytinen, P., Korhonen, M. & Lyytinen, H. (toim.). 1995. *Näkökulmia kehityspsykologiaan, kehitys kontekstissaan*. 1.–2. painos. Porvoo: WSOY.
- Lämsä, J. 2000. Nuoren jääkiekkoilijan uran aloittaminen ja lopettaminen. Jyväskylä: Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus.
- Nummenmaa, T., Konttinen, R., Kuusinen, J. & Leskinen, E. 1996. Tutkimusaineiston analyysi. Porvoo: WSOY.
- Nuori Suomi. 1998. Tutkimus lasten urheiluseuratoiminnasta. Helsinki: Nuori Suomi.

- Nuori Suomi -ohjelma 1988. Ohjaajan opas, taso 2 (10–12-vuotiaat). Helsinki: Suomen Jääkiekkoliitto.
- Nurmela, S. & Pehkonen, J. 1998. Liikuntagallup 1997–98. Lasten ja nuorten liikuntatutkimus. Helsinki: Suomen Liikunta ja Urheilu, Nuori Suomi.
- Nykänen, H. 1996. Lapsikeskeinen urheilu ja liikunta. Helsinki: Nuori Suomi.
- Närhi, A. & Frantsi, P. 1998. Psykykinen valmennus – järkeä ja sydäntä. Helsinki: Otava.
- Ojanen, M. 1994. Mikä minä on? Tampere: Kirjatoimi.
- Ojanen, M. 1995. Liikunnan mielenterveydelliset mahdollisuudet. Teoksessa E. Pyykkönen (toim.) Kevyt alkusoitto liikuntauralle. 2. uudistettu painos. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura, 31–35.
- Pajuriutta, S. 1998. Pelaamisen pitää olla hauskaa ja nautittavaa. Helsingin Sanomat 23.4.1998.
- Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994. Helsinki: Opetushallitus.
- Puhakainen, J. 1995. Kohti ihmisen valmentamista. Holistinen ihmiskäsitys ja sen heuristiikka urheiluvallennuksen kannalta. Tampere: TAJU.
- Puhakainen, J. 1997. Kesytyt kehot. Tampere: TAJU.
- Pulkinen, L. 1996. Lapsesta aikuiseksi. Jyväskylä: WSOY.
- Pyykkönen, T. (toim.) 1995. Kevyt alkusoitto liikuntauralle. 2. uudistettu painos. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura.
- Rauhala, L. 1983. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Jyväskylä: Gummerus.
- Rauhala, L. 1992. Henkinen ihmisessä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Tahkokallio, K. 1995. Myönteinen ajattelu lasten kasvatuksessa. Porvoo: WSOY.
- Telama, R. 1995. Urheilu kasvuympäristönä. Teoksessa T. Pyykkönen (toim.) Kevyt alkusoitto liikuntauralle. 2. uudistettu painos. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura, 45–58.
- Turunen, K. 1996. Elämänkaari ja kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- Tähtinen, J. & Kaljonen, A. 1996. Tilastollisen analyysin perusteita kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Turku: Turun opettajankoulutuslaitos.
- Uusikylä, K. 1996. Isät meidän, luovaksi lahjakkuudeksi kasvaminen. Juva: WSOY.
- Uusi-Rintakoski, J. 1998. Ei Kurreja eikä Litmasia vaan pelkkää peli-iloa. Yhteishyvä 4, 16–18.
- Vuorinen, I. 1993. Tuhat tapaa opettaa. Naantali: Resurssi.
- Vuorinen, R. 1997. Minän synty ja kehitys. Porvoo: WSOY.

- Wuolio, T. 2000. Tuula Tammisen haastattelu: Lapsen ääni kuuluviin! Liikkuva Lapsi 1, 6–9.
- Yang, X. 1997. A multidisciplinary analysis of physical activity, sport participation and dropping out among young Finns – A 12-year follow-up study. Jyväskylä: LIKES.

LIITTEET

Liite 1: Pelaajien kyselylomake

Oma joukkueesi: _____

Ikäluokka: _____

Vastaa väittämiin oman joukkueesi toiminnan kannalta, miten asiat siellä toteutuvat.

Ympyröi vaihtoehto, joka parhaiten vastaa käsitystäsi.

4= Täysin samaa mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä,

1= Täysin eri mieltä, 0= En tiedä

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En tiedä
1 Kaikki saavat pelata yhtä paljon	4	3	2	1	0
2 Joukkueessa korostetaan pelaajien välistä yhteistyötä	4	3	2	1	0
3 Jos käyttäytyy sopimattomasti, valmentaja keskustelee aina pelaajan kanssa	4	3	2	1	0
4 Valmentaja moittii heti, jos joku tekee virheen pelissä	4	3	2	1	0
5 Pelissä on aina lupa yrittää harhautuksia	4	3	2	1	0
6 Pelaajilla on mahdollisuus vaikuttaa joukkueen asioihin	4	3	2	1	0
7 Valmentaja korostaa sääntöjen noudattamista ja reilua peliä	4	3	2	1	0
8 Voittaminen on valmentajan mukaan tärkeintä	4	3	2	1	0
9 Joukkueessa on hyvä henki	4	3	2	1	0
10 Kaikkia pelaajia kohdellaan tasavertaisesti	4	3	2	1	0
11 Minulla on useita kavereita joukkueessa	4	3	2	1	0
12 Peli aika vähenee, jos on käyttäytynyt sopimattomasti	4	3	2	1	0
13 Pelipaikat vaihtuvat joukkueessa usein	4	3	2	1	0
14 Oheisharjoitteina on paljon leikkejä	4	3	2	1	0
15 Tiukoissa peleissä vain parhaat pelaavat ratkaisuhetkillä	4	3	2	1	0
16 Olen voinut vaikuttaa paljon joukkueen sääntöihin	4	3	2	1	0
17 Valmentaja arvostelee usein tuomaria peleissä	4	3	2	1	0
18 Valmentajan mielestä liikunnan ilo on kaikkein tärkeintä	4	3	2	1	0
19 Joukkueen toiminta on liian totista	4	3	2	1	0
20 Pelaajia palkitaan myös muiden kuin pelillisten ansioiden mukaan	4	3	2	1	0
21 Tulen hyvin toimeen joukkueovereiden kanssa	4	3	2	1	0
22 Pelaajien vanhemmat tupakoivat joukkueen tapahtumissa	4	3	2	1	0
23 Talven aikana joukkue harrastaa monia muitakin urheilulajeja	4	3	2	1	0

Jatkuu

24	Kukaan ei moiti, vaikka epäonnistunkin pelissä	4	3	2	1	0
25	Valmentaja kannustaa kaikkia pelaajia	4	3	2	1	0
26	Pelaajia kehoitetaan aina kannustamaan joukkueovereitaan	4	3	2	1	0
27	Vanhemmat moittivat usein tuomaria katsomosta	4	3	2	1	0
28	Lähden mielelläni harjoituksiin	4	3	2	1	0
29	Jos joukkueen peli menee huonosti, valmentaja moittii pelaajia	4	3	2	1	0
30	Valmentaja antaa ohjeita jokaiselle pelaajalle	4	3	2	1	0
31	Valmentaja käyttäytyy esimerkillisesti	4	3	2	1	0
32	Valmentaja ei välitä, vaikka pelaajat käyttäytyvät huonosti	4	3	2	1	0
33	Harjoitusten jälkeen minulla on useimmiten hyvä mieli	4	3	2	1	0
34	Olen miettinyt jääkiekon lopettamista	4	3	2	1	0
35	Vanhemmat kannustavat koko joukkuetta	4	3	2	1	0
36	Joukkueessa korostetaan terveellisiä elämäntapoja	4	3	2	1	0
37	Ilmapiiri on joukkueessa avoin ja iloinen	4	3	2	1	0
38	Pelaajia rangaistaan epäonnistuneista suorituksista	4	3	2	1	0
39	Jääkiekon harrastaminen vie liikaa aikaa	4	3	2	1	0
40	Harrastuksessa on jokaisen mahdollista kokea onnistumisia	4	3	2	1	0
41	Valmentaja kiroilee peleissä / harjoituksissa	4	3	2	1	0
42	Pelaajien välillä on kova kilpailu, ketkä ovat parhaita	4	3	2	1	0
43	Jääkiekon viemän ajan vuoksi minulla on huonot mahdollisuudet harrastaa muita talvilajeja	4	3	2	1	0
44	Joukkueessa reilu peli on lopputulosta tärkeämpi asia	4	3	2	1	0
45	Joukkueessa ei kiusata ketään	4	3	2	1	0
46	Joukkueessa vaaditaan hyviä käytöstapoja	4	3	2	1	0
47	Valmentaja on kiinnostunut koulumenestyksestäni	4	3	2	1	0
48	Harjoituksista ei saa koskaan olla pois ilman pätevää syytä	4	3	2	1	0
49	Harjoituksissa on useimmiten hauskaa	4	3	2	1	0
50	Valmentaja käyttää aina samoja poikia harjoitteen näytössä	4	3	2	1	0
51	Harjoitukset ovat monipuolisia	4	3	2	1	0
52	Valmentajan mukaan taidoissa kehittyminen on voittamista tärkeämpää	4	3	2	1	0

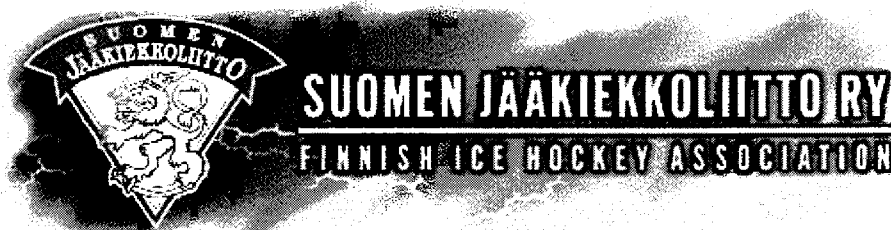
Jos sinulla vielä on aikaa, vastaa seuraaviin kysymyksiin.

53 Mikä jääkiekossa on mukavinta? _____

54 Mikä jääkiekossa on ikävintä? _____

Kiitos yhteistyöstä!

Liite 2: Saatekirje ja kyselylomake pelaajien vanhemmille

Keskimaan alue

10.2. 2000

TERVE!

Jääkiekon juniorityötä on viimeisen vuosikymmenen aikana yritetty saada vastaamaan yhä enemmän lasten ja nuorten omia tarpeita. Toiminnassa on valtakunnallisten päälinjojen mukaan pyritty korostamaan kasvatuksellisia arvoja. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten nuo arvot toteutuvat tällä hetkellä Keski-Suomen ja Etelä- ja Keskipohjanmaan juniorijoukkueissa. Kysely toteutetaan 24:ssä alueen juniorijoukkueessa. Tutkimus on samalla oma päättötyöni Jyväskylän yliopiston luokanopettajakoulutukseen. Yhteistyökumppaneina ovat edellä mainituista alueista koostuva Keskimaan alue, Suomen Jääkiekkoliitto ja Nuori-Suomi.

Vastaaminen kysymyksiin on pyritty tekemään helpoksi, joten kyselyn täyttäminen ei vie paljon aikaa. Tärkeää on, että vanhemmat täyttävät kyselyn itse kysymättä asioita pelaajalta. Pelaajat ovat täyttäneet vastaavan lomakkeen itse. Kun vastaat kysymyksiin, arvioi väitteiden toteutumista Teidän omassa joukkueessanne. Vastaaminen on täysin luottamuksellista. Täytetyn lomakkeen voit sulkea kirjekuoreen ja toimittaa omalle joukkueenjohtajallenne seuraaviin harjoituksiin / peliin. Hän huolehtii ne eteenpäin. Myöhemmin keväällä saatte oman seuranne tulokset.

Keskimaan juniorijoukkueista juuri Teidän joukkueenne on valittu tutkimusjoukkoon. Toivon, että suhtaudutte kyselyyn myönteisesti ja edistätte omalta osaltanne projektin etenemistä. Samalla voitte kertoa omat kokemuksenne junioritoiminnasta sekä osallistua junioriurheilun ja -jääkiekon kehitystyöhön.

Petri Vienola
Voionmaankatu 13 C 49
40700 Jyväskylä
p. 050-3307140
email: petvien@st.jyu.fi

Jatkuu

Kuka vastasi (ympyröi)? 1 Äiti 2 Isä 3 Molemmat yhdessä

Vastaajan lapsen joukkue: _____

Ympyröi seuraavista väitteistä vaihtoehto, joka parhaiten vastaa käsitystäsi lapsesi joukkueesta.

4= Täysin samaa mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 1= Täysin eri mieltä, 0= En tiedä

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En tiedä
1 Kaikki saavat pelata yhtä paljon	4	3	2	1	0
2 Joukkueessa pelaajat oppivat hyvin yhdessä toimimista	4	3	2	1	0
3 Kurinpito-ongelmissa valmentaja keskustelee aina pelaajan kanssa	4	3	2	1	0
4 Valmentaja moittii heti, jos joku tekee virheen pelissä	4	3	2	1	0
5 Kasvatukselliset tavoitteet ovat joukkueessa tärkeimpiä	4	3	2	1	0
6 Vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa joukkueen asioihin	4	3	2	1	0
7 Valmentaja korostaa sääntöjen noudattamista ja reilua peliä	4	3	2	1	0
8 Voittaminen on valmentajan mukaan tärkeintä	4	3	2	1	0
9 Ryhmähenki on joukkueessa hyvä	4	3	2	1	0
10 Kaikkia pelaajia kohdellaan tasavertaisesti	4	3	2	1	0
11 Lapsellani on useita kavereita joukkueessa	4	3	2	1	0
12 Kurinpitokeinona joukkueessa ovat rangaistukset	4	3	2	1	0
13 Pelipaikat vaihtuvat joukkueessa usein	4	3	2	1	0
14 Oheisharjoitteina on paljon leikkejä	4	3	2	1	0
15 Tiukoissa peleissä vain parhaat pelaavat ratkaisuhetkillä	4	3	2	1	0
16 Pelaajat ovat saaneet vaikuttaa paljon joukkueen sääntöihin	4	3	2	1	0
17 Valmentaja arvostelee usein tuomaria peleissä	4	3	2	1	0
18 Valmentajan mielestä liikunnan ilo on kaikkein tärkeintä	4	3	2	1	0
19 Joukkueen toiminta on liian totista	4	3	2	1	0
20 Pelaajia palkitaan myös muiden kuin pelillisten ansioiden mukaan	4	3	2	1	0
21 Joukkueessa lapseni oppii ottamaan toiset hyvin huomioon	4	3	2	1	0
22 Vanhemmat tupakoivat pelaajien nähden joukkueen tapahtumissa	4	3	2	1	0
23 Talven aikana joukkue harrastaa monia muitakin urheilulajeja	4	3	2	1	0
24 Kukaan ei moiti, vaikka pelaajat epäonnistuvatkin pelissä	4	3	2	1	0
25 Valmentaja kannustaa kaikkia pelaajia	4	3	2	1	0
26 Pelaajia kehoitetaan aina kannustamaan joukkueetovereitaan	4	3	2	1	0
27 Vanhemmat moittivat usein tuomaria katsomosta	4	3	2	1	0
28 Lapseni lähtee mielellään harjoituksiin	4	3	2	1	0
29 Jos joukkueen peli menee huonosti, valmentaja moittii pelaajia	4	3	2	1	0
30 Lapseni saa yksilöllistä palautetta valmentajalta	4	3	2	1	0
31 Valmentaja on omalla käytöksellään hyvänä esimerkkinä pelaajille	4	3	2	1	0
32 Joukkueessa puututaan pelaajien huonoon käyttäytymiseen	4	3	2	1	0
33 Lapseni tulee harjoituksista useimmiten tyytyväisenä	4	3	2	1	0
34 Lapseni on miettinyt jääkiekon lopettamista tai puhunut siitä	4	3	2	1	0

Jatkuu kääntöpuolella.

Jatkuu

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En tiedä
35 Vanhemmat kannustavat koko joukkuetta	4	3	2	1	0
36 Joukkueessa korostetaan terveellisiä elämäntapoja	4	3	2	1	0
37 Ilmapiiri on joukkueessa avoin ja iloinen	4	3	2	1	0
38 Pelaajia rangaistaan epäonnistuneista suorituksista	4	3	2	1	0
39 Jääkiekon harrastaminen vie lapseltani liikaa aikaa	4	3	2	1	0
40 Harrastus tarjoaa jokaiselle onnistumisen elämyksiä	4	3	2	1	0
41 Valmentaja kiroilee peleissä / harjoituksissa	4	3	2	1	0
42 Pelaajien välillä on kova kilpailu, ketkä ovat parhaita	4	3	2	1	0
43 Jääkiekon viemän ajan vuoksi lapsellani on huonot mahdollisuudet harrastaa muita talvilajeja	4	3	2	1	0
44 Joukkueessa reilu peli on lopputulosta tärkeämpi asia	4	3	2	1	0
45 Joukkueessa ei kiusata ketään	4	3	2	1	0
46 Joukkueessa vaaditaan hyviä käytöstapoja	4	3	2	1	0
47 Seuran toiminta tukee koulun kasvatustoimintaa	4	3	2	1	0
48 Pelaajat eivät saa koskaan olla pois harjoituksista ilman pätevää syytä	4	3	2	1	0
49 Joukkueella on selvät kilpailulliset tavoitteet tälle kaudelle	4	3	2	1	0
50 Harrastus on parantanut lapseni käytöstapoja	4	3	2	1	0
51 Joukkueen tavoitteet ovat hyvin vanhempien tiedossa	4	3	2	1	0
52 Leikinomaisuus on harrastuksessa tärkeässä roolissa	4	3	2	1	0

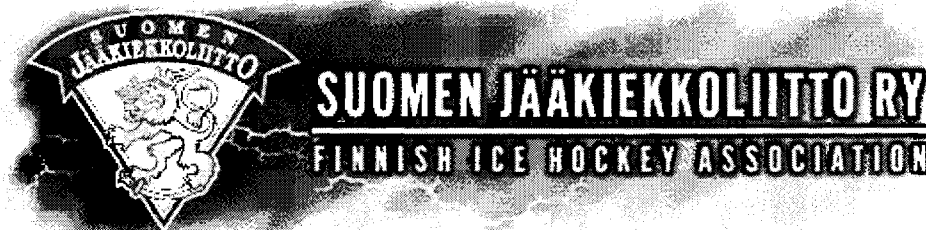
53 Omat ajatuksenne juniorijääkiekosta harrastuksena?

54 Miten seura on onnistunut jääkiekon juniorityössä? Mihin toivoisit(-te) parannusta?

55 Miten olet(-te) itse mukana lapsenne harrastuksessa?

Kiitos yhteistyöstä!

Liite 3: Ohje tutkimusapulaiselle

Keskimaan alue 14.2.2000

TERVE!

Jääkiekon juniorityötä on viimeisen vuosikymmenen aikana yritetty saada vastamaan yhä enemmän lasten ja nuorten omia tarpeita. Toiminnassa on valtakunnallisten päälinjojen mukaan pyritty korostamaan kasvatuksellisia arvoja. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää, miten nuo arvot toteutuvat tällä hetkellä Keski-Suomen sekä Etelä- ja Keskipohjanmaan juniorijoukkueissa. Kysely toteutetaan 24:ssä alueen juniorijoukkueessa. Tutkimus on samalla oma päättötyöni Jyväskylän yliopiston luokanopettajakoulutukseen. Yhteistyökumppaneina ovat edellä mainituista alueista koostuva Keskimaan alue, Suomen Jääkiekkoliitto ja Nuori-Suomi.

Kiitos, että lupauduite toteuttamaan tutkimuksen Teidän joukkueessanne. Seuraavassa muutama tärkeä ohje kyselyn toteuttamiselle.

Ennen kyselyn toteuttamista:

- varaa tila, jossa pelaajat pääsevät rauhassa täyttämään lomakkeen (pukukoppikin käy äärimmäisessä hädässä, mutta mielellään tila, jossa pääsee istumaan pöydän ääreen)
- ilmoita kyselystä ennakkoon, jotta pelaajat ja vanhemmat tietävät, että tuolla kerralla on tultava 20 min normaalia aiemmin tai vastaavasti harjoituksen jälkeen kestää tuon verran pidempään (mieluummin ennen harjoituksia)
- varaa kyniä niin paljon, että jokaiselle pelaajalle riittää oma

Tutkimustilanteessa ennen kyselyn jakamista

- kerro lyhyesti, mistä on kyse (tutkimus juniorijääkiekosta Keskimaan alueella)
- käy läpi lomakkeen vaihtoehdot (täysin samaa mieltä...), muistuta, että aina on valittava kokonainen numero (ei vastauksia esim. 3:n ja 4:n väliin)
- korosta, että jokainen tekee täysin omaa työtä (olisi hyvä, jos pelaajat eivät olisi aivan vierekkäin)
- kerro tutkimuksen luottamuksellisuudesta, kukaan joukkueen henkilö ei pääse näkemään vastauksia, vaan ne suljetaan lopuksi kirjekuoreen
- omaa nimeä ei tarvitse laittaa kyselyyn
- jos tekee virheen, neuvo vetämään se yli rastilla ja tekemään uusi ympyrä
- kerro, että palautuksen yhteydessä pelaajat saavat mukaansa kirjekuoren, jossa on kyselylomake vanhemmille ja ohjeet; se on vanhempien itse täytettävä ja palautettava seuraaviin harjoituksiin / peliin
- väitteisiin otetaan kantaa sen mukaan, miten asiat ovat omassa joukkueessa

Jatkuu

Tutkimuksen aikana

- valvo, että pelaajat todella tekevät yksilötyötä
- auta väitteiden lukemisessa, jos jollakin on ongelmia lukemisessa
- ennen yhteistä palautusta, pyydä jokaista tarkistamaan, että molemmat puolet on tehtyinä ja jokaiseen väitteeseen on otettu kantaa
- jos pelaaja ei ymmärrä väitettä, voit lukea sen hänelle, mutta ellei hän siltikään ymmärrä, neuvo käyttämään vaihtoehtoa ”en tiedä”

Palautuksessa

- pelaajat palauttavat lapun kirjekuoreen, pyydä vielä näyttämään, että molemmat puolet on tehtyinä
- muista antaa jokaiselle vanhempien kuori
- kun kaikki ovat palauttaneet, sulje kirjekuori

Valmentajille on oma tehtävä, jossa pyydetään pohtimaan kasvatuksellisia asioita kirjoittamalla. Anna valmentajien kuoret heille ja pyydä myös heitä palauttamaan ne seuraavaan joukkueen tapahtumaan. Jos joku pelaajan isä (äiti?) on valmentajana, hänen ei tarvitse täyttää vanhempien kyselyä, vaan valmentajan kysely.

Seuraavassa joukkueen tapahtumassa kerää vanhempien ja valmentajien palautuskuoret. Joku luultavasti unohtaa, joten olisi tärkeää, että viitsisit karhuta vastausten perään ja pyytää pelaajaa tuomaan kyselyn seuraavaksi kerraksi. Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että lähes kaikki (mieluiten kaikki) kyselylomakkeet tulisivat myös takaisin.

Kun sinulla on kasassa ainakin 99%:sti kaikkien vanhempien, pelaajien ja valmentajien palauttamat kyselyt, sulje ne kaikki palautusmerkeillä varustettuun kuoreen (paperipussi) ja vie postiin (kuitenkin viimeistään 29.2.2000). Mitä pikaisemmin sen parempi!

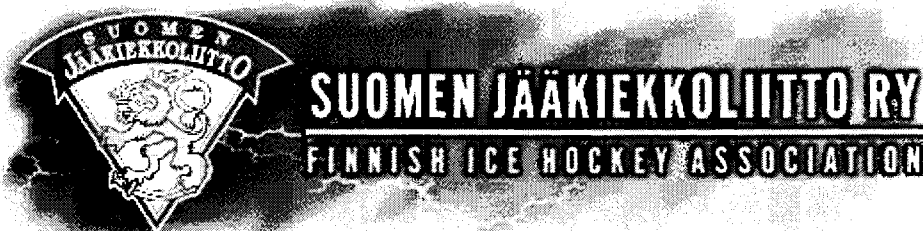
Kiitos jo etukäteen siitä, että lupauduit hoitamaan kyselyn teidän joukkueessanne. On tärkeää, että tutkimus toteutetaan huolellisesti ja riittävällä vakavuudella jokaisessa joukkueessa. Vain sillä tavalla on mahdollista saada luotettavat tulokset.

Myöhemmin keväällä saatte oman seuranne tulokset.

Kiitos yhteistyöstä ja tsemppiä kevään loppukoitoiksiin!

Petri Vienola
Voionmaankatu 13 C 49
40700 Jyväskylä
p. 050-3307140
email: petvien@st.jyu.fi

Liite 4: Saatekirje ja kysely joukkueiden valmentajille

Keskimaan alue
10.2. 2000

TERVE!

Jääkiekon juniorityötä on viimeisen vuosikymmenen aikana yritetty saada vastamaan yhä enemmän lasten ja nuorten omia tarpeita. Toiminnassa on valtakunnallisten päälinjojen mukaan pyritty korostamaan kasvatuksellisia arvoja. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten nuo arvot toteutuvat tällä hetkellä Keski-Suomen ja Etelä- ja Keskipohjanmaan juniorijoukkueissa. Kysely toteutetaan 24:ssä alueen juniorijoukkueessa. Tutkimus on samalla oma päättötyöni Jyväskylän yliopiston luokanopettajakoulutukseen. Yhteistyökumppaneina ovat edellä mainituista alueista koostuva Keskimaan alue, Suomen Jääkiekkoliitto ja Nuori-Suomi.

Pelaajilta ja vanhemmilta on tiedusteltu kyselylomakkeella kasvatuksellisten arvojen toteutumista joukkueessanne. Valmentajien osuus tässä tutkimuksessa on kirjoittaa omia ajatuksia kasvatuksellisuudesta, tasavertaisuudesta ja leikinomaisuudesta juniorijääkiekossa ja noiden arvojen toteutumisesta Teidän joukkueessanne. Vastauksen käsittely tulee olemaan täysin luottamuksellinen, eikä yksittäisten valmentajien vastauksia tule missään näkyviin. Voitte palauttaa vastauksenne suljetussa kirjekuorossa omalle joukkueenjohtajalle seuraaviin harjoituksiin / peliin. Hän huolehtii ne eteenpäin. Myöhemmin keväällä saatte oman seuranne tulokset. Yksittäisten joukkueiden tuloksia ei julkisteta.

Keskimaan juniorijoukkueista juuri Teidän joukkueenne on valittu tutkimusjoukkoon. Toivon, että suhtaudutte kyselyyn myönteisesti ja edistätte omalta osaltanne projektin etenemistä. Samalla voitte kertoa omat ajatuksenne junioritoiminnasta sekä osallistua junioriurheilun ja -jääkiekon kehitysyöhön.

Petri Vienola
Voionmaankatu 13 C 49
40700 Jyväskylä
p. 050-3307140
email: petvien@st.jyu.fi

Jatkuu

Liite 5: Yksittäisten muuttujien keskiarvot, keskihajonnat ja frekvenssit pelaajien aineistossa

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
X1	366	3,19	,85
X2	361	3,25	,90
X3	364	2,95	1,02
X4	362	1,94	,99
X5	364	3,48	,90
X6	364	2,90	1,04
X7	364	3,54	,73
X8	365	1,83	,92
X9	366	3,34	,81
X10	363	3,20	,85
X11	364	3,76	,56
X12	363	2,37	1,13
X13	360	2,49	,99
X14	360	1,94	,96
X15	366	2,56	1,07
X16	365	2,10	1,12
X17	366	2,32	1,03
X18	365	3,05	1,10
X19	362	1,89	,96
X20	364	2,67	1,23
X21	366	3,66	,67
X22	366	2,08	1,23
X23	362	2,10	1,10
X24	366	2,61	1,05
X25	365	3,67	,63
X26	366	3,47	,81

Frekvenssit

	0	1	2	3	4
	Count	Count	Count	Count	Count
	2	15	47	151	151
	15	2	17	171	156
	14	19	56	156	119
	9	134	117	75	27
	10	9	16	91	238
	21	13	51	174	105
	4	3	18	105	234
	12	139	128	70	16
	2	11	33	136	184
	3	13	44	150	153
	0	4	12	50	298
	28	54	86	145	50
	3	60	116	119	62
	20	103	127	98	12
	5	68	92	119	82
	43	54	123	114	31
	9	75	126	103	53
	27	3	39	152	144
	15	121	140	62	24
	34	28	67	130	105
	4	2	10	81	269
	35	101	85	88	57
	18	103	110	85	46
	12	41	104	130	79
	1	4	14	78	268
	6	4	25	107	224

Jatkuu

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
X27	363	2,13	1,15
X28	364	3,59	,71
X29	367	1,99	,94
X30	367	3,57	,76
X31	364	3,10	,99
X32	364	1,56	,80
X33	359	3,42	,72
X34	363	1,63	1,04
X35	363	3,33	,96
X36	365	3,16	1,00
X37	363	3,28	,84
X38	364	1,42	,77
X39	363	1,80	,92
X40	362	3,65	,67
X41	361	1,98	1,08
X42	361	2,13	,98
X43	364	2,08	1,03
X44	359	3,09	,98
X45	362	2,99	1,09
X46	362	3,27	,90
X47	365	1,99	1,15
X48	363	2,33	1,12
X49	363	3,47	,79
X50	364	2,05	1,07
X51	362	3,28	,90
X52	363	3,34	,95

Frekvenssit

	0	1	2	3	4
	Count	Count	Count	Count	Count
	21	101	104	84	53
	2	8	12	92	250
	8	119	128	92	20
	5	4	20	84	254
	11	16	46	142	149
	4	208	105	37	10
	1	7	22	139	190
	13	220	50	49	31
	12	6	38	102	205
	13	13	40	136	163
	7	6	33	151	166
	8	240	79	28	9
	5	166	106	69	17
	4	1	14	80	263
	7	150	87	76	41
	13	86	132	101	29
	7	120	114	83	40
	10	14	56	132	147
	9	31	68	101	153
	9	6	40	130	177
	28	118	88	91	40
	5	101	95	93	69
	1	13	22	107	220
	17	110	113	85	39
	4	16	39	118	185
	11	11	23	117	201

Liite 6: Yksittäisten muuttujien keskiarvot, keskihajonnat ja frekvenssit vanhempien aineistossa

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
X1	275	3,10	,99
X2	276	3,48	,68
X3	276	2,89	1,29
X4	278	1,87	1,04
X5	276	2,81	,94
X6	277	2,73	,90
X7	278	3,56	,73
X8	278	1,99	,86
X9	278	3,34	,78
X10	277	3,08	,94
X11	277	3,55	,68
X12	276	1,66	1,09
X13	275	2,28	1,01
X14	276	1,79	1,00
X15	277	2,27	1,12
X16	277	2,33	1,28
X17	276	1,99	1,07
X18	275	2,65	1,21
X19	276	2,02	,89
X20	276	2,83	1,22
X21	273	3,37	,68
X22	277	2,63	1,24
X23	276	2,01	1,01
X24	276	2,62	1,05
X25	277	3,43	,86
X26	277	3,12	1,08

Frekvenssit

	0	1	2	3	4
	Count	Count	Count	Count	Count
	2	26	32	97	118
	3	0	11	109	153
	35	5	21	110	105
	24	81	98	57	18
	13	6	56	147	54
	9	15	61	149	43
	5	0	9	84	180
	8	67	135	56	12
	2	6	24	110	136
	6	12	40	114	105
	1	0	24	73	179
	35	101	82	39	19
	10	49	104	78	34
	34	64	111	60	7
	5	81	74	68	49
	42	23	60	105	47
	13	90	91	52	30
	33	10	38	132	62
	2	82	118	56	18
	21	23	38	95	99
	3	1	10	137	122
	12	52	53	69	91
	10	86	93	64	23
	10	28	80	97	61
	7	5	12	92	161
	18	7	16	119	117

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
X27	277	2,40	1,03
X28	277	3,77	,45
X29	277	1,81	,97
X30	276	2,83	1,14
X31	276	3,16	,85
X32	277	3,12	1,01
X33	277	3,59	,53
X34	277	1,52	,90
X35	276	3,61	,70
X36	276	3,24	1,04
X37	275	3,25	,87
X38	276	1,32	,77
X39	276	1,93	,87
X40	276	3,38	,78
X41	275	1,65	1,09
X42	271	2,07	,99
X43	276	2,27	1,02
X44	275	3,08	,98
X45	275	2,93	1,25
X46	275	3,35	,86
X47	273	3,10	1,10
X48	273	1,97	1,04
X49	274	2,50	1,22
X50	276	2,68	1,12
X51	275	2,83	1,02
X52	276	2,48	1,09

Frekvenssit

	0	1	2	3	4
	Count	Count	Count	Count	Count
	7	45	102	76	47
	0	0	3	58	216
	18	96	95	56	12
	23	9	42	121	81
	4	9	31	128	104
	15	3	27	120	112
	0	0	6	101	170
	1	193	35	34	14
	3	1	13	68	191
	17	3	12	109	135
	6	6	23	117	123
	16	184	55	14	7
	2	95	114	51	14
	5	2	16	114	139
	26	126	65	35	23
	21	43	123	65	19
	1	80	72	90	33
	11	8	32	122	102
	27	11	28	97	112
	8	1	20	104	142
	21	2	20	115	115
	5	108	79	52	29
	24	33	63	90	64
	26	12	37	150	51
	15	10	51	130	69
	15	34	80	98	49

Liite 7: Yksittäisten muuttujien kommunaliteetit rotatoinnin jälkeen

Communalities

	Extraction
1 Kaikki saavat pelata yhtä paljon	,357
10 Kaikkia pelaajia kohdellaan tasavertaisesti	,479
11 Minulla on useita kavereita joukkueessa	,368
X12K	,395
13 Pelipaikat vaihtuvat joukkueessa usein	,169
14 Oheisharjoitteina on paljon leikkejä	,274
X15K	,349
16 Olen voinut vaikuttaa paljon joukkueen sääntöihin	,267
X17K	,451
18 Valmentajan mielestä liikunnan ilo on kaikkein tärkeintä	,450
X19K	,298
2 Joukkueessa korostetaan pelaajien välistä yhteistyötä	,277
20 Pelaajia palkitaan myös muiden kuin pelillisten ansioiden mukaan	,114
21 Tulen hyvin toimeen joukkueovereiden kanssa	,477
X22K	,229
23 Talven aikana joukkue harrastaa monia muitakin urheilulajeja	,274
24 Kukan ei moiti, vaikka epäonnistunkin pelissä	,366
25 Valmentaja kannustaa kaikkia pelaajia	,553
26 Pelaajia kehoitetaan aina kannustamaan joukkueovereitaan	,349
X27K	,192
28 Lähden mielelläni harjoituksiin	,488
X29K	,355
3 Jos käyttäytyy sopimattomasti, valmentaja keskustelee aina pelaajan kanssa	,262
30 Valmentaja antaa ohjeita jokaiselle pelaajalle	,371
31 Valmentaja käyttäytyy esimerkillisesti	,419
X32K	,339
33 Harjoitusten jälkeen minulla on useimmiten hyvä mieli	,447
X34K	,407
35 Vanhemmat kannustavat koko joukkuetta	,271
36 Joukkueessa korostetaan terveellisiä elämäntapoja	,343
37 Ilmapiiri on joukkueessa avoin ja iloinen	,581
X38K	,359
X39K	,383
40 Harrastuksessa on jokaisen mahdollista kokea onnistumisia	,386
X41K	,500
X42K	,219
X43K	,305
45 Joukkueessa ei kiusata ketään	,384
46 Joukkueessa vaaditaan hyviä käytöstapoja	,468
47 Valmentaja on kiinnostunut koulumenestyksestäni	,538
X48K	,259
X4K	,382
6 Pelaajilla on mahdollisuus vaikuttaa joukkueen asioihin	,148
7 Valmentaja korostaa sääntöjen noudattamista ja reilua peliä	,331
X8K	,397
9 Joukkueessa on hyvä henki	,542
44 Joukkueessa reilu peli on lopputulosta tärkeämpi asia	,328

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Liite 8: Suorakulmaisen faktoriratkaisun tulokset

Rotated Factor Matrix^a

	Factor						
	1	2	3	4	5	6	7
X4K	,605	,005	,070	,037	-,057	-,005	,079
X8K	,568	,220	-,047	,084	-,063	,098	-,057
X15K	,548	,094	,079	,037	-,004	,029	,178
25 Valmentaja kannustaa kaikkia pelajia	,532	,415	,182	,067	-,012	,244	-,028
X29K	,522	-,132	,097	,125	,045	,113	,159
10 Kaikkia pelaajia kohdellaan tasavertaisesti	,513	,247	,248	,144	,026	,242	,115
X12K	,493	-,326	,075	,017	,174	-,082	,048
X38K	,490	,273	,049	,146	,117	-,067	,052
1 Kaikki saavat pelata yhtä paljon	,463	,197	,104	,049	-,075	,259	,133
24 Kukan ei moiti, vaikka epäonnistunkin pelissä	,443	,088	,297	,012	,126	,222	,092
X19K	,438	,139	,088	,265	,041	,024	,081
X48K	,417	-,228	-,055	,092	-,120	,032	,075
X42K	,344	,145	,125	,174	-,024	-,080	,165
X22K	,274	,025	,187	,098	-,193	,130	,234
X32K	,053	,538	,103	-,027	,159	-,057	,085
46 Joukkueessa vaaditaan hyviä käytöstapoja	,009	,522	,181	,026	,373	,019	,147
30 Valmentaja antaa ohjeita jokaiselle pelaajalle	,078	,508	,167	,086	-,049	,263	-,008
40 Harrastuksessa on jokaisen mahdollista kokea onnistumisia	,211	,447	,250	,210	-,066	,154	-,080
26 Pelaajia kehoitetaan aina kannustamaan joukkueovereitaan	,073	,427	,256	,126	,148	,212	-,114
7 Valmentaja korostaa sääntöjen noudattamista ja reilua peliä	,178	,421	,168	,135	,163	,073	,210
37 Ilmapiiri on joukkueessa avoin ja iloinen	,221	,111	,667	,123	,173	,142	,098
9 Joukkueessa on hyvä henki	,114	,148	,655	,092	,227	,106	,083
11 Minulla on useita kavereita joukkueessa	,008	,177	,553	,126	-,011	,101	-,065
21 Tulen hyvin toimeen joukkueovereidän kanssa	,027	,284	,552	,245	-,017	,174	-,031
45 Joukkueessa ei kiusata ketään	,201	,118	,483	,079	,116	-,015	,277
35 Vanhemmat kannustavat koko joukkuetta	,242	,104	,299	,183	,210	,137	,125
28 Lähden mielelläni harjoituksiin	,084	,069	,119	,630	,241	,073	-,044
X39K	,132	,069	,075	,566	-,123	,014	,138
X34K	,121	,025	,231	,560	,152	-,015	,034
33 Harjoitusten jälkeen minulla on useimmiten hyvä mieli	,192	,165	,288	,427	,267	,213	,036
X43K	,238	,049	,071	,419	-,204	,010	,153
47 Valmentaja on kiinnostunut koulumenestyksestäni	-,067	-,001	,068	,029	,724	-,065	-,009
16 Olen voinut vaikuttaa paljon joukkueen sääntöihin	-,014	,141	,105	-,018	,416	,245	-,041
36 Joukkueessa korostetaan terveellisiä elämäntapoja	,005	,237	,216	,167	,407	,163	,142
3 Jos käyttäytyy sopimattomasti, valmentaja keskustelee aina pelaajan kanssa	-,043	,330	,101	,038	,335	,025	,163
2 Joukkueessa korostetaan pelaajien välistä yhteistyötä	,147	,222	,274	,160	,297	,126	-,029
23 Talven aikana joukkue harrastaa monia muitakin urheilulajeja	-,063	,153	,076	-,050	,181	,453	,017
14 Oheisharjoitteina on paljon leikkejä	,067	-,033	,148	,104	,073	,448	,173
13 Pelipaikat vaihtuvat joukkueessa usein	,014	-,015	,003	-,024	-,076	,403	,011
18 Valmentajan mielestä liikunnan ilo on kaikkein tärkeintä	,326	,360	,178	,122	-,028	,386	,134
44 Joukkueessa reilu peli on lopputulosta tärkeämpi asia	,316	,245	,197	,073	,072	,319	,131
6 Pelaajilla on mahdollisuus vaikuttaa joukkueen asioihin	,083	,181	,183	,047	,041	,262	,052
20 Pelaajia palkitaan myös muiden kuin pelillisten ansioiden mukaan	,151	,078	,052	,068	,094	,256	-,054
X41K	,310	,100	,005	,146	,066	,122	,594
X17K	,417	,009	,029	,059	,064	,128	,501
31 Valmentaja käyttäytyy esimerkillisesti	,249	,309	,046	,084	,170	,239	,408
X27K	,259	-,008	,147	,027	-,119	-,115	,274

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 13 iterations.

Liite 9: Vinokulmaisen faktoriratkaisun tulokset ja faktoreiden korrelaatiomatriisi

Pattern Matrix^a

	Factor						
	1	2	3	4	5	6	7
X8K	,640	-,080	,051	-,060	-,114	,037	,041
25 Valmentaja kannustaa kaikkia pelaajia	,589	-,232	-,002	-,054	,124	,151	,040
X4K	,544	,138	-,016	-,055	,059	-,064	-,107
X38K	,500	-,146	,116	,104	-,016	-,147	-,065
X15K	,458	,034	-,015	-,017	,053	-,032	-,213
10 Kaikkia pelaajia kohdellaan tasavertaisesti	,431	-,065	,079	-,025	,194	,157	-,108
1 Kaikki saavat pelata yhtä paljon	,403	-,063	-,004	-,108	,056	,205	-,149
X19K	,365	-,011	,248	,018	,015	-,042	-,079
X29K	,363	,278	,089	,039	,065	,071	-,187
24 Kukan ei moiti, vaikka epäonnistunkin pelissä	,350	,090	-,062	,088	,291	,152	-,092
X48K	,312	,310	,082	-,099	-,071	,024	-,105
X42K	,242	-,063	,146	-,053	,093	-,141	-,167
X32K	,135	-,516	-,059	,115	,067	-,122	-,082
46 Joukkueessa vaaditaan hyviä käytöstapoja	,034	-,476	-,004	,316	,124	-,051	-,144
X12K	,377	,462	-,015	,205	,093	-,112	-,085
30 Valmentaja antaa ohjeita jokaiselle pelaajalle	,146	-,440	,051	-,112	,107	,204	,046
7 Valmentaja korostaa sääntöjen noudattamista ja reilua peliä	,120	-,349	,104	,103	,099	,003	-,208
40 Harrastuksessa on jokaisen mahdollista kokea onnistumisia	,264	-,331	,171	-,128	,194	,070	,139
26 Pelaajia kehoitetaan aina kannustamaan joukkueovereitaan	,156	-,318	,093	,091	,203	,142	,168
3 Jos käyttäytyy sopimattomasti, valmentaja keskustelee aina pelaajan kanssa	-,061	-,311	,029	,296	,048	-,014	-,169
28 Lähden mielelläni harjoituksiin	-,014	,034	,687	,205	-,027	,025	,105
X39K	-,044	-,022	,607	-,169	-,035	-,023	-,095
X34K	-,035	,077	,589	,106	,136	-,073	,027
X43K	,075	,007	,432	-,242	-,004	-,028	-,128
33 Harjoitusten jälkeen minulla on useimmiten hyvä mieli	,076	-,011	,424	,208	,184	,143	,014
47 Valmentaja on kiinnostunut koulumenestyksestäni	-,059	,055	,047	,733	,024	-,085	-,006
16 Olen voinut vaikuttaa paljon joukkueen sääntöihin	,026	-,064	-,028	,399	,057	,226	,043
36 Joukkueessa korostetaan terveellisiä elämäntapoja	-,077	-,158	,158	,354	,144	,115	-,128
2 Joukkueessa korostetaan pelaajien välistä yhteistyötä	,134	-,095	,131	,254	,228	,059	,064
X22K	,096	,047	,053	-,237	,185	,094	-,235
37 Ilmapiiri on joukkueessa avoin ja iloinen	,038	,075	,027	,084	,712	,040	-,033
9 Joukkueessa on hyvä henki	-,041	,012	,002	,139	,704	,011	-,015
11 Minulla on useita kavereita joukkueessa	-,056	-,062	,058	-,090	,600	,024	,156
21 Tulen hyvin toimeen joukkueovereidän kanssa	-,053	-,157	,186	-,112	,556	,086	,130
45 Joukkueessa ei kiusata ketään	-,019	-,010	,001	,041	,521	-,096	-,253
35 Vanhemmat kannustavat koko joukkuetta	,111	,030	,145	,161	,262	,073	-,105
23 Talven aikana joukkue harrastaa monia muitakin urheilulajeja	-,052	-,100	-,064	,149	,027	,455	-,015
14 Oheisharjoitteina on paljon leikkejä	-,094	,112	,089	,030	,098	,447	-,172
13 Pelipaikat vaihtuvat joukkueessa usein	-,009	,051	-,033	-,091	-,025	,423	-,012
18 Valmentajan mielestä liikunnan ilo on kaikkein tärkeintä	,274	-,228	,073	-,091	,101	,324	-,125
44 Joukkueessa reilu peli on lopputulosta tärkeämpi asia	,247	-,112	,022	,022	,144	,261	-,130
20 Pelaajia palkitaan myös muiden kuin pelillisten ansioiden mukaan	,167	,009	,057	,081	,004	,237	,061
6 Pelaajilla on mahdollisuus vaikuttaa joukkueen asioihin	,046	-,106	,014	-,003	,155	,229	-,034
X41K	,006	-,066	,129	,020	-,076	,097	-,664
X17K	,148	,062	,024	,034	-,022	,100	-,574
31 Valmentaja käyttäytyy esimerkillisesti	,093	-,247	,058	,117	-,048	,198	-,454
X27K	,085	,043	-,016	-,146	,174	-,151	-,293

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

^a. Rotation converged in 54 iterations.

Jatkuu

Factor Correlation Matrix

Factor	1	2	3	4	5	6	7
1	1,000						
2	-,068	1,000					
3	,339	-,136	1,000				
4	-,017	-,188	,072	1,000			
5	,342	-,278	,411	,201	1,000		
6	,184	-,204	,148	,100	,278	1,000	
7	-,426	-,018	-,239	-,013	-,255	-,070	1,000

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

Liite 10: Vinokulmaisen rotaation faktoreiden ja muuttujien väliset korrelaatiot

Structure Matrix

	Factor						
	1	2	3	4	5	6	7
25 Valmentaja kannustaa kaikkia pelajia	,658	-,328	,289	,018	,410	,333	-,248
X8K	,614	-,10	,224	-,07	,136	,138	-,215
10 Kaikkia pelaajia kohdellaan tasavertaisesti	,604	-,184	,362	,041	,458	,321	-,370
X4K	,584	,112	,186	-,08	,199	,024	-,347
X15K	,553	,003	,202	-,02	,236	,071	-,416
X38K	,543	-,179	,300	,114	,240	,002	-,290
1 Kaikki saavat pelata yhtä paljon	,528	-,125	,222	-,07	,283	,306	-,346
X29K	,489	,204	,259	,010	,225	,130	-,390
24 Kukan ei moiti, vaikka epäonnistunkin pelissä	,488	-,05	,215	,136	,443	,285	-,314
X19K	,481	-,07	,393	,032	,257	,076	-,295
18 Valmentajan mielestä liikunnan ilo on kaikkein tärkeintä	,463	-,331	,310	,007	,391	,459	-,302
44 Joukkueessa reilu peli on lopputulosta tärkeämpi asia	,414	-,226	,252	,097	,378	,384	-,294
X42K	,373	-,08	,290	-,03	,246	-,03	-,317
X48K	,345	,313	,138	-,167	,00	,008	-,245
46 Joukkueessa vaaditaan hyviä käytöstapoja	,153	-,558	,173	,426	,352	,128	-,181
X32K	,183	-,531	,094	,207	,242	,035	-,126
30 Valmentaja antaa ohjeita jokaiselle pelaajalle	,250	-,508	,216	,012	,323	,343	-,06
26 Pelaajia kehoitetaan aina kannustamaan joukkueovereitaan	,231	-,447	,260	,208	,398	,303	,023
40 Harrastuksessa on jokaisen mahdollista kokea onnistumisia	,367	-,419	,354	-,01	,405	,243	-,06
7 Valmentaja korostaa sääntöjen noudattamista ja reilua peliä	,300	-,416	,290	,197	,355	,164	-,304
X12K	,384	,398	,107	,120	,120	-,09	-,268
3 Jos käyttäytyy sopimattomasti, valmentaja keskusteleee aina pelaajan kanssa	,050	-,374	,130	,367	,224	,097	-,160
28 Lähden mielelläni harjoituksiin	,164	-,10	,660	,244	,263	,123	-,05
X34K	,179	-,04	,612	,154	,339	,039	-,131
X39K	,190	-,05	,587	-,129	,189	,043	-,208
33 Harjoitusten jälkeen minulla on useimmiten hyvä mieli	,300	-,193	,559	,290	,465	,292	-,179
X43K	,273	,00	,464	-,215	,174	,032	-,258
47 Valmentaja on kiinnostunut koulumenestyksestäni	-,06	-,07	,071	,723	,134	-,02	,00
16 Olen voinut vaikuttaa paljon joukkueen sääntöihin	,057	-,200	,065	,442	,205	,292	,004
36 Joukkueessa korostetaan terveellisiä elämäntapoja	,106	-,302	,286	,439	,362	,241	-,180
37 Ilmapiiri on joukkueessa avoin ja iloinen	,306	-,152	,342	,219	,752	,245	-,242
9 Joukkueessa on hyvä henki	,206	-,209	,292	,280	,723	,212	-,180
21 Tulen hyvin toimeen joukkueovereidän kanssa	,173	-,332	,392	,051	,626	,270	-,04
11 Minulla on useita kavereita joukkueessa	,112	-,224	,254	,048	,571	,182	,014
45 Joukkueessa ei kiusata ketään	,250	-,137	,260	,142	,564	,069	-,372
35 Vanhemmat kannustavat koko joukkuetta	,303	-,114	,334	,225	,431	,205	-,262
2 Joukkueessa korostetaan pelaajien välistä yhteistyötä	,242	-,246	,295	,329	,405	,206	-,09
23 Talven aikana joukkue harrastaa monia muitakin urheilulajeja	,030	-,215	,024	,215	,170	,480	-,02
14 Oheisharjoitteina on paljon leikkejä	,118	-,01	,192	,083	,245	,462	-,213
13 Pelipaikat vaihtuvat joukkueessa usein	,052	-,01	,006	-,07	,046	,391	-,02
6 Pelaajilla on mahdollisuus vaikuttaa joukkueen asioihin	,168	-,200	,150	,072	,278	,307	-,110
20 Pelaajia palkitaan myös muiden kuin pelillisten ansioiden mukaan	,203	-,08	,140	,104	,148	,279	-,04
X41K	,329	-,07	,284	,044	,198	,159	-,685
X17K	,407	,038	,212	,034	,202	,156	-,646
31 Valmentaja käyttäytyy esimerkillisesti	,341	-,302	,250	,182	,270	,304	-,506
X27K	,236	,054	,116	-,132	,189	-,09	-,359
X22K	,296	,011	,209	-,193	,266	,155	-,340

Extraction Method: Principal Axis Factoring.
Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

Liite 11: Summamuuttujien keskinäiset korrelaatiot ja niiden merkitsevyydet

Correlations

		Lapsilähtöisyys	Tapakasvatus ja sääntöjen noudattaminen	Joukkueen ilmapiiri	Ajankäyttö ja viihtyminen	Monipuolisuus	Valmentajan esimerkki
Pearson Correlation	Lapsilähtöisyys	1,000	**	**	**	**	**
	Tapakasvatus ja sääntöjen noudattaminen	,318**	1,000	**	**	**	**
	Joukkueen ilmapiiri	,389**	,516**	1,000	**	**	**
	Ajankäyttö ja viihtyminen	,404**	,311**	,400**	1,000	**	**
	Monipuolisuus	,380**	,397**	,383**	,251**	1,000	**
	Valmentajan esimerkki	,523**	,318**	,266**	,283**	,328**	1,000
Sig. (2-tailed)	Tapakasvatus ja sääntöjen noudattaminen	,000					
	Joukkueen ilmapiiri	,000	,000				
	Ajankäyttö ja viihtyminen	,000	,000	,000			
	Monipuolisuus	,000	,000	,000	,000		
	Valmentajan esimerkki	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	Lapsilähtöisyys	631				
	Tapakasvatus ja sääntöjen noudattaminen	628	634				
	Joukkueen ilmapiiri	631	633	641			
	Ajankäyttö ja viihtyminen	629	632	639	642		
	Monipuolisuus	610	610	613	612	614	
	Valmentajan esimerkki	624	623	629	629	606	629

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Huom. Spearmanin järjestyskorrelaatiokerrointen avulla lasketut merkitsevyydet olivat täysin vastaavat.

Liite 12: Lapsilähtöisyyden keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi

Vastaajan ikäluokka: 1=86 syntyneet, 2=88 syntyneet	RYHMA	Seuran koko: 1=iso, 2=keskisuuri, 3=pieni	Lapsilähtöisyys		
			Mean	N	
1	pelaaja	1	2.84	96	
		2	2.75	54	
		3	3.08	47	
		Total	2.87	197	
	vanhempi	1	2.82	73	
		2	2.84	39	
		3	3.24	35	
		Total	2.93	147	
	Total	1	2.83	169	
		2	2.79	93	
		3	3.15	82	
		Total	2.90	344	
	2	pelaaja	1	3.22	88
			2	3.18	45
3			3.23	33	
Total			3.21	166	
vanhempi		1	3.20	62	
		2	3.20	37	
		3	3.20	22	
		Total	3.20	121	
Total		1	3.21	150	
		2	3.19	82	
		3	3.22	55	
		Total	3.21	287	
Total		pelaaja	1	3.02	184
			2	2.95	99
	3		3.14	80	
	Total		3.03	363	
	vanhempi	1	2.99	135	
		2	3.01	76	
		3	3.22	57	
		Total	3.05	268	
	Total	1	3.01	319	
		2	2.98	175	
		3	3.18	137	
		Total	3.04	631	

Keskihajonta = .52

Liite 13: Tapakasvatuksen ja sääntöjen noudattamisen keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi

Vastaajan ikäluokka: 1=86 syntyneet, 2=88 syntyneet	RYHMA	Seuran koko: 1=iso, 2=keskisuuri, 3=pieni	Tapakasvatus ja sääntöjen noudattaminen		
			Mean	N	
1	pelaaja	1	3.37	96	
		2	3.22	54	
		3	3.30	48	
		Total	3.31	198	
	vanhempi	1	3.33	74	
		2	3.37	39	
		3	3.41	36	
		Total	3.36	149	
	Total	1	3.35	170	
		2	3.28	93	
		3	3.35	84	
		Total	3.33	347	
	2	pelaaja	1	3.60	89
			2	3.47	45
3			3.35	33	
Total			3.52	167	
vanhempi		1	3.45	62	
		2	3.40	37	
		3	3.40	21	
		Total	3.43	120	
Total		1	3.54	151	
		2	3.44	82	
		3	3.37	54	
		Total	3.48	287	
Total		pelaaja	1	3.48	185
			2	3.33	99
	3		3.32	81	
	Total		3.41	365	
	vanhempi	1	3.39	136	
		2	3.38	76	
		3	3.40	57	
		Total	3.39	269	
	Total	1	3.44	321	
		2	3.35	175	
		3	3.36	138	
		Total	3.40	634	

Keskihajonta = .43

Liite 14: Joukkueen ilmapiirin keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi

Vastaajan ikäluokka: 1=86 syntyneet, 2=88 syntyneet	RYHMA	Seuran koko: 1=iso, 2=keskisuuri, 3=pieni	Joukkueen ilmapiiri		
			Mean	N	
1	pelaaja	1	3.28	96	
		2	3.23	54	
		3	3.45	48	
		Total	3.31	198	
	vanhempi	1	3.23	76	
		2	3.30	39	
		3	3.47	38	
		Total	3.30	153	
	Total	1	3.26	172	
		2	3.26	93	
		3	3.45	86	
		Total	3.31	351	
	2	pelaaja	1	3.59	89
			2	3.59	45
			3	3.69	34
Total			3.61	168	
vanhempi		1	3.44	62	
		2	3.44	37	
		3	3.60	23	
		Total	3.47	122	
Total		1	3.53	151	
		2	3.52	82	
		3	3.65	57	
		Total	3.55	290	
Total		pelaaja	1	3.43	185
			2	3.39	99
			3	3.55	82
	Total		3.45	366	
	vanhempi	1	3.32	138	
		2	3.37	76	
		3	3.52	61	
		Total	3.38	275	
	Total	1	3.38	323	
		2	3.38	175	
		3	3.53	143	
		Total	3.42	641	

Keskihajonta = .52

Liite 15: Ajankäytön ja viihtymisen keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi

Vastaajan ikäluokka: 1=86 syntyneet, 2=88 syntyneet	RYHMA	Seuran koko: 1=iso, 2=keskisuuri, 3=pieni	Ajankäyttö ja viihtyminen		
			Mean	N	
1	pelaaja	1	3.16	96	
		2	3.20	53	
		3	3.18	49	
		Total	3.17	198	
	vanhempi	1	3.20	77	
		2	3.48	39	
		3	3.43	38	
		Total	3.33	154	
	Total	1	3.18	173	
		2	3.32	92	
		3	3.29	87	
		Total	3.24	352	
	2	pelaaja	1	3.34	89
			2	3.44	45
3			3.54	33	
Total			3.41	167	
vanhempi		1	3.23	62	
		2	3.38	38	
		3	3.47	23	
		Total	3.32	123	
Total		1	3.29	151	
		2	3.41	83	
		3	3.51	56	
		Total	3.37	290	
Total		pelaaja	1	3.25	185
			2	3.31	98
	3		3.32	82	
	Total		3.28	365	
	vanhempi	1	3.21	139	
		2	3.43	77	
		3	3.44	61	
		Total	3.32	277	
	Total	1	3.23	324	
		2	3.36	175	
		3	3.37	143	
		Total	3.30	642	

Keskihajonta = .56

Liite 16: Monipuolisuuden keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi

Vastaajan ikäluokka: 1=86 syntyneet, 2=88 syntyneet	RYHMA	Seuran koko: 1=iso, 2=keskisuuri, 3=pieni	Monipuolisuus	
			Mean	N
1	pelaaja	1	2.53	93
		2	2.69	53
		3	2.66	47
		Total	2.60	193
	vanhempi	1	2.41	70
		2	2.57	38
		3	2.79	37
		Total	2.55	145
	Total	1	2.48	163
		2	2.64	91
		3	2.71	84
		Total	2.58	338
2	pelaaja	1	2.98	86
		2	2.79	44
		3	2.99	30
		Total	2.93	160
	vanhempi	1	2.85	60
		2	2.64	36
		3	2.97	20
		Total	2.81	116
	Total	1	2.93	146
		2	2.73	80
		3	2.98	50
		Total	2.88	276
Total	pelaaja	1	2.75	179
		2	2.74	97
		3	2.78	77
		Total	2.75	353
	vanhempi	1	2.61	130
		2	2.61	74
		3	2.85	57
		Total	2.66	261
	Total	1	2.69	309
		2	2.68	171
		3	2.81	134
		Total	2.71	614

Keskihajonta = .48

Liite 17: Valmentajan esimerkin keskihajonta ja ryhmäkeskiarvot vastaajan ikäluokan, seurakoon, sekä sen mukaan vastasiko pelaaja vai vanhempi

Vastaajan ikäluokka: 1=86 syntyneet, 2=88 syntyneet	RYHMA	Seuran koko: 1=iso, 2=keskisuuri, 3=pieni	Valmentajan esimerkki		
			Mean	N	
1	pelaaja	1	2.58	95	
		2	2.59	53	
		3	3.30	47	
		Total	2.75	195	
	vanhempi	1	2.80	73	
		2	2.95	39	
		3	3.50	36	
		Total	3.01	148	
	Total	1	2.67	168	
		2	2.74	92	
		3	3.39	83	
		Total	2.87	343	
	2	pelaaja	1	3.15	89
			2	3.20	45
3			2.99	32	
Total			3.13	166	
vanhempi		1	3.29	61	
		2	3.08	37	
		3	3.23	22	
		Total	3.21	120	
Total		1	3.20	150	
		2	3.15	82	
		3	3.09	54	
		Total	3.17	286	
Total		pelaaja	1	2.85	184
			2	2.87	98
	3		3.17	79	
	Total		2.93	361	
	vanhempi	1	3.02	134	
		2	3.02	76	
		3	3.40	58	
		Total	3.10	268	
	Total	1	2.92	318	
		2	2.93	174	
		3	3.27	137	
		Total	3.00	629	

Keskihajonta = .76